

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
OKULÖNCESİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN ANA
DİL GELİŞİMLERİ İLE İKİNCİ DİL ÖĞRENMELEİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Habibe ÖZER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2013

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
OKULÖNCESİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN ANA
DİL GELİŞİMLERİ İLE İKİNCİ DİL ÖĞRENMELEİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Habibe ÖZER

Danışman: Doç. Dr. Ayperi DİKİCİ SİĞİRTMAÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2013

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ayperi DİKİCİ SİĞİRTMAÇ
(Danışman)

Üye : Doç. Dr. Filiz YURTAL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ebru DERETARLA GÜL

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

..../..../2013

Prof. Dr. Azmi YALÇIN
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN 48-60 AY VE 61-72 AY GRUBU ÇOCUKLARININ ANA DİL GELİŞİMLERİ İLE İKİNCİ DİL ÖĞRENMELEİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Habibe ÖZER

Yüksek Lisans Tezi, Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Ayperi DİKİCİ SİĞİRTMAÇ

Mart 2013, 105 sayfa

Dünya çapında ikinci dil öğrenmenin önemi ve yararı yadsınamaz. Okul öncesi dönemin de ikinci dil öğrenmek için oldukça elverişli bir dönem olduğunu araştırmalar göstermiştir. Bu çalışma “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48-60 ay ve 61-72 ay grubu çocukların ana dil gelişimleri ile ikinci dil öğrenmeleri arasında ilişki olup olmadığını , öğrenmek amacıyla yapılmıştır.

Çalışma Adana ilinin, Çukurova ilçesinde, okul öncesinde İngilizce eğitimi veren bir özel okula devam eden 59 çocuk ile yürütülmüştür. Çocukların ana dil gelişimlerini belirlemek için Portage Gelişim Tarama Envanterinden yararlanılarak hazırlanan dil testi ve düz anlatım yöntemine dayalı dil etkinliği uygulanmıştır. Uygulanan dil etkinliğinin ses kayıtları alınmıştır. Çocukların ikinci dil öğrenme başarısını belirlemek için ise, beş ay boyunca İngilizce öğretmeni tarafından İngilizce eğitimi alan çocuklara araştırmacı tarafından İngilizce başarı testi uygulanmıştır. Aynı zamanda çocukların ailelerine kişisel bilgi formu gönderilmiştir.

Araştırma sonucunda Portage Gelişim Envanterinden yararlanılarak hesaplanan dil testi puanları ile İngilizce başarı testinden alınan puanlar arasında 48-60 ay yaş grubunda yüksek düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki olduğu, 61-72 ay yaş grubunda ise orta düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Çocukların hikaye anlatımlarında kullandıkları toplam sözcük sayıları ile İngilizce başarı testi puanları arasında; 48-60 ay grubunda orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu, 61-72 ay grubunda ise yüksek düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki; ayrıca çocukların hikaye anlatımlarında serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden elde ettikleri toplam puanlar ile İngilizce başarı testi puanları arasında; 48-60 ay ve 61-72 ay yaş grubunda orta düzeyde

pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ana dil gelişimi, Erken yaşta yabancı dil öğrenimi, Dil edinimi

ABSTRACT**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MOTHER TONGUE DEVELOPMENTS AND A SECOND LANGUAGE LEARNING OF CHILDREN WHO CONTINUE TO PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS****Habibe ÖZER****Master's Thesis, Department of Pre-School Education****Consultant: Assoc. Prof. Dr. Ayperi DİKİCİ SIGIRTMAÇ****March 2013, 105, pages**

The importance and benefit of a second language learning is incontrovertible all around the world. Also, the researchers have shown that pre-school period is a very favorable period to learn a second language. This study was carried out in order to "understand whether there is a relationship between mother tongue developments and a second language learning of children who continue to pre-school education institutions".

This study was carried out with 59 children who continue to a private school giving English education in pre-school in district of Cukurova, province of Adana. The language efficiency was applied based on language test and direct expression method prepared by taking advantage of Portage Developmental Scanning Inventory in order to determine the mother tongue developments of children. The voice records of the language efficiency applied were recorded. The English achievement test was applied by researcher to children who receive English education by English teacher for five months for determining the achievement of a second language learning of children. Also, the personal information form was sent to families of children.

As a result of the research, it was observed that there is a positive significant relationship at high level in group of 48-60 months, a positive significant relationship at medium level in group of 61-72 months between scores of language test prepared by taking advantage of Portage Development Inventory and scores obtained from the English achievement test. It was found that there is a positive and significant relationship at medium level in group of 48-60 months and a positive significant relationship at high level in group of 61-72 months between the total number of words used in story-telling and English achievement test scores of children; and also there is a

positive and significant relationship at medium level in group of 48-60 months and 61-72 months between total scores obtained from chapters of statement-complication-resolution in story-telling and English achievement test scores of children.

Keywords: Mother tongue development, Foreign language learning at an early age, Language acquisition

ÖNSÖZ

Tezimin hazırlanmasında birbirinden değerli birçok insanın yardımları olmuştur. Araştırmam süresince tezimin tüm aşamasında büyük bir sabırla bana yardımcı olan, daima beni yüreklendiren, odasından her zaman umutla ayrılamama sebep olan, eleştiren, yol gösteren, buna rağmen her zaman inanan danışman hocam Doç. Dr. Ayperi DİKİCİ SİĞİRTMAÇ' a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim süresince değerli bilgilerini bizimle paylaşan Yrd. Doç. Dr. Ebru DERETARLA GÜL' e, araştırmamın istatistiksel çalışmalarında yardımcı olan Doç. Dr. Kamuran GÖZÜBATIK TARIM' a, yardımlarını ve samimiyetini esirmeyen Arş. Gör. İnanç ETİ' ye çok teşekkür ederim.

Yaşadığım tüm olumsuzluklara rağmen beni her zaman motive eden, sabrını, hoşgörüsünü ve desteğini hiç eksiltmeyen, tezimin hazırlamasında bilgilerini esirgemeyen canım arkadaşlarım Sonay&Erhan DÜNDAR'a ve Nazmiye DOĞRU' ya çok teşekkür ederim.

Ayrıca araştırmamın temelini oluşturan; doğru verilere ulaşmamı sağlayan ailelere ve güzel çocuklarına,

Beni yetiştirip bu günlere getirmek için, her türlü sıkıntıya katlanan, başarılarımla gurur duyan maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen, haklarını asla ödeyemeyeceğim annem, babam, sevgili ablama ve her zaman yanımda olup benimle birlikte çaba harcayan sevgili eşim Ali Rıza YANARKAYA' ya

Sonsuz Teşekkürlerimi Sunarım

Mart/2013

Habibe ÖZER

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
TABLolar LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Araştırmanın Sayıltıları	8
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	9
1.6. Tanımlar.....	9

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Okul Öncesi Dönemde Gelişim	10
2.1.1. Gelişimin Tanımlanması.....	10
2.1.2. Çocuk Gelişimi.....	10
2.1.3. Gelişimin İlkeleri.....	10
2.1.4. Gelişimin Dönemleri	11
2.2. Çocukta Ana Dili Gelişimi ve Konuşma	11
2.2.1. Dil Nedir?.....	11
2.2.2. Ana Dil	12
2.2.3. Ana Dilin Önemi	13
2.2.4. Konuşma	14
2.2.4.1. Konuşma Dili ve Çocukta Beyin Gelişimi.....	14
2.2.4.2. Alıcı Dil Gelişimi	14

2.2.4.3. İfade Edici Dil Gelişimi	15
2.3. Dil Gelişim Aşamaları	15
2.3.1. Yenidoğan Dönemi	15
2.3.2. Gıgıldama Dönemi (2-3 Ay)	16
2.3.3. Babıldama Dönemi (4-6 Ay).....	16
2.3.4. Tekrarlı Babıldama Dönemi (6-10 Ay)	16
2.3.5. İlk Sözcükler	16
2.3.6. İki Sözcüklü İfade Dönemi (18-24 Ay)	17
2.3.7. Üç ve Daha Fazla Sözcüklü İfade Dönemi (2-3 yaş)	17
2.3.8. Gramer kurallarına Uygun Konuşma Dönemi (3-6 yaş)	17
2.4. Çocukta Dil Edinim Kuramları	18
2.4.1. Davranışçı Yaklaşım.....	18
2.4.1.1. Koşullu Öğrenme.....	18
2.4.2. Psikodilbilimsel Yaklaşım	19
2.4.3. Etkileşimci yaklaşım.....	20
2.4.3.1. Gelişimsel Bilişsel Kuram ve Piaget	20
2.4.3.2. Bilgiyi İşleme Kuramı	21
2.4.3.3. Rekabetçi Model.....	21
2.4.3.4. Sosyal Etkileşimci Kuram.....	22
2.5. Dil ve Konuşma Gelişimini Etkileyen Faktörler.....	22
2.5.1. Duyusal Faktörler	22
2.5.2. Gelişimsel Faktörler	23
2.5.3. Çevre –Aile	24
2.5.4. Cinsiyet	24
2.5.5. Çoklu Doğum	24
2.5.6. İki Dillilik.....	25
2.6. Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	25
2.7. Erken Yaşta Yabancı Dil Öğrenim Süreci	27
2.7.1.Dil Edinimi ve Dil Öğrenimi.....	28
2.8. Erken Yaşta Yabancı Dil Öğrenmenin Yararları	30
2.9. İkinci Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler	32
2.9.1. Dilbilgisi Çeviri Yöntemi	33
2.9.2. Doğal Yöntem (The Natural Method)	33
2.9.3. Berlitz Uygulaması	34

2.9.4. Doğrudan Anlatım Yöntemi (The Direct Method).....	34
2.9.5. İşitsel-Dilsel Yöntem	35
2.9.6. Telkin Yöntemi (Suggestopaedia).....	35
2.9.7. Bilişsel Yöntem	36
2.9.8. İşitsel-Görsel Yöntem (Audiovisual Method).....	37
2.9.9. Sessizlik Yöntemi.....	37
2.9.10. İletişimci Yöntem (Communicative Method)	37
2.9.11. Seçmeci Yöntem (Eclectic Method).....	38
2.10. Çocuklara Yabancı Dil Nasıl Öğretilmelidir?.....	39
2.11. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	44
2.12. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	50

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	53
3.2. Evren ve Çalışma Grubu.....	54
3.3. Veri Toplama Araçları.....	57
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	57
3.3.2. Portage Gelişim Ölçeği.....	58
3.3.2.1. Portage Gelişim Envanteri Tanımı , Tarihçesi ve Güvenirliği.....	58
3.3.2.2. Dil Testi	59
3.3.3. Resimli Hikaye Kitabı	59
3.3.4. Çocukların Yabancı Dil Edinim Durumunu Belirleyen Başarı Testi.....	59
3.4. Verilerin Toplanması.....	60
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu Verilerine İlişkin Verilerin Toplanması	60
3.4.2. Portage Gelişim Ölçeğine İlişkin Verilerin Toplanması.....	61
3.4.3. Okunan Hikaye Kitabı ile İlgili Ses Kayıtlarının Toplanması.....	61
3.4.4. Çocukların İkinci Dil Öğrenme Durumunu Belirleyen Başarı Testine İlişkin Verilerin Toplanması.....	61
3.5. Verilerin Analizi.....	61

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Örneklemeye Ait Bulgular	65
4.1.1. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Ebeveynlerinin İngilizce Dil Seviyelerine İlişkin Bulgular	65
4.1.2. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Ebeveynlerinin Ev Ortamında Yabancı Dil Kullanıp Kullanmamalarına İlişkin Bulgular	66
4.1.3. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Daha Önce Yabancı Dil Eğitimi Alma Bilgisine İlişkin Bulgular	66
4.1.4. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Öğrendiği Yabancı Dilin Evde Desteklenme Bilgisine İlişkin Bulgular	67
4.1.5. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Yabancı Dil Öğrenmeye Karşı Merakı ve İlgisine İlişkin Bulgular	68
4.1.6. Örneklemi Oluşturan Bireylerin, İngilizcenin Aktif Kullanıldığı Yerde Bulunma Bilgisine İlişkin Bulgular	68
4.1.7. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Duyabileceği Şekilde Ailenin Yabancı Kanal Seyretmesine ve Yabancı Şarkı Dinlemesine İlişkin Bulgular	69
4.2. Nitel Bulgular	69
4.2.1. Ailelerin; çocuğun okul öncesi dönemde İngilizce eğitimi almasının, ana dilini nasıl etkileyeceğine yönelik düşüncelerine ilişkin bulgular	69
4.2.2. Ailelerin Okul Öncesi Dönemde Yabancı Dil Eğitimi Verilmesine Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular	71
4.3. Problem Durumuna İlişkin Bulgular	72
4.3.1. 48-60 ay ve 61-72 Ay Aralığı Portage Erken Çocukluk Gelişim Envanterinden Yararlanılarak Hazırlanan Dil Testi Puanları ve İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	72
4.3.2. 48-60 ay ve 61-72 ay aralığındaki çocukların, hikaye anlatımlarında kullandıkları toplam sözcük sayılarına ilişkin bulgular	73
4.3.3. Çocukların Hikaye Anlatımlarında Kullandıkları Toplam Sözcük Sayıları ile İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	74
4.3.4. Çocukların hikaye anlatımlarında serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden elde ettikleri toplam puanlar ile İngilizce başarı testi puanları arasındaki ilişkiye ait bulgular	74

BÖLÜM V
TARTIŞMA**76****BÖLÜM VI**
ÖNERİLER

5.1. Araştırmacılara Öneriler	82
5.2. Anne-Babalara ve Eğitimcilere Öneriler	82
KAYNAKÇA.....	84
EKLER.....	91
ÖZGEÇMİŞ	105

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2. Çocukların Yaş ve Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.....	54
Tablo 3. Çocukların Aylık Ortalama Dağılımları	55
Tablo 4. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Etme Sürelerine İlişkin Dağılımları.....	55
Tablo 5. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Kendinden Büyük Kardeş Sayılarına İlişkin Dağılımları	56
Tablo 6. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Ebeveynlerinin Eğitim Durumuna İlişkin Dağılımları	57
Tablo 7. Araştırmada Yer Alan Değişkenler, Veri Toplama Araçları ve Analizleri	62
Tablo 8. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Ebeveynlerinin İngilizce Dil Seviyelerine İlişkin Bulgular.....	65
Tablo 9. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Ebeveynlerinin Ev Ortamında Yabancı Dil Kullanıp Kullanmamalarına İlişkin Bulgular.....	66
Tablo 10. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Daha Önce Yabancı Dil Eğitimi Alma Bilgisine İlişkin Bulgular	66
Tablo 11. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Öğrendiği Yabancı Dilin Evde Desteklenme Bilgisine İlişkin Bulgular	67
Tablo 12. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Yabancı Dil Öğrenmeye Karşı Merakı ve İlgisine İlişkin Bulgular.....	68
Tablo 13. Örneklemi Oluşturan Bireylerin, İngilizcenin Aktif Kullanıldığı Yerde Bulunma Bilgisine İlişkin Bulgular	68
Tablo 14. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Duyabileceği Şekilde Ailenin Televizyon Seyretmesine ve Yabancı Şarkı Dinlemesine İlişkin Bulgular.....	69
Tablo 15. Çocukların Dil Testi Puanları ve İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye İlişkin Değerleri.....	73
Tablo 16. 48-60 Ay ve 61-72 Ay Aralığındaki Çocukların, Hikaye Anlatımlarında Kullandıkları Toplam Sözcük Sayılarına İlişkin Ortalamaları	73
Tablo 17. Çocukların Hikaye Anlatımlarında Kullandıkları Toplam Sözcük Sayıları ile İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Değerleri	74
Tablo 18. Çocukların Hikaye Anlatımlarında Serim, Düğüm ve Çözüm Bölümlerinden Elde Ettikleri Toplam Puanlar ile İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Değerleri.....	75

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
EK 1. Çocuklar Ve Ebeveynlerle İle İlgili Kişisel Bilgi Formu	90
EK 2. 48- 60 Ay Portage Gelişim Gelişim Envanterinden Yararlanılarak Hazırlanan Dil Testi	94
EK 3. 61-72 Ay Portage Gelişim Gelişim Envanterinden Yararlanılarak Hazırlanan Dil Testi	95
EK 4. Hikayede Belirlenen Maddeler	96
EK 5. 48-60 Aylık Çocukların İngilizce Başarı Testi.....	98
EK 6. 61-72 Aylık Çocukların İngilizce Başarı Testi.....	99
EK 7. Hikaye Kartı	100
EK 8. İzin Belgesi.....	101

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim bir toplumun ilerlemesi ve kalkınabilmesi için son derece gerekli ve önemli bir unsurdur. Eğitimin her dönemine önem verilmesi gerektiğini araştırmalar göstermektedir. Çocukların tüm gelişim alanlarının desteklendiği, bireysel farklılıklarının ve yeteneklerinin göz önüne alındığı, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, kendilerine güven duymalarının sağlandığı, ebeveyn ve eğitimcilerin etkin olduğu bir okul öncesi eğitim programı, çocukların gelecekte okul başarılarının daha yüksek olmasını ve tüm gelişim alanlarının daha çok desteklenmesini sağlamaktadır. Bu açıdan temel eğitim olan okul öncesi eğitime, gereken önemin verilmesi mutlaka sağlanmalıdır.

Çocukların becerilerini veya gelişimlerini desteklemek için, bu verimli dönem iyi değerlendirilmelidir. Çünkü bu dönem; çocukların merak duygusuyla öğrenmesinin kolay ve kalıcı olduğu bir dönemdir ve aynı zamanda öğrenme alışkanlığı geliştirmek açısından önem taşımaktadır (Modiri, 2010).

Okul öncesi eğitim de çevre, çocuğun tüm gelişimini desteklerken aynı zamanda çocuğun çevresindeki kişilerle sağlıklı iletişim kurmasını, duygu ve düşüncelerini karşısındakilere rahatlıkla ifade edebilmesini de destekler (Güven ve Bal, 2004). Çevre çocuğun dil kazanımında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle anne tarafından çocuğa sunulan sözel uyaran zenginliğinin dil gelişimini olumlu etkileyeceği bildirilmektedir (Karacan, 2000). Chomsky'nin oluşturduğu doğuştancı kurama göre ise, insanların konuşmasına yardım eden iç kurallar vardır. Dil, bireylerle birlikte geçirilen yaşantılar sırasında tüm kuralları ile doğal olarak öğrenilmektedir. Daha ileri yaşlarda ise, çocuklar dili kendilerine özgü bir biçimde kullanarak çevrelerindeki diğer bireylerle iletişim kurmaya yönelmektedirler (Crain, 2000).

Çocuğun sağlam bir dil yapısına sahip olabilmesi için onunla konuşurken, çocuk gibi konuşmak yerine kelime ve cümleleri dilin kurallarına uygun olarak kullanmak gerekir. Çocuğun kişiliği, duygu dünyası bu ilk öğrendiği dilin malzemesiyle gelişip olgunlaşacaktır. Bu sebeple çocuklar için ana dili öğretimi önemlidir (İlhan, 2005). Ana dili en başta anneden, sonra yakın aile çevresinden, sonra da ilişkide bulunulan çevrelerde öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireyin toplumla en güçlü bağlarını

oluşturan dildir (Aksan, 1975).

Çocukların ikinci dili öğrenmeleri erken çocukluk döneminde kaliteli öğrenme ortamları sağlanırsa, mümkün olacaktır. Araştırmalar küçük çocukların iki dil öğrenme yeteneğine sahip olduğunu ve bu durumun çocuklara bilişsel, kültürel ve sosyal avantajlar sağladığını göstermiştir. İki dillilik dilsel yapıda duyarlılık ve farkındalık sağlar. Okul öncesi çağındaki çocuklar ikinci dili çok çaba harcamadan öğrenirler (Linda ve Espinosa, tarihsiz). Ayrıca çocukların ana dili gelişim düzeyleri, ikinci dili öğrenmesinde rol oynamaktadır (Cummis, 2001).

“Erken yaşta yabancı dil çocuğa kendi ana dili dışında başka bir dil kazandırır. İkinci önemli artı ise bir ikinci dil ile birlikte yeni ve farklı kültür/dünya bakış açısının ve düşünme tarzının sağlanması ve böylece kendi özelliğini ve özünü daha etkin ve belirgin şekilde çocuğun fark etmesini sağlar. Çocuğun genel gelişiminin desteklenmesi, öğrenme yetisinin artı bir boyut ile iyi noktaya ulaşması ve bu esnada yeni ve farklı öğrenme tekniklerini tanıması demektir” (Akdoğan, 2005).

Okul öncesi dönemde çocukların iletişim kurabilmeleri için dil gelişimlerine mutlaka gereken özenin gösterilmesi gerektiğini bilmekteyiz. Bununla birlikte artık günümüzde farklı kültürden olan bireylerle de sağlıklı bir iletişim kurabilme de ikinci bir dil öğrenme oldukça önem kazanmıştır. Okul öncesi dönem, yabancı dil eğitimine başlamada en uygun yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple bu alanda yapılan çalışmalar, erken çocukluk döneminde dil öğrenimi konusuna katkı sağlayacak ve yapılan çalışmalara rehber olacaktır.

1.1. Problem

Okul öncesi dönemde ana dili gelişimi çok önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü dilsel gelişimin büyük bir kısmı bu dönemde tamamlanmakta ve kazanılan dilsel yeti, beceriler davranışa dönüştürülmekte ve davranış modelleri hayat boyu kullanılmaktadır. (Karakaya, 2008).

Chomsky, dil edinimi için kritik bir dönemden söz etmektedir. Yetişkinlerin, ilkökul öğrencilerine göre ikinci dili daha güç öğrenebildiklerini savunur (Crain, 2000). Lenneberg dil ediniminin biyolojik faktörler tarafından belirlendiğini, doğuştan gelen

bir süreç olduğunu ve yaşamın ilk iki yılının dil edinimi açısından kritik bir dönem olduğunu ortaya koymuştur (Collier, 1988). Bu sebeple dil öğrenmek için aile ve çevrenin gerekli işbirliği olmazsa dil öğretiminde çok büyük sorunların ortaya çıkabileceğini belirtmektedir (Demirezen, 2003). *“Beyinde dil edinimi ile ilgili olan bölüm doğuştan aktiftir. Bu bölümün aktifliği ergenlik dönemine kadar devam eder. Bu yaşa kadar insan ve toplumdaki uzak kalması nedeniyle dil ile ilgili hiç uyarıcı almamış olan çocuklarda ana dili bile öğretmek mümkün olamamıştır. Bu durum, beyinde nörofizyolojik mekanizmanın etkinliğini yitirmesi ve bu bireylerin toplumsal hayata uyum sağlayamaması nedeni ile dil yetisinin tetiklenememesine bağlanmaktadır. Bu nedenle kritik yaş savına göre, ikinci dil edinimini için uygun yaşın ergenlik dönemi öncesinde olmasının daha etkin sonuçlar verdiği savunulmaktadır”* (Sığırtmaç ve Özbek, 2009).

Yetişkinlik döneminde, ikinci dilin öğrenilmesine başlanıldığı zaman, insandaki dil yeteneğinin büyük bir parçasının artık kullanılmış veya kapatılmış durumda olduğu görülmektedir. Bu bakımdan birinci olan ana dil, ne kadar yerleşik bir nitelik kazanmışsa, ikinci olan yabancı dilin bunu kımıldatması da o kadar güçleşmektedir. Bu yüzden küçük çocukların yabancı dil öğrenmeleri çok daha kolay olduğu halde ve hatta çocuklar küçük yaştan başlayarak iki dilli olabildikleri halde, büyüklerin yabancı dili öğrenmeleri göreceli olarak daha zorlaşmaktadır (Özcan, 2006).

İkinci dili öğrenme dil gelişimi ile birlikte ele alınan bir konudur. Farklı ana dilleri olan anne babaların çocukları kolaylıkla iki ana dili öğrenirler. Ancak bir kişinin iki ana dili olması zor ve ender rastlanan bir durumdur. İkinci bir dil öğretimi için dokuz-on iki yaş arasındaki çocuklar uygun olarak düşünülebilir. Daha erken yaşlarda başlayan yabancı dil eğitimi, çocuğun daha ana dili üzerinde egemenlik kurmamış olması nedeniyle hem ana dilde hem de ikinci dil kullanımında olumsuz etkiler ortaya çıkartabilecektir. Yabancı dil öğrenmede başarı kazanma, çocuğun ana dilde belirli bir olgunluk düzeyine erişmiş olmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Ancak bu gelişme düzeyi ile çocuk, ana dilinde edinmiş olduğu anlamlar sistemini yeni dile aktarabilir (Kotil, 2002, akt. Aytar ve Öğretir, 2008). Atay (2009) üç –altı yaş arasında olan bir çocuk kendi ana dilinde isteklerini, duygularını, düşüncelerini ifade edebiliyorsa, soru sorabiliyorsa ikinci dilin ana dili olumsuz etkilemeyeceğini ancak sekiz yaşından sonra öğretilen ikinci dilin daha kalıcı olduğunu aktarmıştır. Bu bağlamda okul öncesi dönemde verilen ikinci dil eğitiminin çok anlamlı olmadığını belirtmiştir. Her iki dilin de en iyi şekilde kazanılmasında ana dil önemli bir etken olmaktadır. Apeltauer (1987), göre ana dilin

yabancı dil öğrenimine etkisini belirleyen unsurlar; dillerin akrabalık ilişkisi, yaş faktörü ve ana dilin gelişim düzeyidir. Ana dilin gelişmişlik düzeyinin yabancı dil öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkisi olduğu vurgulanmıştır. Özellikle ikinci dili anlamada, kelimelerin yapılarının öğrenilmesinde ana dilin önemi büyüktür. Gençlerin ve erişkinlerin bilişsel becerilerinin daha gelişmiş olmasından dolayı, ikinci dili öğrenme konusunda çocuklardan daha başarılıdırlar. 10 yaşından itibaren yabancı dil eğitimine başlanması gerekmektedir.

Yabancı dilin okul öncesi dönemden sonra verilmesine yönelik görüşlerin olmasına rağmen Sharon Lapkin ve Merrill Swam'ın yapmış olduğu araştırmalar anaokulu düzeyinde yapılan ikinci dil eğitiminin ana dilin veya ana dilde edinilmesi gereken diğer becerilere hiçbir biçimde olumsuz etki etmediğini ortaya koymaktadır. Bu şekilde eğitim almış çocukların ikinci dildeki söylemsel yeteneklerinin gerek anlatım gerekse algılama yönünden çok iyi bir düzeye ulaştığı saptanmıştır (Akt. Kara, 2004). Normal gelişim koşullarına göre beş yaşındaki bir çocuk ana diline ilişkin temel dil becerilerini edinmiş bulunmaktadır, dolayısıyla anaokulunun son senesi ikinci bir dilin sözlü dil becerisini kazanmak açısından son derece elverişli bir dönemdir. Bu dönemde yapılacak yoğunlaştırılmış dil öğretimi hedef dilin kalıcı bir biçimde özellikle sözlü dil boyutuyla edinilmesinde son derece elverişli bir ortam sunmaktadır (Kara, 2004).

Tarcan (2004) üç – beş yaş arası çocukların dilsel semboller serisini öğrenmesi için bu dönemi en uygun yıllar olarak görmektedir. Bazı ülkelerde 3-4 yaşındaki çocuklara geliştirilen bazı metotlar sayesinde çok kolay bir şekilde yabancı dil öğretildiğini ve bu küçük çocukların ana dillerini nasıl doğal bir şekilde öğreniyorsa yabancı dili de benzeri koşullarda öğrenebileceklerini belirtmiştir. Mc Laughlin (1984), yabancı dil ne kadar erken edinilirse, beyinde bulunan sinir bağlarının daha spesifik gelişmesi mümkündür görüşündedir. Bikçentayev (1999) ise çocuklar için 0-5 yaş arası dönemin yabancı dil öğrenme açısından hayati öneme sahip olduğu düşüncesini savunmaktadır.

İkinci dil öğreniminde, öğrenmeye etki eden faktörler incelendiğinde ana dilin gelişmişlik düzeyinin önemli olduğunu görmekteyiz. Yazıcı'ya (1999) göre çocukların ana dili gelişim düzeyleri, ikinci dilin kazanımına da yardımcı olmaktadır. Ana dilinde zengin bir kelime hazinesine sahip olarak okula başlayan çocuklar, eğitim dilini daha kolay öğrenmektedirler ve buna bağlı olarak okuma yazma becerilerini kazanmada da daha başarılı olmaktadır. Cummis'e (2001) göre çocukların kavram gelişimi ve düşünme becerileri iki dilde de birbirine bağlıdır. Çocuklar ana dilinde öğrendiklerini

ikinci dile, ikinci dilde öğrendiklerini ana diline transfer edebilirler. Çocukların ana dilini öğrenmesi, onların dil becerilerinin yanında, zihinsel becerilerinin gelişmesini destekleyerek ikinci dilin fonksiyonlarını da amacına uygun olarak kullanmalarını sağlayacaktır. Heuchertt'de (1989) literatürde ikinci dil kazanımı açısından ana dilin önemli bir yeri olduğuna dair pek çok bilgi bulunduğunu söylemiştir. Ana dilin kullanımı ile ikinci dildeki öğrenim başarısı arasındaki bağlantıyı tespit etmek amacıyla yapılan bir araştırmada Estonya ve Letonyalı çocukların İsveç dilindeki başarısı ana dilin evde düzenli kullanılmasına dayandırılmaktadır (Akt. Temel ve Bekir, 2005). Duskova 1969 yılında yaptığı araştırmasında ana dilleri Çekçe olan ve İngilizce öğrenen öğrencilerin Çekçe yazılmış kompozisyonlarını incelemiştir. Öğrencilerin İngilizce yazılmış cümlelerinde, kelime sıralamasında ve cümle yapılarında ana dilin etkisini açık bir şekilde görmüştür. Lococo (1975) yine Amerika da, İspanyolca ve Almanca öğrenen üniversite öğrencileriyle yaptığı bir çalışma da diller arası etkileşim olduğunu belirtmiş ve öğrencilerin cümlelerindeki kelime sırasında hatalar görmüştür. Bu hataları ana dilin etkisine bağlamıştır (Akt. Krashen, 1981).

Dünyadaki örnekler ve literatür incelendiğinde, çocukların erken yaşta, ikinci dile ait becerileri daha iyi kazandıkları, beyin gelişimlerinin erken yaşta yeni bir dile daha kolay adapte olduğu, ana dil gelişim düzeyinin ikinci dil öğrenmeye kolaylaştırıcı yönü olduğu tespit edilmiştir. Yurt dışında yapılan çalışmaların daha çok okuma yazma bilen çocukları ve üniversite öğrencilerini kapsadığı ayrıca İsveç-Lettonca, İsveç-Estonca, Çekçe-İngilizce, İspanyolca-İngilizce ve Almanca-İngilizce dilleri arasındaki ilişkiye bakıldığı görülmektedir. Diller arasında benzerlik veya farklılıkların oluşu ayrıca dillerin farklı ya da aynı dil sınıfına ait olmaları aralarındaki ilişkinin de değişebileceği fikrini ortaya çıkarmaktadır.

Ülkemizde de yabancı dil eğitimi ile ilgili veli, öğretmen, okul yönetici görüşlerinin alınmasına yönelik çalışmalar (Küçük, 2006; Aytar ve Öğretir, 2008), çocukların İngilizce eğitimi sırasında derse olan tutumları, ilgilerinin gözlenmesine yönelik çalışmalar (Sığırtmaç ve Özbek, 2009), yabancı dil öğretiminin okul öncesi dönemde başlatılmasının yabancı dil öğrenimine etkisi (Topçuoğlu (2006), ayrıca ana dili Türkçe olan ve ana dili Türkçe olmayan (İki dilli) dört–yedi yaş çocukların dil düzeylerine etki eden faktörler (Tulu, 2009), incelenmiştir.

Küçük (2006), yaptığı çalışmasında; eğitimci ve ailelerin, okul öncesinde İngilizce eğitimini yararlı ve gerekli gördüklerini, okul öncesinden başlayarak orta öğretimin sonuna kadar düzenli ve sürekli bir dil eğitiminin olması gerektiği görüşünde

olduklarını tespit etmiştir.

Topçuoğlu (2006), okul öncesi eğitiminde yabancı dil eğitimi alan ve almayan çocukların ön test-son test puan ortalamaları arasındaki fark, son test puanları lehine anlamlı bulmuştur. Okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi alan öğrencilerin daha başarılı oldukları bulunmuştur

Aytar ve Öğretir (2008), anne-babalar ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okul öncesinde yabancı dil öğretiminin yanlısı olduğunu bulmuştur. Bu genel görüşün aksine, çocuklara kendi ana dillerini tam öğrenmeden yabancı dil öğretilmesinin çocukların kişilik yapısı ve toplumsal gelişimlerine de olumsuz etkileri olacağı düşüncesini savunanlarında olduğunu belirtmektedir. Fakat araştırma incelendiğinde; erken yaşta yabancı dil eğitiminin, ana dilini olumsuz etkileyeceğini savunanların sadece örneklemin sadece % 7' sini oluşturduğu görülmüştür.

Sığırtmaç ve Özbek (2009), yaptığı çalışmasında ikinci dil eğitiminin çocukların farklı kültürleri tanmasına ve ikinci dile karşı olumlu tutum geliştirmelerine olanak sağladığını belirtmiştir.

Tulu (2009), iki dilli çocukların ve ana dili Türkçe olan çocukların dil gelişim düzeyine etki eden faktörleri incelemiş olup uyruk faktörünün etkili olduğunu bulmuştur.

Yapılan çalışmalar ışığında, okul öncesi dönemde yabancı dil eğitiminin son yıllarda oldukça önem kazandığını ve bu alanda yapılan çalışmaların arttığını görmekteyiz. Ana dil ile öğrenilen dil arasındaki ilişkilere bakıldığında, pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Fakat Türkiye’ de ana dili Türkçe olan okul öncesi dönemdeki çocukların, ana dil gelişim düzeyleri ile yabancı dili öğrenme başarıları arasında nasıl bir ilişki olduğuna dair bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu araştırma “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48-60 ay ve 61-72 ay aralığındaki çocukların ana dil gelişimleri ile ikinci dil öğrenmeleri arasındaki ilişkiyi” konu almıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, 48-60 ay ve 61-72 ay aralığındaki çocukların ikinci dil öğrenmeleri ile ana dil gelişimi arasında ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

- a) 48-60 ay ve 61-72 ay aralığında olan çocukların Portage Erken Çocukluk gelişim envanterinden yararlanılarak hazırlanan dil testi puanları ve İngilizce başarı testi puanları arasında ilişki var mıdır?
- b) Çocukların hikaye anlatımlarında kullandıkları toplam sözcük sayıları ile İngilizce başarı testi puanları arasında ilişki var mıdır?
- c) Çocukların hikaye anlatımlarında serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden elde ettikleri toplam puanlar ile İngilizce başarı testi puanları arasındaki ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde, ana dil dışında başka bir dile ait becerileri kazanmak, o dilin kültürünü öğrenmek, yabancı insanlarla iletişim kurabilmek, giderek önem kazanan bir durum olmuştur.

Türkiye'nin diğer ülkelerle olan ilişkilerinin artması ve Avrupa'yla bütünleşmesinin gündemde yer almasının konuşulduğu günümüzde, yabancı dili hakkıyla bilen insanlara gereksinim duyulmaktadır. Özellikle bilim, teknoloji, ticaret, turizm alanlarında göze çarpan bu durum, Türkiye'de yabancı dil öğrenmenin nedenlerini etkilemiştir. Daha önce, yabancı dil öğrenmenin başlıca nedeni entelektüel kültürel zenginleşmeyi amaçlayan kişisel istekler iken, bugün bu kişisel isteklerin yerine yabancı dil öğrenme, ulusal bir gereksinimdir (Bear, 1989). Dünyanın hızla küçülerek küresel bir köy haline geldiği çağımızda yabancı dil bilme her zamankinden daha fazla önem arz etmeye başlamıştır (Wilson, 2003). Yabancı dil bilen bir birey, başka bir kültürel ve ulusal çevreye ait bireylerle daha kolay iletişim içine girebilir ve öğrendiği dillerdeki bilgi kaynaklarına rahatlıkla ulaşabilir. Ayrıca yapılan araştırmalarda ikinci bir dil bilen bireylerin ilerleyen yaşlarında daha az zihinsel gerileme yaşadıkları ortaya çıkartılmıştır (Dellal, 2011). En az bir yabancı dil öğrenme zorunluluğunu getiren bütün bu gelişmeler, yabancı dil öğrenme programlarının gelişmesine, farklı dil eğitim yöntem ve tekniklerinin doğmasına ve yabancı dil eğitime hangi yaşta başlanması gerektiği konusunda araştırmaların artmasına sebep olmaktadır. Erken yaşta başlanılan yabancı dil eğitimi son yıllarda önem kazanan bir konu olmuştur. Okul öncesi dönemde başlanılan yabancı dil eğitiminin, çocukların zihinsel ve duyuşal üstünlüklerinden dolayı çok daha etkin sonuçlar verdiği kanıtlanmıştır.

Küçük çocukların yabancı bir dilin ses ve duyuş özelliklerine karşı çok duyarlı

olduğunu, daha ileri yaşlarda ise çocukların ve büyüklerin dil öğrenirken daha çok dilbilgisi, kavram ve anlam üstünde durdukları ve bu nedenle ikinci bir dilin öğrenilmesinde küçük çocukların daha üstün bir durumda oldukları ileri sürülmektedir (Sığırtmaç ve Özbek, 2009).

Okul öncesi dönemdeki çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre hazırlanan, onların eğlenerek öğrenmesini amaçlayan, farklı bir kültür hakkında farkındalık kazandıran bir yabancı dil eğitimi, çocukların yeni bir dili daha kolay öğrenmesini sağlayacaktır. Çocukların yabancı dil öğrenmesini etkileyen durumların tespit edilmesi, öğrenmenin daha etkileşimli ve kalıcı olmasını sağlayacaktır. Yabancı dil öğrenmeyi etkileyen faktörler incelendiğinde, ana dil gelişiminin yabancı dil öğreniminde önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Yurt dışı kaynaklardan edinilen bilgiler ışığında, çocukların ana dil gelişim düzeyinin, ikinci dil öğrenmelerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir. Türkiye’de okul öncesi dönemde ana dil gelişimi ile yabancı dil öğrenme arasındaki ilişkiyi belirleyen bir çalışma yapılmamış olması, bu çalışmayı daha da önemli kılacaktır. Artık günümüzde oldukça gerekli bir ihtiyaç olan yabancı dil eğitiminin, ülkemizde devlet okullarında 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren ilkokul 2. sınıfta başlanacağı bilinmektedir. Bu çalışma erken çocukluk döneminde yabancı dil eğitiminin önem kazanmasına, erken yaşta dil öğrenme programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Çocukların erken dönemden itibaren yabancı dil öğrenmeleri, bilgilere ulaşmalarında kolaylıklar sağlayacak, bireysel gelişimlerinde olumlu katkıları olacak ve ülkenin kültür ve refah seviyesinin artmasına sebep olacaktır. Ayrıca bu araştırma da, ana dilin yabancı dil öğrenmedeki kolaylaştırıcı yönü olduğu tespit edilerek, ana dilin önemi daha da vurgulanmış olacaktır. Araştırmadan elde edilen verilerle, ikinci dil öğrenimi ile ana dil gelişimi arasındaki ilişki belirlenmiş olup elde edilen sonuçlar ileride bu alanda çalışma yapacaklara ipuçları sağlayacağı, eğitimcilere ve ebeveynlere yol göstereceği umulmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Çocuklar, ölçme araçlarının uygulanması süreçlerinde yaklaşık aynı düzeyde güdülenecekleri varsayılacaktır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, 2010-2011 eğitim öğretim yılı güz ve bahar döneminde Adana ilinde bir özel okula devam eden 48-60 ay ve 61-72 ay aralığındaki 59 çocuk ile sınırlı olmuştur.

Veri toplama araçları Portage Gelişim Envanterinden Yararlanılarak hazırlanan dil testi, ailelerin doldurduğu kişisel bilgi formu, çocukların hikaye anlatımlarından alınan ses kayıtları ve çocukların yabancı dil öğrenme durumunu belirleyen başarı testi ile sınırlı olmuştur.

Çocukların İngilizce başarısının belirlenmesi araştırmacının yaptığı test ile sınırlı kalmıştır.

Araştırma, yüksek sosyoekonomik duruma sahip ailelerin çocukları ile sınırlı olmuştur.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi dönem, doğumdan ilköğretim olan, çocukluk yıllarını içine alan, bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun zengin uyarıcı çevre imkanlarını sağlayan, onların tüm gelişimlerin; toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir (Poyraz ve Dere, 2003).

Ana Dili: İnsanın çocukken ailesinden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dildir (TDK, 2005).

İki Dillilik: Bireylerin her iki dilde de hayatlarındaki bütün alanlarda ihtiyaçlarını karşılayabilmeleridir (Bekir ve Temel, 2005). İki farklı dilde iletişim kurabilme becerisi ve sosyal ilişkilerde öğrenilen iki farklı dil ve ihtiyaca göre birini tercih edip kullanabilme becerisidir (Atay, 2009).

Yabancı Dil Öğrenimi: Göstergibilimsel olarak yabancı dil öğrenimi ana dilde dilsel gelişimini tamamlamış bir bireyin ikinci dilin gösterge dizgelerini anlamlı kılma çabasıdır (Tarcan, 2004).

Dil Edinimi: Bir ana dilin veya öğrenilen birinci dilin fonolojik, morfolojik, edim bilimsel, söz dizimsel ve anlamsal kurallarının edinimidir (Karakaya, 2008).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ YAYINLAR

Bu bölümde literatür taraması yapılarak, okul öncesi dönemde gelişim, çocukta ana dil gelişimi, ana dilin tanımı ve önemi, dil edinimi, dil edinim kuramları, erken çocukluk döneminde yabancı dil eğitimi, yabancı dil öğrenmenin yararları, yabancı dil öğrenme teknik ve yöntemleri konularına yer verilmiştir.

İlgili araştırmalar kısmında ise yurt dışı ve yurt içinde yapılmış araştırmalardan bahsedilmiştir.

2.1. Okul Öncesi Dönemde Gelişim

2.1.1. Gelişimin Tanımlanması

İnsanın bedensel, duygusal, sosyal ve zihinsel özellikler bakımından düzenli bir biçimde büyümesi, değişmesi ve istenilen görevleri yapabilecek bir duruma gelmesidir (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2004).

2.1.2.Çocuk Gelişimi

Çocuğun hareket, düşünme, hissetme ve başkalarıyla ilişki kurmada giderek daha karmaşık düzeylere ulaştığı bir değişme düzeyidir (Atay, 2009).

2.1.3. Gelişimin İlkeleri:

İnanç ve arkadaşları gelişimin ilkelerini sekiz boyutta ele almışlardır.

- Gelişim kalıtım ve çevrenin etkileşimi sonucunda oluşur.
- Büyüme ve gelişme, baştan ayağa ve içten dışa doğru gerçekleşir.
- Gelişim genelden özele doğru olur.
- Gelişim belirli bir sıra izler ve süreklidir. İnsan gelişimi, döllenmeden başlayıp bireyin ölümüne kadar sürer.

- Gelişim bütünlük içinde gerçekleşir.
- Gelişim nöbetleşe devam eder.
- Gelişim dönemleri birbirleriyle ilişkilidir.
- Gelişimde bireysel farklılıklar belirleyicidir (İnanç ve ark. , 2004).

2.1.4.Gelişimin Dönemleri

- Prenatal Dönem (Gebelikten doğuma kadar) : Temel vücut yapısı ve organlar oluştuğu ve fiziksel büyümenin en hızlı olduğu dönemdir.
- Yenidoğan ve oyun çocukluğu dönemi (Toddler Hood) (Doğumdan 3 yaşına kadar) : Fiziksel motor beceriler, kavrama ve konuşma bu dönemde hızla gelişir. Kişisel farkındalık gelişir.
- Erken çocukluk dönemi (3-6 yaş dönemi) : İnce ve kaba motor beceriler ve kuvvet gelişir. Davranışlar büyük ölçüde egosantriktir.
- Orta çocukluk dönemi (6-12 yaş) : Bilişsel becerilerin arttığı, mantıklı düşünmenin başladığı ve ben merkeziliğin azaldığı bir dönemdir.
- Ergenlik(12 ile yaklaşık olarak 20 yaş arası) : Fiziksel değişimler hızlı olduğu ve soyut düşünmenin geliştiği bir dönemdir (Bayhan ve Artan, 2012).

2.2. Çocukta Ana Dili Gelişimi ve Konuşma

Dil gelişimi, doğumla birlikte başlayan ve tüm yaşam boyunca devam eden bir süreçtir. Çocuklar yaşamlarının ilk günlerinden itibaren çevrelerindeki sesleri algılamaya, sesler çıkarmaya ve içinde yaşadıkları toplumda konuşulan dilin temel yapısını kazanmaya başlamaktadırlar (Güven ve Bal, 2004).

2.2.1. Dil Nedir?

Dil, insanlarla anlaşabilmek, başkalarıyla etkileşim kurabilmek, geçmiş deneyimlerin aktarılabilmesini sağlamak ve dünyayı anlamak için önemli bir araçtır (Clark, 2000).

Dil, iletişim ve düşünme amaçlarıyla, sembollerin kullanılması ve anlaşılması

becerisidir. İnsan dil kullanma potansiyeli ile doğmaktadır (Turan, 2000).

Dil, insanların birbirlerine bilgi, düşünce ve eğilimlerini aktarabilmelerinin yanı sıra, fikirlerini düzenleyebilmelerini ve duygularını ifade edebilmelerini mümkün kılar. Kültür değerleri ve bilgilerin çoğu kuşaktan kuşağa sözlü ya da yazılı sözcükler yoluyla iletilmektedir. Dil ve düşünce çalışmalarında yoğunlaşan yirminci yüzyıl dilbilimcileri, psikologları ve sosyologları, bu ikisi arasında sıkı bir ilişki bulmuşlardır. Kaplan (2002), Kültür ve Dil adlı eserinde bu ilişkiyi, “ *Dil, onu konuşanların duygu, düşünce ve hayal dünyalarını tayin eder*” diye özetlemektedir. Ona göre, bir milletin dünya görüşü dilinin sahip olduğu kelimelerle sınırlıdır. İnsanlar bildikleri ve tanıdıkları varlıklara, duygu ve düşüncelere ad koyar, bilmediklerinin dillerinde adları yoktur. Herkes doğrudan kendi yaşantısı yoluyla öğrendiğinden çok daha fazlasını dil yoluyla öğrenir (Dağabakan ve Dağabakan, 2007).

Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyük bir varlıktır. Aynı zamanda her yönüyle bir ulusun kültürünün de aynasıdır. İnsanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı dildir. Dil; düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir (Aksan, 2009).

2.2.2. Ana Dil

Ana dili en başta anneden, sonra yakın aile çevresinden, sonra da ilişkide bulunulan çevrelerde öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireyin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 1975). Anaokulu veya okul çağına kadar edinilen dil insanın ana dilidir, kimliğidir (Polat, 2006).

Skutnabb Kangas (1981), ana dilin tanımında farklı ölçütler olduğunu söylemiştir. Farklı ölçütlerin farklı disiplinleri temsil ettiğini belirtmiştir. Bu ölçütler yaşam boyunca birçok kez duruma göre değişebilir. Bir kimsenin ana dil tanımı kullanılan ölçüte bağlı olarak bazen tek bir noktada bile farklılık gösterebilir. Tablo 1.’de ana dilin tanımı, ölçütler ve temsil ettiği disiplinlere göre ayrılarak gösterilmiştir.

Tablo 1

Ana Dilin Tanımı (Skuttnabb Kangas, 1981)

Ölçüt	Ana Dilin Tanımı	Disiplin
Köken	Kişinin ilk öğrendiği dil (Kişinin ilk kalıcı iletişim kurabildiği dil)	Toplum Bilimi
Yeterlilik	En iyi bilinen dil	Dil Bilimi
Fonksiyon	En çok kullandığın dil	Toplum Dil Bilimi
Tutum	Diğer insanlar tarafından yerli konuşmacı olarak ana dilin tanımlanması(Ana dili Türkçe olan birinin ana dili İngilizce olan birine ana dilinin İngilizce olduğunu belirtmesi)	Sosyal psikoloji Sosyoloji

Çınar (2007) “*Ana dili insanın anasının konuştuğu ya da etnik kökeninin dili değildir. Ana dili, bireyin kendisini en iyi ifade ettiği, evinde ve çevresinde konuştuğu ve büyük ölçüde ilk öğrendiği dildir. Bir örnekle açıklanacak olursa; ortak dilleri Türkçe olan bir Rus ile bir Alman’ın evliliklerinden doğan çocuğun ana dili Rusça ya da Almanca değil, Türkçe olacaktır. Çünkü evdeki iletişim Türkçe olarak sürdürülmekte ve çocuk da bu nedenle hayata Türkçe ile başlamakta ve sürdürmektedir.*”, diye tanımlamaktadır.

2.2.3. Ana Dilin Önemi

Çocuk ana diliyle kimlik kazanır. Ana dili aracılığıyla ilk toplumsal kuralları kavrar ve çevresi ile ilişki kurar. Ana dili sayesinde kültür edinir, toplumsallaşır. Çocuğun tüm gelişimi dil gelişimiyle doğrudan bağlantılıdır. Bu temel ne kadar sağlam olursa, dil bilinci ve eğitimi ne kadar iyi verilirse, biz de kendimizi o kadar iyi anlatırız (Polat, 2006).

Bireyin çocukluk çağında tanıştığı ve bu çağın sonrasında da okulda yani akademik bir ortamda tanımaya devam ettiği ilk dil olması nedeniyle önem taşımaktadır. Çünkü dil, bir ulusun kültür düzeyini gösteren en iyi araçtır. Ancak kendi

diline dayanan, kendi dilinde ilerlemeler yapan bir ulus gerçek bir kültürün de yaratıcısı olabilmektedir” (Çelebi, 2006).

Ana dili sayesinde, toplumun geçmişi geleceğe aktarılır. Kültürümüz, değerlerimiz ve sahip olduğumuz bilgiler ana dil katkısıyla taşınır. Bu sebeple, millet olma bilinci iyi bir şekilde edinilmiş ana dil sayesinde gerçekleşir “*Çocuk ile anne arasındaki güçlü bağ beden diliyle, gönül diliyle, ruh diliyle ve en önemlisi sözlü dille oluşturulur. Bu dilin niteliği, sözü edilen iletişim etkinliklerinin niteliğiyle doğru orantılıdır. Çocuk için anne, bir sevgi masalıdır, dili ise masalların en güzeli. Ana dili sevgisi, ana kucağında ve ilköğretim sıralarında kazandırılır. Ana dili sevgisini kazandırmanın tek yolu da çocuğun, dilin zevkine varmasını sağlamaktır. Bu, en etkin ve bireyi her yönden geliştirici bir çözümdür*” (Çavuşoğlu, 2006).

2.2.4. Konuşma

Konuşma, dilde işitilenin dışı vurumudur. İnsanın ses sistemi tarafından üretilen ses sinyalleridir. Hava; akciğerler, larinks (gırtlak), dil, dudaklar, dişler, damak (önden arkaya doğru: diş seti, sert damak, yumuşak damak), küçük dilin hareketleri yoluyla titreşir ve akustik (işitsel) işaretler ortaya çıkar (Turan, 2000).

2.2.4.1. Konuşma Dili ve Çocukta Beyin Gelişimi

Tüm insanlar dili edinme gizil gücü ile dünyaya gelirler. İnsanın biyolojik gelişimi ve beyin evrimi dikkate alındığında dili edinme yeteneğinin var olduğunu kabul etmemek yanıltıcı olur. Ne var ki dil, çocuğun dünyaya geldiği kültürel topluluk içinde sosyal etkileşim ve iletişim yoluyla kazanılır. Bu süreçte beyin gelişimi ise önemli bir yapıtaşdır (Topbaş, 2005).

2.2.4.2. Alıcı Dil Gelişimi

Alıcı dil, sözel uyarıların duyu-sinir ağı ve işitsel-algısal süreçler aracılığı ile alınması ve anlaşılması olarak tanımlanır (Miller ve ark. 1980, Behrman ve Vaugan 1987, Smolak 1982; akt. Karacan, 2000).

Çocukta, alıcı dil ifade edici dilden önce gelişmektedir. Çocuk altı ile onuncu aylarda ilk sözcüklerini üretmeye başlar ve bu arada ürettiğinden daha fazla sözcüğü de

anlamaktadır. Sözcüklere durum içinde eşlik eden jestler, mimikler ve hareketler çocuğun sözcükleri daha kolay anlamasını sağlamaktadır. İlk dönemde çocuk tarafından anlaşılabilir sözcükler çoğunlukla isimlerdir (Dönmez, Dinçer, Abidoğlu, Gümüşçü, Pişkin, 2000).

2.2.4.3. İfade Edici Dil Gelişimi

İfade edici dil gelişimi Duyu-sinir ve motor sinir işlevler (nefes alma, ses çıkarma, rezonans, artikülasyon mekanizmaları gibi) ile zihinsel kavramın bir ses imgesi aracılığıyla ifadesidir (Miller ve ark. 1980, Behrman ve Vaugan 1987, Smolak 1982; akt. Karacan, 2000).

Çocuğun dil gelişimi izlendiğinde, dili anlama ve konuşmada belli aşamalar geçirdiği görülmektedir. Gıgıldama dönemi olarak belirlenen altı hafta ile üç ay arasında bebek ses oyunları ile ses üretiminden zevk aldığını belli etmektedir. Mırıldanma (babbling dönemi) üç-altı aylar arası olup, bebek b-m-p gibi dudak seslerini çıkarmaya başlamaktadır. Altı-dokuz aylar arasındaki mırıldanmanın tekrarı döneminde, bebeğin çıkardığı sesler hece tekrarına doğru değişmektedir. Ses sözcükler döneminde (9-12 ay), tekrarlama ve çeşitlenmiş mırıldanma görülmektedir. 12-18 aylar arasında çocuklar, ilk sözcüklerini söylemektedirler. 18-24 aylar arasında çocuklar tek sözcükleri art arda getirerek iki ve üç sözcüklü birleşimler oluşturmaktadırlar. İki-üç yaş arası, dilbilgisi yeteneğinin ve sözcük dağarcığının en hızlı geliştiği dönemdir. Üç-dört yaşlar arasında çocukların birçoğu kendi ana dillerinin temel yapılarını öğrenmektedirler. Geçmiş, şimdiki ve geniş zaman kullanımı görülmektedir. Çocuklar genellikle, dört-beş yaşlarında kendi dillerinin dilbilgisi yapısını tamamıyla öğrenmiş olmaktadır (Dönmez ve diğerleri, 2000).

2.3. Dil Gelişim Aşamaları

2.3.1. Yenidoğan Dönemi (0-1 ay)

Yeni doğan davranışlarının çoğu refleksidir. Konuşma gelişimine en çok katkı sağlayan refleks, emme-yutma refleksidir. Doğumdan sonra ortaya çıkan emme refleksi, öncelikle aşağı-yukarı çene hareketi ile birlikte gelişir. Yenidoğan, yutabilmek için ağzını hafifçe açar, dilini uzatır ve tekrar geri çeker. Yutmayı tamamlarken, ciğerlerini korumak için, ses tellerini kapatmak ya da birleştirmek zorundadır (Atay, 2009).

Bu dönemde farklılaşmamış ve farklılaşmamış ağlamalar görülür. Farklılaşmamış ağlamalar refleksiftir. Bebeğin gereksinimini belirten tek iletişim yoludur. Farklılaşmış ağlamalar 1. ayın sonunda bebeğin aç, kızgın, acılı olduğunu annenin ayırt etmesini sağlayan iletişim aracıdır (Bayhan ve Artan, 2012). Bebekler yaklaşık 1 aylıkken güvercin sesine benzer sesler çıkartırlar. Aileleriyle ya da kendilerine bakan kişilerle bir araya geldiklerinde “ oohh” ya da “aaaa” gibi sesleri söylerler (Mei-Yu, 2000).

2.3.2. Gıgıldama Dönemi (2-3 Ay)

2 aylık olan bebek, ağız hareketlerini başlayıp durdurabilecek kas kontrolünü geliştirir. Bu dönem, gıgıldama ile tanımlanır. Bebek, tanımlanmamış rezonansa sahip arka ünsüzleri, orta ve arka ünlü sesleri çıkarır (Atay, 2009). Bebekler gıgıldarken ünsüz sesleri de kullanmaya başlarlar (Mei-Yu, 2000).

2.3.3. Babıldama Dönemi (4-6 Ay)

Dil kontrolünün artmasıyla ünlü ve ünsüz seslerin çeşitlerini üreterek bunları tekrar etmekten hoşlanır. Buna vokal jimnastik denilir. Bebeğin tekrar etmekten hoşlandığı bu sesler “ma-ma-ma”, “ba-ba-ba” gibi seslerdir. Ses çıkarma için uyaran bebeğin kendisidir. “p,b,m” gibi dudak seslerinin kullanımının başlaması da görülür (Bayhan ve Artan, 2012).

2.3.4. Tekrarlı Babıldama Dönemi (6-10 Ay)

Bebeğin gittikçe ağız hareketlerini kontrol etmesi sonucunda çıkardığı sesler, hece üretime doğru gelişir.Çenesini oynatmadan dilini dışarı çıkarıp içeri çekebilir.8.aydan itibaren, çiğneme ve sıvı yutma davranışında dudaklarını kapalı tutabilir (Atay, 2009).

2.3.5. İlk Sözcükler

10-15 aylık bebekler sıklıkla ba-ba ve ma-ma gibi tekrarlanan hecelerle birlikte tek hecelerden oluşan ilk sözcüklerini de söylemektedirler. Mırıldanma sözcük

öğrenildikçe azalarak devam etmektedir. Mırıldanmanın sona ermesiyle gerçek sözcükler arasında bir sessizlik dönemi olabilmektedir. Çocuk ilk yıl mırıldandığı seslerin anlamlı fonem farklılıklarını kavrayarak tekrar öğrenmektedir. Bu kez ön ünsüzler genellikle arka ünsüzlerden önce üretilmektedir (Dönmez ve diğerleri, 2000).

İlk sözcüklerin söylendiği 12.ay, konuşmanın başlangıcı olarak kabul edilir. Bebek, karmaşık duygularını dahi, tek sözcüğe sığdırmaya çalışır. “Baş Baş” dışarı çıkmak istediğini ifade eder. Alıcı dil, ifade edici dile göre daha çok gelişmiştir (Atay, 2009). Çocuklar bu dönemde bir cümlenin anlamını göstermek için tek bir sözcük kullanırlar (Mei-Yu, 2000).

2.3.6. İki Sözcüklü İfade Dönemi (18-24 Ay)

Bu dönemde sözcüklerin ilişkilerini kavrayan çocuk, sözcükleri bir araya getirerek farklı anlamları ifade etmeye çalışır. Bu dönemde isim ve fiil birleşimi ile cümleler oluşturdukları gözlenir (Gül, 2008).

2.3.7. Üç ve Daha Fazla Sözcüklü İfade Dönemi (2-3 yaş)

3-4 sözcüğün bir araya getirildiği dönemdir. Yönergeleri anlar ve yerine getirir. Basit soruları cevaplandırır. Üç yaşına geldiğinde dilin temel yapılarını öğrenmiş olur. Sözcük dağarcığı gelişir (Gül, 2008).

Yirmi dört-otuz aylar arasındaki bebeğin benmerkezci konuşması vardır. Kendini ismi ile ifade eder. Sözcük dağarcığındaki sözcük sayısı artmıştır. 2-3 sözcüklü sözel ifadeler kullanır (Dönmez ve diğerleri, 2004).

2.3.8. Gramer kurallarına Uygun Konuşma Dönemi (3-6 yaş)

Toplam kelime sayısı 1000'dir. Diğer insanlara söylediklerinin % 80'ni anlaşılır bir ifadeye sahiptir. Bu dönemde, ana dilinin temel yapısını öğrenirler. Cümlelerin büyük bir kısmı, dilbilgisi kurallarına uygundur (Atay, 2009)

2.4. Çocukta Dil Edinim Kuramları

2.4.1. Davranışçı Yaklaşım

Bu yaklaşıma göre konuşulan dil, herhangi bir şeyin öğrenildiği gibi öğrenilir. Çocuğun dil öğrenmesi, klasik koşullanma, edimsel koşullanma ve taklit yoluyla öğrenme gibi davranış kuramlarının birlikteliği ile olur. Klasik koşullanma yoluyla çocuğun dil öğrenmesi aşağıdaki örnekle açıklanabilir. Örneğin bebek için süt fiziksel bir ihtiyaçtır. Anne beslenme sırasında “süt” kelimesini kullanması, bebeğin “süt” kelimesini öğrenmesi için teşvik olabilir (Bhannon, 1993).

Çevreden gelen birçok ses uyarısının zamanla sınıflandırılması, şekillendirilmesi ve benzer durumlarda aynı ses ve tepkilerin verilmesi gerçekleşmektedir. Anne veya önemli diğer kişilerin çocukla ilişkilerinde vermiş oldukları tepkiler çocuk tarafından zamanla dile dönüştürülür. Ödül ve ceza gibi pekiştirenler yoluyla bu gelişim sürdürülür. Sonuçta konuşma şekillenir. Pekiştirilmenin yanı sıra, bebeklerin sıklıkla duydukları sesleri taklit etmeleri de dilin kazanılmasında önemli yer almaktadır (Dağabakan ve Dağabakan, 2007).

Davranışçılar dil performanslarının gözlenebilir ve ölçülebilir kısmı ile ilgili çalışmalar yapmışlardır. Davranışçılar, öğrenme kuramına göre dili, diğer öğrenilmiş davranışlardan biri olarak varsayarlar. Dil, fonem ve sözcük, anlam ve sözcük, sözce ve yanıt arasındaki bağlantılar setidir. Bu bağlantılar, uyarı ve onu takip eden tepki arasındaki ilişkiler yoluyla öğrenilir veya koşullandırılır (Maviş, 2005).

2.4.1.1. Koşullu Öğrenme

Edimsel koşullanmanın öncüsü olan Thorndike, davranış ve sonucu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Thorndike'nin kuramını uyarlayan ve dili, öğrenilen bir davranış olarak tanıtan en önemli kuramcı B.F. Skinner'dir (Gürcü, 2004). Skinner'e göre bütün davranışlar öğrenilir ya da koşullanır. Bu yaklaşımda daha önce gerçekleşen her olayın tekrarlanmasını artıran her davranış ödül, daha önce gerçekleşen bir olayın yeniden olmasını azaltan her olay da ceza olarak tanımlanır (Bhannon, 1993).

Dil yetisi de insanların dış firçalamasını, ayakkabı bağlamasını öğrendikleri ortamlarda öğrenebilecekleri herhangi diğer davranıştan biridir. Bu yaklaşım çerçevesinde, dil hayvanların eğitilmesinde kullanılan kurallar dahilinde öğrenilir. Örneğin, bir aslanın yanan çemberden geçmesini öğrendiği biçimde, dil davranışının da

öğrenilmesi taklit, koşullandırma ve pekiştirmeye dayanır. Dolayısıyla, dil koşullanma kuralları çerçevesinde öğrenilen bir sözel davranıştır (Owens, 1988; akt. Maviş, 2005).

Çocuğun kullandığı sesleri öğrenmesi davranışçı kuram açısından böyle tanımlanmakla birlikte sözcük öğrenmesi çok daha karmaşık bir süreç olarak anlatılır. Hem klasik hem edimsel koşullanma çocukta sözcük öğrenmeyi açıklar. Edimsel biçimleme kuralı sesbilgisel özellikleri biçimlendirdiğinde, bir bakıma sözcük gelişimine de katkıda bulunur. Örneğin, çocuğun babasının yanında ürettiği sözcük benzeri ses üretimleri ('ba ba ba') farklı bir ilgi ve dikkat çekip pekiştirilirken, babanın olmadığı bir ortamda söylenmesi beklenen ilgiyi görmeyebilir (Topbaş, 2001).

2.4.2. Dilbilimsel Yaklaşım

Bu yaklaşım, insanın konuşma dilini çözümlmek ve bu dilin yapısını yöneten kuralları keşfetmek konusunda yalnızca insanlara özgü, güçlü bir doğuştan yeteneğe sahip olduğunu varsayar (Gander ve Gardiner, 2010). İnsan dile ait özel bir zihinsel yetiye ve dili nasıl kullanacağını belirleyen özel bir şemaya sahiptir. İnsan dışında başka bir canlıda böyle bir özellik yoktur (Chomsky, 2011).

Linguistik kuram çocuğun biyolojik yapısına birinci derecede önem verir ve insanoğlunun "biyolojik dil programı" ile doğduğunu kabul eder. Çevre koşulları çocuğun hangi dili, hangi sözcükleri kullanacağını belirler, ancak dilin öğrenme sürecini bu koşullarla açıklama olanağı yoktur (Cüceloğlu, 2012).

Chomsky'nin kuramında doğuştan gelen bir mekanizma sayesinde tüm çocuklar aynı aşamalardan geçerek, biyolojik olarak belli bir olgunluk düzeyine geldiklerinde, tıpkı yürümeyi öğrenir gibi konuşmayı öğrenmektedirler. Chomsky, her ifadeyi dilbilimsel sistemde derin ve yüzeysel olmak üzere iki yapıya ayırmaktadır. Derin yapı, kavramların anlamsal yönü ile yüzeysel yapı ise konuşulan sözcükler ile ilgilidir. Çocuklar dili öğrenirken önce düşünsel olarak seslerin anlamlarını kavrarlar, daha sonra onları yüzeysel yapıya dönüştürürler. Linguistik kuramlara ilişkin olarak konuşmayı öğrenmede, sözcüklerin anlamlarını kavrama ile anlamlı sesler çıkarma ya da konuşma olmak üzere iki farklı süreçten söz edilebilir. Bu süreçler birbirleri ile iç içedir ve bilişsel gelişime paralel olarak gelişme gösterirler (Dağabakan ve Dağabakan, 2007).

Montesori'ye göre de dil edinimi doğuştan gelir. Çocuğun dil yeteneğinin oldukça büyük olduğunu ve doğuştan gelen özel bir kabiliyetleri olduğunu savunur.

Çocuklar önce mırıldanma, tek sözcük, iki kelime ve sonra karmaşık cümleler kurmaya başlar (Crain, 2004).

Noam Chomsky ve Eric Lenneberg'in dile dair temel varsayımları şunlardır:

1. Dil yalnızca insana özgü bir yetidir.
2. Dil, insan zihninde bağımsız bir yeti olarak vardır.
3. Dil ediniminin birincil sebebi, çocuğun "dil edinim aygıtı" dır. Bu aygıt, genetik olarak aktarılmıştır ve çocuğun, hedef dilin kurallarını keşfetmesini sağlayan dille ilgili temel ilkeleri içerir.
4. Girdi verileri, çocuğun hedef dili keşfetmesini sağlayan "dil edinim aygıtı" nı tetiklemek için gereklidir (Ellis, 1994).

2.4.3.Etkileşimci Yaklaşım

Etkileşimci yaklaşım çerçevesinde 3 temel kuram ele alınmaktadır.

- Gelişimsel Bilişsel Kuram
- Bilgiyi İşleme Kuramı
- Rekabetçi Model

2.4.3.1.Gelişimsel Bilişsel Kuramı ve Piaget

Piaget bilişsel gelişim ile dil gelişiminin paralel olarak ilerlediği ve genetik faktörlerinin dil ediniminde daha az olduğu görüşündedir. Piaget çocuğun zekasının çevre ile etkileşime girmesi sayesinde geliştiğini savunur. Her çocuk kendi şartına ve çevresine göre bilişsel gelişimini ilerletir. Bu modelde dil edinimin ön şartı düşüncedir (Karakaya, 2008).

Jean Piaget'in bilişsel kuramı dil ediniminin geleneksel dilbilimsel özellikleri ile birçok önemli özellikleri paylaşıyor. Piaget dili bilişsel olgunlaşmanın sonucunda ortaya çıkan pek çok beceriden biri olduğunu ve dilin doğuştan gelen özelliklerden ayrılmadığı fikrindedir (Bohannon, 1993). Çocuğun bilişsel gelişimi ne kadar mükemmel ise dilsel gelişimi de o kadar iyidir (Topbaş, 2006).

Piaget'e göre, bilişsel gelişim ilk planda yer almaktadır. Dil gelişimi, genel bilişsel değişimlerin bir koordinasyonudur ve bilişsel gelişim dilden etkilenmemektedir.

Küçük çocukluk dönemindeki gelişme sembolik düşünme yeteneğinden oluşmaktadır. Sembollerin istemli beyanı, çocuğa, imgelediği her şeyi söylemesini mümkün kılmaktadır. Çocuğun ilk sözleri henüz gerçek semboller değildir. Çünkü bu semboller görülen nesnelere ve olaylarla ilişkilidir. Çocuklar, çevrelerinde hazır bulunmayan şeylerden konuşmaya başladıklarında esas sembollerini kullanırlar. Piaget'e göre, çocuk yedi yaşına kadar sosyal iletişimsel bir tavırla konuşmaz, çünkü bencildir ve bencil düşünmektedir (Dağabakan ve Dağabakan, 2007).

2.4.3.2. Bilgiyi İşleme Kuramı

Bilgiyi işleme kuramı anlamlı sözel öğrenmede içsel, bilişsel süreçleri anlamaya ve tanımlamaya odaklanmıştır. Bu kuram iki temel öge üzerinde durur. Bunlar, duyuşsal kayıt, kısa süreli bellek, uzun süreli belleği içeren yapılar ve kodlama, tekrarlama, geri getirme gibi bilişsel süreçlerdir (Subaşı, 2004).

Dil öğrenmede en yeni yaklaşımlardan biri bilgiyi işleme kuramıdır. Bu işletim sistemi çevreden alınan uyarıları kodlayan, bu uyarıların yorumlanmasıyla çalışan ve bunlar üzerindeki işlemlerin sonuçlarını hafızada saklayan bir mekanizma olarak görülür. Dil öğreniminde, ana dilin kullanımının doğasını kesinleştirmek ve dil öğrenme sisteminin nasıl gelişeceğini görmek gerekir. Yetişkinlerin dili işleminin ve belleğinin doğası hakkında oldukça fazla bilgi mevcuttur. Bu yaklaşımda, çocuklar dilbilim bilgilerini, önce acemi bir şekilde daha sonra deneyimli olarak işlerler (Gleitman ve Wanner, akt. Bohannon, 1993).

2.4.3.3. Rekabetçi Model

Bu model, dil ediniminde hem doğuştancılık hem çevrecilik anlayışını önermektedir. Çocuk doğuştan her türlü davranışı edinecek kapasitede iken dili de diğer davranışlar gibi edinecektir. Yine de, dil evrensellerine olumlu bakılmasa bile dilin doğuştan gelen kapasite ile edinildiği düşüncesi paylaşılmaktadır. Üstelik her çocuk dili daha yaratıcı kılabilmek için biyolojik yetilerini kullanacaktır. Bu modele göre çocuk, Chomsky'nin önerdiği gibi bir dil edinim düzeneği ile değil ama çok güçlü bir Paralel Dağıtım Süreci (PDS) ile doğar. Bu sistemin dile ait bilgiyi de içermek üzere bilginin çok farklı ve çeşitli biçimlerini işleme kapasitesi vardır. Dil ediniminde ilk evrelerinde, PDS sözcükler, sesbilgisel örüntüler ve dil biçimleri arasında iletişimsel

işlevleri ve anlamları ayırt edecek bir düzeyde olmasa da, çocuğun dil ile olan deneyimi arttıkça PDS'in işlevleri ve anlamları farklılaştırması da artacaktır. Çocuğun tekrarlamaları ile etkileşimleri aktive olan ve bağları güçlenen bu örüntüler tutarlı hale gelirken, diğer bağlantılar zayıflayabilir. Modelin adından da anlaşılacağı gibi, çocuğun dil kanıtları ile tutarlı olan yapı ve örüntüler yarışı kazanarak çocuğun iletişim sisteminde kalıcı olurlar. Örneklerle eşleşmeyen örüntüler ise yarışı kaybederek dilden uzaklaşır (Topbaş, 2006).

2.4.3.4. Sosyal Etkileşimci Kuram

Bu görüş dilin öğrenilmesinde gözlem modelinin önemini vurgular. Çocuklar dili, bölüm bölüm taklit ve geliştirmeyle öğrenirler. Çocuğun bir sözcüğü duyar duymaz taklit etmesi gerekli değildir. Bazen bir çocuk, bir sözcüğü duymasından bir hafta ya da daha az zaman geçirdikten sonra taklit edebilir (Bayhan ve Artan, 2012).

Sosyal etkileşimciler, tek başına doğuştan gelen mekanizmaların çocukların dil öğrenmelerini açıklayamayacağını savunmaktadır. Bu yaklaşımda, annenin, çocuğa uygun dil deneyimi kazandırmadaki rolü interaktif yaklaşımla vurgulanmaktadır. Annenin olağandışı ses davranışının, çocuğun nihai ses akışını uygun şekilde parçalama yeteneğini açıklamada, çocuğun kalıtsal şekilde dilbilimsel ayrımcılığı kadar önemli görülmektedir. Çocuğun süt çocukluğu dönemi sırasında anneler bebekleri ile yüz yüze sosyal etkileşim kurmaya oldukça fazla zaman ayırmakta ve yukarıda açıklanan sesli davranışları gerçekleştirmektedirler. Sosyal etkileşimciler; çocukların, annelerinin abartılı bebek konuşma sesleri çıkarmalarını izlemelerinin, ses aygıtlarını kontrol etme hususundaki olgunlaşan yeteneklerine yardım ettiğine inanmaktadır. Ayrıca, anne ve bebekler arasındaki sosyal oyun etkileşiminin olgunlaştırma motiflerinin, sonraki konuşma şekillerinin dayanağını oluşturduğuna inanılmaktadır (Bohannon, 1993).

2.5. Dil ve Konuşma Gelişimini Etkileyen Faktörler

2.5.1. Duyusal Faktörler

Dil ve konuşma gelişiminde işitme duyusu ve işitsel algısı birincil rol üstlenir. Bu nedenle konuşma geriliği veya bozukluğu görülen her çocuk öncelikle işitme açısından değerlendirilmez. Yeni doğan döneminden itibaren düzenli taramaların yapılması, sorunun erken dönemde tespiti ve uygun çözümün bulunması açısından

büyük önem taşımaktadır. Bazen işitme sorunu ailenin dikkatini çekmeyecek düzeyde olabilir, aileler çocuklarının söylenenleri duyduğunu ifade edebilirler. Ancak özellikle söz öncesi dönemden itibaren var olan hafif bir işitme kaybı bile çocuğun konuşma gelişimini etkileyebilir. Görme de çocukların dil gelişimleri açısından önemlidir. Görme engelli çocuklar dil edinim sürecinde görsel ipuçlarından yoksundurlar, bu da dil edinim sürecini, dilin içeriğini ve kullanımını etkiler (Yılmaz, 2009).

İlk çocukluk döneminde çocuğun karşılaştığı duygusal güçlükler, onun dil ve konuşma gelişimini etkiler, hatta geciktirebilir. Bir kardeşin doğumu, ana babanın çocuğu vaktinden önce çalışmaya zorlaması, çocuğun yaşamını sürdürdüğü ve alışık olduğu düzenin değişmesi, fazla korku ve heyecan verici olaylarla karşılaşması gibi pek çok durum çocuğun duygusal durumunu etkiler. Psikologlar yeni kardeş, taşınma, ayrılma gibi duygusal yoğunlukların, konuşmanın kazanıldığı dönemde olduğunda konuşmanın gelişimini yavaşlatabildiğini belirtmektedir. Günümüz çocuk ruh sağlığı hekimleri çocuk ve ergenlerde duygu durum bozukluk tanısının en sık atlanan tanılardan biri olduğunu düşünmektedirler. Çocuklarda duygu durum bozukluklarının özellikleri aşağıda gösterilmiştir.

1. Çocuklar ne hissettiklerini her zaman ifade edemezler.
2. Çocuklarda duygu durum bozukluk semptomları yetişkinlerden farklıdır.
3. Duygu durum bozukluklarına sıklıkla diğer psikiyatrik bozukluklar eşlik ederek onları maskeler ve bu nedenle gözden kaçabilir. Ayrıca seçici konuşmazlık, tepkisel bağlanma bozukluğu ve basmakalıp davranış bozukluğu da duygu durum bozuklukları arasında olup psikiyatri uzmanı tarafından değerlendirilmelidir (Çiyiltepe, 2006).

2.5.2. Gelişimsel Faktörler

Çocuğun gerek bilişsel, gerek sosyal, gerekse motor becerilerle ilişkili alanlarda içinde bulunduğu dönemin gerektirdiği gelişimsel çizgide olması dil ve konuşma gelişimi açısından önemlidir (Yılmaz, 2009).

2.5.3. Çevre –Aile

Ana dil edinimi süresince birey ve çevre sürekli etkileşimsel bir biçimde yüz yüzedir. Yıllar boyu süren bu edinim süresince birey ve çevresinin sürekli işbirliği söz konusudur. Birey doğal nitelikleri işlenmemiş halde bünyesinde taşır. Bunlar algılayabilme, uyabilme, yetenek gibi özelliklerdir. Ama birey örnekleri, dürtüleri, ödül ve yasaklamaları çevresinden alır. Çılgılık aşamasından başlayarak çevrenin müdahalesi çocuğu bu doğal bulgunun; yani çılgılığın değerini bir işaret olarak keşfetmeye iter. Aynı şekilde çevre sayesinde çocuk ilk cıvıldamasının düzensiz seslerinden hareketle bu ilk sesi düzenli dizgelere dönüştürür. Eğer çocuk sürekli bir biçimde annenin yeri doldurulamayan ilgisinden yararlanmışsa olası birçok dilsel sorun kendiliğinden çözümlenmiş olur (Kara, 2004). Aile çocuğun ana dili ile karşılaştığı ilk ortamdır. Çocuğun dil ile ilgili uyarıları ve geri bildirimleri alabildiği, yeterli ve uygun dil modeliyle karşılaştığı bir aile dil ve konuşmayı kazanması için uygun ortamı oluşturur. Ebeveynin çocukla iletişime girmemesi veya yokluğu, çocuğun ihtiyaçlarının iletişime fırsat tanınmadan karşılaşması, ebeveynlerin dil ve konuşma sorunlarının olması, aşırı disiplinli aile ortamı, dil ve konuşma gelişimini olumsuz etkiler (Yılmaz, 2009).

2.5.4.Cinsiyet

Erkek çocuklarda dil ve konuşma kızlara göre biraz daha yavaş gelişebilir. Yine erkeklerde akıcılık bozukluğu gibi bazı dil bozukluklarının görülme sıklığı kızlara göre daha fazladır (Yılmaz, 2009). Fakat son yıllarda cinsiyete yönelik çalışmalar dil yeterliğinde farklılık olmadığı sonucunu vurgulamaktadır (Çiyiltepe, 2006).

2.5.5. Sosyokültürel ve Sosyoekonomik Etkenler

Yapılan bir araştırmada yüksek okul mezunu annelerin bebeklerinin dil gelişimi, lise mezunu olan annelerin bebeklerinin dil gelişimine göre daha gelişmiş olduğu bulunmuştur. Eğitim düzeyi düştükçe fiziksel uyarın, eğitim düzeyi yükseldikçe sözel uyarının arttığı dikkati çekmiştir. Anne eğitim düzeyi arttıkça bebeğin gelişimsel test puanlarının da yükseldiği belirtilmektedir. Sosyoekonomik etkenlerinde dil gelişimini etkilediği araştırmalarda bulunmuştur (Karacan, 2000).

2.5.6. İki Dillilik

Gelişimsel olarak iki dilli çocuklarla tek dilli çocuklar arasında özellikle dil gelişimi ve sosyal gelişim açısından bazı farklılıklar vardır. Tek dilli çocuklar ana dilinde kelime hazinesi, cümle kurma, dili doğru olarak kullanma, kavram geliştirme, dili soyut düşünme aracı olarak kullanma, düşündüklerini ana dilinde ifade edebilme ve ana dilinde anlatılanları anlama gibi açılardan iki dilli çocuklara göre daha başarılıdır. Çünkü bu süreçlerini tek dilli bir ortamda tamamlama şansına sahiptirler. İki dilli çocuklar ise bu süreçleri yalnızca aile ortamlarında kazanma şansına sahiptir. Çünkü toplumsal yaşamlarında ikinci dille iletişime geçmek durumundadırlar. İki dilli çocuklar, bu süreçleri ana dilinde tam olarak kazanmadan ikinci dil edinimine geçildiği için her iki dilde de yarım dillilik meydana gelebilmektedir (Temel ve Yazıcı, 2003).

2.6. Dünyada ve Ülkemizde Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

18. ve 19. yüzyıllar yabancı dilde eğitim, iki dilli eğitim ve yabancı dil öğretimi bağlamlarında erken yaşta yabancı dil öğretimini savunanlar ve karşı olanlar arasındaki tartışmaların yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir. Erken yaşta yabancı dil öğretimi, günümüzde özellikle AB ülkelerinde olduğu gibi çok dilliliğin kabul edilmesi, küreselleşme gibi siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerin ve eğitim, öğretim, iletişim teknolojileri alanlarındaki gelişmelerin ışığında 90'lı yıllardan sonra yoğun olarak dünyada ve özellikle 1998'den sonra ülkemizde de genel kabul görmüş ve ilköğretimden sonra uygulanmaya başlanmış bir olgudur. Ancak uygulamaya geçilmesi başarının garantisi olmamaktadır. Çok yeni ve farklı bir konu olan erken yaşta yabancı dil uygulamasından istenilen başarının elde edilebilmesi için, ülkemizde bu konunun ayrıntılı olarak ele alınıp gerekli koşul ve olanakların yerine getirilmesi gerekmektedir (Aslan, 2008).

O'Neil, 1993'te yayınladığı araştırmada şöyle belirtmiştir; İsviçre, Belçika, İrlanda gibi ülkeler ile Hindistan gibi sömürge ülkeleri ve Kanada gibi göçmen alan ülkelerde ve Almanya'da kurulan ama diğer bazı Avrupa ülkelerinde de şubeleri olan kendine özgü ders programıyla iki dilli eğitim veren Waldorfschule'lerde erken yaşta yabancı dil öğretimi uygulamaları daha da eskilere dayanmakla birlikte genel olarak dünyada ilgi I. Dünya savaşıdan sonra başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde FLES (Foreign Languages in elementary Schools) hareketi ile 1920'den sonra Doğu

Avrupa Ülkeleri ve dönemin Sovyetler Birliğinde uygulama denemelerine başlanmıştır. 1950'de "Modern Language Association"ın kurulmasıyla bu alana duyulan ilgi artmıştır. 50'li yıllarda İsveç'te "English Without A Book" projesi ile daha sonrada Fransa ve İngiltere'de benzer projeler kapsamında pilot uygulamalar başlatılmıştır (Akt. Aslan, 2008).

Son yıllarda, Avrupa, en az bir yabancı dilin zorunlu olarak öğretilmesi sırasındaki yılların sayısındaki artışa ve bu imkanın başladığı yaşın daha aşağıya inmesine tanıklık etmektedir. 1984 ile 2007 yılları arasında, yaklaşık 10 ülke, öğrencilerin yabancı bir dili ilk defa öğrenmek zorunda oldukları yaşı en az üç yıl aşağı çekmiştir. Örneğin Güney Avrupa'daki birkaç ülke bu doğrultuda istekli politikalar benimsemişlerdir. İspanya ve İtalya, şu anda eğitimleri boyunca öğrencilerin en erken yabancı dil (sırayla üç ve altı yaşına geldiklerinde) öğretilen ülkelerdendir. 1984 yılından 2007 yılına kadar dil öğrenme yaşında herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Yasa'nın 1988'de (İngiltere ve Galler) ve 1989'da (Kuzey İrlanda) geçtiği yıla kadar Birleşik Krallık'ta (İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda) zorunlu müfredat bulunmamaktaydı. Bu yasa altında, diller 11 yaşından itibaren bütün öğrencilere zorunlu bir ders haline geldi. Başlangıçta, 16 yaşına kadar uygulandı fakat sonra gelen müfredat değişiklikleri, esnekliği 14-16 yaşındaki öğrenciler için arttırıldı. Şu anda İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda'da zorunlu dil öğrenimi diğer ülkelere göre daha geç (11 yaşında) başlamakta ve daha erken (14 yaşında) sona ermektedir. Orta öğretim müfredatındaki bu değişikliklerin yanı sıra ilköğretimde dil öğrenme üzerine gelişmeler olmuştur. İngiltere'de, örneğin, hükümet 2011 yılından itibaren 7 ile 11 yaşındaki öğrenciler için dilleri zorunlu ders haline getirmeye karardır. Ancak çocukların dil öğrenmek zorunda oldukları ilk yaşı düşürme eğilimi bazı Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde çok daha az belirgindi. Bu ülkelerin büyük çoğunluğunda, çocuklar ilk olarak yabancı bir dili 1980'lerde nispeten daha erken yaşta öğrenmek zorundaydılar. Pek çok durumda, bu dil Rusça'ydı. Baltık ülkelerinde Rusçalaştırma özellikle dikkat çekiciydi. Rusça zorunlu dil eğitiminde çok erken yaşta öğretiliyordu. Ancak, yabancı dil olarak görülmemekteydi. 1990'ların başından bu yana eğitimin genel olarak düzenlenmesindeki değişiklikler bazı ülkelerde belli farklılıkları göz önünde çıkarabilir. Belçika'da (Almanca Konuşan Topluluk), 2004 yılında kabul edilen yasa, yabancı dilde oyun etkinliklerini ve dil öğrenmeyi ilköğretimin birinci yılından itibaren zorunlu hale getirdi. Erken eğitimin her iki türü de isteğe bağlıydı fakat yıllarca okulların büyük çoğunluğunda uygulandı. Değişikliklerin en büyük olduğu ülkeler, aynı zamanda

yabancı dil öğretiminin daha geç bir aşamada başladığı ülkeler olmuştur (Belçika'nın Flamanca Konuşan Topluluğu ve Bulgaristan). Polonya'da 2008/09 'dan bu yana, zorunlu yabancı dil 7- 10 yaşındaki çocuklara tanıtılmıştır. 2008/09'dan bu yana Portekiz'de okullar yaşları 6-10 olan öğrencilere İngilizce'yi sunmak durumundadır (www.eurydice.org, 15 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir).

Türkiye'de Cumhuriyetin kurulmasından sonra 50'li yıllara kadar erken yaşta yabancı dil öğretimi sadece özel yabancı okullarda yürütülürken, 1956 yılında önce Galatasaray Lisesi' nde bazı derslerin yabancı dilde yürütülmesine başlanmış, 70'li yıllardan başlayarak ilkokul beşinci sınıftan itibaren eğitim veren yabancı dilde eğitim yapan Anadolu Liseleri ve Ankara Koleji gibi özel okullar açılmaya başlanmıştır. Bunun yanında takviyeli yabancı dil dersi yapan özel okullar da kurulmaya başlanmıştır (Demirel, 1999).

Yabancı dil olarak önceleri İngilizce, Almanca, Fransızca ve İmam hatip Liselerinde Arapça öğretimi sunulmakta iken bu denge giderek İngilizce lehine dönmüş ve bugün yabancı dille eğitim yapan veya takviyeli yabancı dil eğitimi veren okulların çoğunda İngilizce eğitimi yapılmaktadır. Erken yaşta yabancı dil öğretimi ülkemizde ancak 1997/98 yılında gerçekleştirilen eğitim reformuyla zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılmasıyla uygulamaya konmuştur. Buna göre devlet okullarında 4. yıldan itibaren haftada dört saat yabancı dil dersi verilmeye başlanmıştır. Genel anlamda yabancı dil dersi olarak tek yabancı dil İngilizce dersi uygulaması dikkat çekmektedir (Aslan, 2008).

2.7. Erken Yaşta Yabancı Dil Öğrenim Süreci

Tarcan (2004), çocukların yabancı dili yetişkinlere nazaran daha az bir çabayla öğrendiklerini, ayrıca bilimsel ve uygulamalı olarak ispat edildiğini ifade etmektedir. Beş yaşına geldiklerinde çocuklar kendi dillerini başarıyla ve gramer kurallarına uygun olarak kullanabilecek beceriyi kazanmıştır. İşte bu süreç çocukların yabancı dil öğrenimine başlaması için en uygun dönemdir. Yani 4 yaşından itibaren çocuğa sözlü olarak yabancı dil eğitimi verilmelidir. Çünkü çocuğun beyni henüz esnektir, yeniliğe açıktır ve farklı dil sistemlerini öğrenmeye ve kabullenmeye elverişlidir (Tarcan, 2004).

Krashen'e göre (1973) çocuklarda dil gelişimi iki yaşında başlamaktadır ve bu gelişim evresi ergenlik döneme kadar sürmektedir. Bu nedenle yabancı dil öğrenimi bu dönemde başlarsa, ana dil edinimi sürecine koşturarak sürdürülebilir ve bilişsel

gelişimi etkin hale getirebilir. Dil aracılığıyla gerçekleşen etkileşim, bilişsel gelişimin temelidir. Ancak dil öğrenme sürecinde, çocukların bu kritik dönemlerinde okul, aile ve çevrenin gerekli işbirliği olmazsa dil öğretiminde çok büyük sorunlar ortaya çıkabilir (Akt. Demirezen, 2003).

Yabancı dil öğrenmede uygun yaş olup olmadığı konusuna şimdiye kadar kesin bir açıklama getirilememiştir. Ancak çocukların ikinci bir dili yetişkinlere göre daha çabuk ve kolay edindikleri ve sezgisel bir dil kabiliyetine sahip oldukları kanısı yaygındır. 1960'larda ortaya atılan "kritik dönem" hipotezine göre (Lenneberg, 1967, Penfield & Robert, 1959), ikinci dil öğreniminde kritik dönem ergenlik çağına kadar olan dönem olarak kabul edilmektedir. Nörolojik araştırmalara göre insan beyni gelişip olgunlaştıkça beynin iki yarım küresinin görevleri de ayrılmaktadır (Laterizasyon). Sağ yarım küre gelişimini daha önce tamamlamakta, duygusal ve sosyal ihtiyaçları kontrol etmektedir. Sol yarım küre ise analitik ve sıralı düşünmeyi üstlenmektedir. Dil öğrenme fonksiyonları da beynin sol yarısı tarafından kontrol edilmektedir. Laterizasyonun 2 yaş civarlarında başlayıp ergenlik döneminde tamamlandığı iddia edilmektedir (Akt. Tutaş, 2000)

2.7.1. Dil Edinimi ve Dil Öğrenimi

Dil biliminde dil edinimi, bir ana dilin veya öğrenilen birinci dilin fonolojik, morfolojik, edim bilimsel, sözdizimsel ve anlamsal kurallarının edinimi olarak tarif edilmiştir. Modern dil bilimcilerin dil edinimi ile ilgili görüşleri şu şekilde özetlenebilir:

Dil edinimi kendi başına, hemen hemen diğer bilişsel işlevlerde ayrı ayrı gerçekleşir. Küçük yaşlarda dil edinimi bilinçsizce kendiliğinden gerçekleşmektedir. Dil edinimi ve dil edinim kuralları evrenseldir (Karakaya, 2008).

Chomsky'nin *competence* terimini *edinim* biçiminde Türkçeleştirebiliriz. Ana dilini öğrenen bir insan anasından, çevresinden duya duya dilin ses bileşimlerini, sözleri öbeğeştirme yollarını, kısacası dilin söz dizimi dizgesini edinir (Aksan, 2009).

Tabors and Snow (1994), ikinci dil edinim sürecini dört gelişim devresinde incelemiştir.

1. Ana Dil Kullanımı

Bu devrede çocuk herkesin farklı bir dil konuştuğu ortama girdiğinde kendi ana

dilini konuşmaya devam edecektir. Bu dönem kısa olabilir veya bazı durumlarda çocuk diğer çocukların kendisini anlaması için aylarca ısrar edebilir.

2. Sözsüz Dönem

Çocuk bu devrede ana dilini konuşmanın işe yaramadığını anladıktan sonra iletişim için sözsüz araçlar kullandığı bir döneme girecektir. Çocuk yeni dilin özelliklerine, seslerine ve sözcüklerine eğilmekle meşguldür. Fakat iletişim için yeni dili sözel olarak kullanmaz. Bu da ikinci dilin kısa veya uzun sürebilecek son derece önemli bir aşamasıdır. Bu gelişim aşamasında yapılan her türlü dil değerlendirmeleri çocuğun gerçek dil kapasitesi hakkında bize yanlış bilgi verebilir.

3. Telgrafik ve Kalıp Konuşma

Çocuk bu devrede yeni dili kullanmaya başlamak için hazırdır. Bunu da içerisinde formüller barındıran telgrafik konuşma ile yapar. Örneğin çocuk aşağıya inmek istiyorsa “ Ben aşağı” diyebilir.

4. Üretken Dil

Bu devrede çocuk kendi cümlelerini ve düşüncelerini oluşturmak için telgrafik veya kalıp düşüncenin ötesine gitmeye başlıyor. Başlangıçta çocuk “ Bende oynamak istiyorum” gibi basit dil bilgisi kurallarını kullanabilir. Fakat ilerleyen zamanlarda çocuk yeni dilin yapısı daha iyi bir şekilde öğrenecek ve kelime hazinesi de gelişecektir (Akt. Linda ve Espinosa, tarihsiz).

Yetişkinler bir dilde yetkinlik kazanmak için iki farklı yol takip edebilir: dil öğrenme ve dil edinme. Dil edinimi bir çocuğun dil öğrenmesinden çokta farklı olmayan bilinçaltı bir süreçtir. Dil edinim süreci içerisinde çocuklar dilbilgisi kurallarının farkında değildir ancak, daha ziyade neyin doğru olduğuna dair bir “his” geliştirirler. “Teknik olmayan bir ifadeyle edinme ‘dili kapma ’dır.” Dil öğrenimi, buna mukabil, “yabancı bir dile ait bilinçli bilgidir, kuralları bilme, farkında olma ve bunlar hakkında konuşabilmektir.” Böylelikle dil öğrenimi bir dil hakkında bir şeyler öğrenmeye benzetilebilir (Bikçentayev, 2005).

Dil psikolojisinde bir yabancı dilin edinimi ve öğrenimi arasında ayırım yapılır. Edinim bir yabancı dilin bilinçsizce ve yaşam içinde kendiliğinden öğrenilmesidir.

Örneğin bir çocuğun oyun oynarken bazı konuşma biçimlerini kapması gibi. Buna karşılık öğrenme ise formal koşullar altında (örneğin, okulda, derste) gerçekleşir ve daha bilinçlidir (Tutaş, 2000).

2.8. Erken Yaşta Yabancı Dil Öğrenmenin Yararları

Bikçenyatev (2005), erken yaşlarda yabancı dilin öğrenilmesi sayesinde, utangaçlığın ortadan kaldırılması, diyalog gücündeki zayıflığın giderilmesi gibi önemli problemlerin ortadan kaldırılacağı görüşünde olduğunu ifade etmektedir. Çocuklar başka işle meşgulken düşüncelerini sesli bir şekilde dile getirmede ve aynı zamanda konuşulanlara cevap hazırlamada oldukça başarılıdır. Çocuğun konuşma diline yatkınlığının geliştirilmesinde şiir, şarkı, masalların ezberletilmesi çok faydalı olmaktadır. Bir dilin öğrenilmesi esnasında hafızada en fazla ve en kolay saklanan şeylerin ne olduğunu araştıran bilim adamlarına göre isimler, sayılar ve şarkılar ilk sırayı almaktadır. Özellikle şarkılar neredeyse bir ömür boyu hafızada saklanabilmektedir. Yabancı dil öğrenimi sırasında çocuklar sadece bilgi almakla kalmayıp yaşama daha estetik yaklaşma ve daha estetik algılama kabiliyeti de kazanmaktadırlar .

Çocukların biyolojik donanımı (beyin gelişme durumu, gırtlak yapısı) yanında psikolojik ve ruh hâlleri de ikinci dil öğrenmeye uygundur. Üç-altı yaşları arasında oldukça meraklı olduklarından bu dönemde çocukları yabancı dille tanıştırmak gerekmektedir. On yıl sonra girişilecek böyle bir teşebbüs, çocuğun başkalarının otoritesine karşı çıktığı ergenlik dönemine denk geleceğinden, tam istenen neticeyi vermeyebilir. Küçük çocuklar, ilk çocukluk devresinin bitimine kadar yabancı bir dilin ses yapısı ve söz özelliklerine karşı hassas iken, daha ileri yaşlardakiler daha çok dilbilgisi, kavram ve mânâ üstünde dururlar. Ergenlikten sonra başka milletlere ve topluluklara ait seslerin çıkarılması çok zorlaşır. Bu yüzden yabancı dilleri belli bir yaştan sonra doğru telâffuzuyla birlikte öğrenmek çok zordur. Yetişkinlerde öğrenememe korkusu, küçük ve gülünç düşme endişesi vardır; bu, dil öğrenmeye ciddi zarar verir. Çocuklar ise, komik olmaktan zevk alır, hata yapma gibi endişeleri yoktur, meraklı ve öğrenmeye iştahlıdır. Ayrıca çocuklar yetişkinlere göre, ikinci bir dili öğrenirken konuşmada daha az çekingendirler. Yetişkinle çocuk arasındaki bu farklar onları dil öğrenmede çok daha avantajlı kılmaktadır. Çocuğun bu dönemlerde öğrendiği dil neredeyse anadili kadar iyi olabilmektedir (Avcı, 2009).

Erken yaşta yabancı dil çocuğa kendi ana dili dışında başka bir dil kazandırır. İkinci önemli fayda ise bir ikinci dil ile birlikte yeni ve farklı kültür/dünya bakış açısının ve düşünme tarzının sağlanması ve böylece kendi özelliğini ve özünü daha etkin ve belirgin şekilde fark etmeyi sağlar. Çocuğun genel gelişiminin desteklenmesi, öğrenme yetisinin artı bir boyut ile iyi noktaya ulaşması ve bu esnada yeni ve farklı öğrenme tekniklerini tanıması demektir (Akdoğan, 2005).

Küçük çocukların yabancı bir dili öğrenmeleri daha kolaydır. Çocukların yaşı ilerledikçe, dil öğrenmeleri de zorlaşmaktadır. Yabancı dil öğrenimi okul öncesi dönemde ya da ilköğretim döneminde başlanmalıdır. Okul öncesi dönemde yabancı dil öğretimi çocuk merkezli olmalıdır. Parmak oyunları, şiirler, tekerlemeler, bireysel oyunlar ya da grup oyunları, öykü anlatma, drama tekniği, şarkılar ve teknolojik araçlar ile verilmelidir. İlköğretim döneminde, yabancı dil eğitimi ergenlik öncesi seviyeye getirilmelidir. Ergenlik döneminde yabancı dil öğretimi geliştirilmeli ve ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarda yabancı dil eğitimi verilmesi amaçlanmalıdır. Özellikle yabancı dil de okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmelidir. Teknolojik gelişmeler de, eğitim sistemine entegre edilmelidir (Baran ve Halıcı, 2006)

Çocukların çok kolay bir şekilde dil öğrenebilme yetenekleri çoğu kişinin dikkatini çekmiştir. Çocuklar için 0-5 yaş arası dönem yabancı dil öğrenme açısından hayati öneme sahiptir. Doğumdan itibaren 5 yaşına kadar çocuğun beynindeki nörofizyolojik mekanizma çok faaldır ve bu mekanizmanın yardımıyla dil otomatik olarak beyne kaydedilmektedir. Çocuk duyduklarını adeta bir kasete kaydedercesine beyne kaydetmektedir. Bu dönemden sonra bu mekanizma özelliğini kaybetmekte ve kayıt özelliği sona ermektedir. Daha süt emme dönemindeyken çeşitli sebeplerle aileleri tarafından kaybedilip vahşi hayvanlar tarafından büyütülen çocuklar hakkında kayıtlı olaylar bulunmaktadır. İnsanlar tarafından sonradan bulunup büyütülen bu çocukların 5 yaşını geçmiş olanlarına konuşmayı öğretebilmek mümkün olamamıştır. Bu çocukların bütün dil dağarcıkları sonradan öğrendikleri az sayıdaki kelimelerle sınırlı kalmış ve üstelik bu kelimelerle cümle teşkil etme özelliğine de sahip olamamışlardır. Bunun sebebi nörofizyolojik mekanizmanın etkinliğini kaybetmesinden kaynaklanmaktadır. Eğer çocuk 5 yaşına kadar bir dilde ya da ana dilinde konuşmayı öğrenmişse bu yaştan sonra başka bir dili de öğrenebilir demektir, ancak bu durum doğumdan itibaren başlayan mekanizma ile değil de yetenek, harcanan performans, kendini zorlama, ağır ve sebatlı bir şekilde çalışma ile olmaktadır. Bu durum çocuk üzerindeki yükün artmasına bağlı istenmeyen neticeler verebilir. Her çocuğun zeka ve hafıza kabiliyeti

farklıdır. Eğer bir çocuk dil öğrenmede zorluk çekiyor ve kendisini sınıfındaki diğer çocuklarla karşılaştırıyorsa neticede başarısızlık, kendine güvenmeme gibi psikolojik problemler ortaya çıkabilir. Erken yaşlarda dil öğretimine başlanırsa bu durum, söz edilen çocuklar için psikolojik problemlerin olmaması ve birkaç dilin kolayca öğrenilmesi demektir (Bikçentayev, 2005).

2.9. İkinci Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Yabancı dil öğretimi konusunun bütün dünyada, bugün bile, bütünü ile çözülmemiş olduğu bilinmektedir. Bunun nedenlerinden birisi, yabancı dilin ana dile karşı çıkan bir ikinci davranış düzeni olmasında ise de gerçek neden olarak, öğretim programlarında izlenen yöntemlerin gereğince ve yeterince düzenlenmemiş olması gösterilebilir. Gerçekten, yabancı dil öğretimi, her şeyden önce, “dil” davranışının özelliklerine bağlı olduğundan, dilbilim açısından sağlanan veriler, öğretim alanında, gereğince değerlendirilmediği sürece, yabancı dil öğretiminin başarıya ulaşması beklenmemelidir (Özcan, 2006).

Ülkemizin gündeminde uzun yıllardan bu yana ağırlığını koruyan dille ilgili bir başka konu da yabancı dil öğretimidir. Günümüzde tüm dünyada yabancı bir dili bilmenin gereği tartışılmaz biçimde benimsenmiştir. Türkiye’de de iş ve bilim dünyasında en az bir yabancı dil ile bilgisayar kullanma becerisi bu alanlarda başarılı olmanın ön koşulu olarak görülmektedir (Köniğ, 1975).

Günümüze kadar yabancı dil öğretiminde çeşitli yöntemlerin ortaya çıktığı görülmüştür. Geleneksel dilbilgisi çeviri yöntemi uzun süre yabancı dil öğretiminde kullanılırken, 1930’larda konuşma dilinin öğretilmesine ağırlık verilmesi üzerine düzvarım (direct) yöntemi, daha sonra kulak-dil alışkanlığı (audio-lingual) yöntemi yaygın bir şekilde kullanılmaya, son yıllarda ise iletişimci yönetime yer verilmeye başlanmıştır (Demirel, 1999).

Yabancı dil öğretimi bir tek dilbilimin ele alıp inceleyeceği bir olgu değildir. Bu çok yönlü etkileşimden dolayı ortaya çıkan yöntemlerin çoğu, günümüzde yaygın bir şekilde kullanılır duruma gelmiş, bazıları da denendikten sonra başarısızlığa uğradığı için bırakılmıştır.

Aşağıda yabancı dil öğretiminde kullanılan bazı yöntemlere değinilmiştir.

2.9.1. Dilbilgisi Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation)

Bu yöntem, belli bir öğrenme kuramına göre geliştirilmemiştir. Daha çok akla dayalı çözümlenmeler, kural öğrenme ve karşılaştırılmalı çalışmalara yer verir. Bu yöntemle konuşma becerisinin geliştirilmesine önem verilmez (Demirel, 1999).

Dilbilgisi-çeviri yönteminin en belirgin özellikleri şunlardır:

- Öğretim sırasında ana dili ve yabancı dil birlikte kullanılmaktadır. Her düzeydeki bilgi, kaynak dilden hedef dile ve hedef dilden kaynak dile çevrilerek uygulanmaktadır.
- Temel söz varlığına dikkat edilmemektedir. Sözcüklerin seçimi kullanılan metinle sınırlandırılmıştır.
- Tümce temel öğretim ve uygulama birimidir.
- Çeviride doğruluk ve kesinlik en çok aranan iki özelliktir.
- Dilbilgisi kuralları öğretilirken tümevarım uygulanmaktadır.
- Öğrencilerin ana dili dersin dilidir. Yeni maddelerin açıklamasında ve yabancı dil ile öğrencilerin ana dili arasında yapılması gereken kıyaslamalarda doğrudan ana dil kullanılmaktadır (Richards ve Rodgers, 1986, Demircan, 1990, Demirel, 1990; akt. Hengirmen, 2002).

2.9.2. Doğal Yöntem (The Natural Method)

Doğal yöntem; “Yabancı dil öğrencilerine, başından itibaren yalnızca, öğretmenin kendi ana dili olan yabancı dili kullanarak, sürekli konuşma yoluyla iletişim kurmak ve etkileşimi birbirleriyle bir metin oluştururcasına bağlantılı, ama dilbilgisi açıklaması yapılmaksızın anlaşılabilir ölçüde yalın bir cümle dizisiyle gerçekleştirmek” biçiminde tanımlanabilir (Demirel,1999).

Örneğin, erken yaşta Almanya’ya gitmiş bir öğrencinin çevresinde hep Almanlar bulunacaktır. Almancayı onlarla konuşarak belli bir işlevsel çevre içinde öğrenecektir. Oysa Türkiye’de bir kısım öğrencilere Almanca veya İngilizce öğrettiğimizde çocuklar yeterli örnek modeller bulamadığı için dili konuşmakta ve kullanmakta zorluk çekebilir (Ceyhan, 2007).

2.9.3. Berlitz Uygulaması

Bu yöntemde hedef, dil öğretiminde dört temel beceriyi geliştirmektir. Bu dört temel beceri; dinlediğini anlama, konuşma, okuduğunu anlama ve yazmadır. Bu da dilin neden sözlü yanına ağırlık verildiğini açıklar. Öğretmenler, öğrettikleri dili ana dili olarak konuşan kişilerdir. Öğretim ya bireysel ya da on kişiyi geçmeyen sınıflarda yapılmaktadır. İlk ilkesinden birisi öğrencinin düşüncesi ile öğrendiği konuşma dili arasında *doğrudan çağrışım* kurulmasıdır. Öğrenci, en kısa zamanda, öğrenmekte olduğu dilde düşünmeyi öğrenmelidir. İkinci ilke ise, öğrencinin kendi ana diline başvurmaksızın sürekli olarak yabancı dili kullanmasıdır. Bertliz yönteminin ilkeleri şunlardır:

1. Hiçbir zaman çeviri yapma, göster ya da hareketle açıkla.
2. Açıklama yapma, soru sor.
3. Konuşma yapma, soru sor.
4. Yanlışıları yineleme, düzelt.
5. Tek sözcük söyleme, tümce söyle.
6. Çok konuşma öğrencileri konuştur.
7. Kitap kullanma, ders planını kullan.
8. Oradan oraya atlama, ders planını kullan.
9. Çok hızlı gitme öğrencilerin hızına uy.
10. Çok yavaş konuşma, normal konuş.
11. Çok hızlı konuşma, doğal konuş.
12. Çok yüksek sesle konuşma, doğal konuş.
13. Sabırsız olma, geniş ol (Demircan, 2005).

2.9.4. Dolaysız Yöntem (The Direct Method)

Bu yöntemde ana dil kullanılmamaktadır. Ders anlatımı hedef dilde yapılmaktadır. Dilbilgisi-çeviri yöntemine tepki olarak doğmuştur. Direkt yöntem XX. yüzyılın başlarında kullanılmaya başlanmış ve kısa zamanda çok büyük bir ilgi görmüştür. Bu yöntemi uluslararası düzeyde yaygınlaştırmak için 1898 yılında Viyana'da bir toplantı yapılmıştır. 1990 yılında Leipzig'de yapılan kongrede ise dil öğretimi konusunda aşağıda belirtilen ilkelere uyulması kararlaştırılmıştır:

- a) Öğretilen dil sınıf içinde etkin biçimde kullanılmalıdır.

- b) Çağdaş ders kitapları okutulmalıdır.
- c) Ülke kültürüne ağırlık verilmelidir.
- d) Dilbilgisi kuralları tümevarım yoluyla öğretilmelidir.
- e) Çağdaş edebi eserler okutulmalıdır.
- f) Yazılı alıştırmalar yapılmalı, ev ödevlerine çok yer verilmelidir (Hengirmen, 2002).

Doğrudan anlatım yönteminin genel amacı hedef dilde düşünerek dili kullanabilme becerisini geliştirme, konuşma, dinleme, okuma ve yazma becerilerini geliştirmektir. Sesli okuma, soru cevap, karşılıklı konuşma, boşluk doldurma, not tutma, paragraf yazma alıştırmaları tipleri içerisinde yer almaktadır. Öğretmen ve öğrenci öğretme-öğrenme sürecinde birbirlerine yardımcı olurlar (Mirici, 2001).

2.9.5. İşitsel-Dilsel Yöntem

Dinlediğini anlama ve konuşma becerilerine öncelik tanıyan, bu becerileri davranışçı öğrenme yorumlarından yararlanarak diyaloglar ve yoğun sözlü alıştırmalar kullanarak dil yapılarını belli bir sıraya göre öğretmeyi amaçlayan bir yabancı dil öğretim yöntemidir. İşitsel dilsel yöntemin ilk evresinde günlük dile ağırlık verilerek, en çok kullanılan yapı ve deyimler öğretilir. Sözcükler yapıları öğretmek için seçilir. Dersler bir diyalog ile başlar. Diyaloglar, taklit ve ezberleme yoluyla öğretilir. Bu yöntem, öğretmenin çok hazırlık yapmasını gerektirir. Öğretilen dilin ana dil gibi sesletilip ezgilenmesi gerekir; olmazsa öğretmenin banttan çalışıp kendini önceden hazırlaması zorunludur. Bu yöntemde dinleme işlemleri gereğince uygulandığında iyi derecede öğrenme sağlanabilir (Demircan, 2005).

2.9.6. Telkin Yöntemi (Suggestopaedia)

Bu yöntemin yabancı dil öğretimine getirdiği en önemli katkı sınıf içi iletişimin rahat bir ortamda yapılmasını sağlamasıdır. Bu amaçla yabancı dil sınıfları rahat iletişim kurulacak şekilde düzenlenmekte ve en etkili ders aracı olarak da müzikten yararlanılmaktadır. Bu yöntemle yabancı dil öğrenen öğrencilerin derslikleri bir oturma odası görünümündedir. Yerler halı döşelidir. Öğrenciler sıra yerine rahat koltuklarda oturup, loş ışık altında derinden gelen müzik eşliğinde dersleri yapmaktadır. İletişimin

rahat ve sıcak bir ortamda kurulabilmesi için her türlü çevre düzenlenmesi yapılmaktadır. Derse başlamadan önce her öğrenci her öğrenciye yeni bir isim ve yeni bir kimlik kazandığı telkin edilmekte, yabancı dildeki günlük konuşmalar müzik eşliğinde öğretilmelidir. Bu yöntemde diyalog öğretimi çok önemlidir (Demirel, 1999).

2.9.7. Bilişsel Yöntem

Bilişsel öğrenme yaklaşımının genel amacı öğrenenin kendi kavrama yetisini kullanarak dili öğrenme ve kendi cümleleriyle duygu ve düşüncelerini ifade edebilme yeteneğini geliştirmektir. Ezbere ve taklide dayalı olmayan her türlü etkinliklerle bu yöntem uygulanır. Öğretmen öğrencilere hedef dilde kendi ifadelerini yaratmalarına yardımcı olan kişidir (Mirici, 2001).

Bilişsel görüşü savunan psikologlardan olan Ausubel iki türlü öğrenme olduğunu belirtmektedir; birincisi ezbere öğrenme, ikincisi ise anlamlı öğrenmedir. Bilişsel öğrenme anlamlı öğrenmeyi temel almaktadır. Akıl, öğrenilenleri anlamlı birimlere dönüştürmekte ve daha önce öğrenilen bilgilerle birleştirilmektedir. Anlamlı bir şekilde öğrenilen bilgiler daha kolay öğrenilmekte ve daha uzun süre akılda tutulmaktadır. Ezbere öğrenme ise daha az etkili ve öğrenilenler çabuk unutulmaktadır. Bu nedenle öğretmen, her şeyden önce anlamlı öğrenmeye önem vermelidir.

Bilişsel yöntemin özelliklerini kısaca şöyle sıralayabiliriz:

1. Ezbere değil, anlamlı öğrenmeye önem verilmektedir.
2. Dilbilgisi kuralları tümevarım ve tümdengelim yoluyla öğretilmektedir.
3. Dinleme, okuma, konuşma ve yazmadan oluşan dört temel beceriye duruma göre eşit derecede önem verilmektedir.
4. Ana dil kullanılmakta ve çeviriler yapılmaktadır.
5. Eski bilgiler yeni bilgiler ile birleştirilip, bir bütünlük içinde öğretilmektedir.
6. İşitsel ve görsel araçlardan ve eğitimle ilgili diğer olanaklardan yararlanılmaktadır (Demircan, 1990; Demirel, 1990, akt. Hengirmen, 2002).

Bu yöntemde en fazla önem verilen şey, öğrencinin sözlü ve yazılı iletileri anlamış olmalarıdır. Öğretmen sık sık “Anlamadan geçmeyin” der. Öğrencilerin anlamadıkları noktaları tekrar tekrar anlatmak durumundadır. Çeşitli düzeylerde analiz-sentez çalışmaları birbirini izler. Öğrencinin kafasında bilgisayardakine benzer bir

biçimde birbirine bağılı bir program oluşturulmaya çalışılır. Fakat bunu yapacak olan öğrencinin kendisidir (Ceyhan, 2007).

2.9.8. İşitsel-Görsel Yöntem (Audiovisual Method)

Daha çok Fransa'da kullanılan bu yöntemde araç gereçler, özellikle slayt, power-point gösterileri çok ağırlık kazanmaktadır. Öğrenciler önce, resim dizilerini imseçten sesleri de işiterek dinlerler, daha sonra imge ve ses ortamı birlikte sunulur sunulmaz, tekrar etme fazı başlar; öğrenci gördüğü resimlere bakarken, sözcükleri anımsar ve tekrarlar. Daha sonra edimleri gösteren resimler üzerinde konuşur; düşüncelerini çok kısa olarak söyler. Daha sonra konulu filmlerin sessiz görülmesi ve dinlenmesi aşamasına geçilir. Daha ileri düzeylerde bunlar üzerinde tartışmalar yapılabilir (Ceyhan, 2007).

2.9.9. Sessizlik Yöntemi

Bu yöntemde hem öğrenciler hem de öğretmen sessizdir. Öğretmenin rehberliği ve diğer arkadaşlarının hareketlerinden anlam çıkartmaya çalışmak öğrencilerin temel gayesidir. Tek gerekli malzeme; renkli çubuklardır. Her renk bir sesin sembolüdür. Önce öğretmen çubukları tanıtır. Önce öğretmenin komutu sessizlik içinde anlaşılmaya çalışılır daha sonra kelime öğretimine geçilir ve öğrencilerin yeni kelimelerle cümleler kurmaları istenir (Demirel, 1999).

2.9.10. İletişimci Yöntem (Communicative Method)

Dilin iletişim olduğu teorisinden yola çıkan iletişimsel yaklaşımda, hedeflenen iletişim yetisinin geliştirilmesidir. Hymes'in iletişimsel yeti teorisi, konuşan bir kişinin bir konuşma ortamında iletişim açısından yetiye sahip olması için gereken, bilmesi gerekli şeylerin bir tanımı olarak açıklanmaktadır. Dil, bir amaç değil, araçtır. Asıl amaç yazılı ve sözlü iletişimi sağlamaktır. Sözcükler ve tümceler sadece bazı kavramları iletmektedirler. Bu nedenle dilin kuralları yerine, dilin kullanımı üzerinde durulmaktadır. Genel olarak dil öğretiminde öğrencilere, kurallara uygun tümce kurma becerisi kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bunun için de örnek tümceler kurulmakta ve bu tümceler değişik alıştırmalar ile tekrarlanarak öğretilen şeyler pekiştirilmektedir. Oysa

iletişimci yöntemde önemli olan, kurallara uygun tümce kurmak değildir. Kurallara uygun tümce kurmak dil öğretiminde en son aşamadır (Hengirmen, 2002).

İletişimsel yaklaşıma Halliday'in çalışmaları katkı sağlamıştır. Ona göre dilbilim, sözedimleri veya metinleri betimler; çünkü dilin bütün işlevleri, böylece de tüm anlamlama öğeleri dilin ancak kullanım etkinliğine bağlı olarak incelenmesi ile gözler önüne serilebilir. Ana dilini öğrenen bir çocuk Halliday'a göre 7 temel işlevi yerine getirir.

1. Araç işlevi: Bir şeyi almak için dilin kullanılması
2. Düzenleme işlevi: Başkalarının davranışlarını etkilemek için dili kullanma
3. Etkileşim işlevi: Başkalarıyla etkileşimde bulunmak için dili kullanma
4. Bireysel işlev: Kişisel duygu ve düşünceleri anlatmak için dili kullanma
5. Anlayıp çözme işlevi: Bireysel öğrenme ve keşfetmek için dili kullanma
6. Düşleme işlevi: Düşsel bir dünya yaratmak için dili kullanma
7. Anlatım işlevi: Bilgi alışverişi için dilin kullanılması

Bir dilin öğrenilmesi, yukarıdaki değişik tür dil işlevlerinin edinilmesi olarak görülmektedir. Ne var ki ana dili edinirken öğrenilen bu işlevlerin, yabancı bir dili öğrenirken yeniden öğrenilmesi yerine, dil öğretiminin belirlenen bu işlevlere uygun olarak söze dökülmesi yeterli olur (Demircan, 2005).

2.9.11. Seçmeci Yöntem (Eclectic method)

Seçmeci yöntem, yöntemler karması, ya da yöntem zenginliği anlamında kullanılmaktadır. Öğretmenin sınıf içi etkinliklerinde her yöntemin iyi tarafını değişik eğitim durumlarında kullanabilmesidir. Sözcük öğretiminde düzvarım yöntemine, dilbilgisi kurallarını öğretmede bilişsel öğrenme yöntemine, konuşma becerisini kazandırmada kulak-dil alışkanlığı ve iletişimci yöneme ağırlık verilmesi gibi (Demirel, 1999).

2.10. Çocuklara Yabancı Dil Nasıl Öğretilmelidir?

Okul öncesi dönemde çocuklara yabancı dil öğretilmesine yönelik, alan yazın incelendiğinde, çocukların yabancı dil öğrenmesini kolaylaştıran bir çok yöntemin dikkat çektiği görülmektedir.

Erken çocukluk döneminde, uyulması gereken çok sıkı bir ders izlencesi olmaması, çocukların gereksinimlerine göre etkinliklerin planlanmasına sebep olmaktadır. Sınıf içi etkinliklerin, daha eğlenceli öğretim ortamına olanak sağlaması, her ne koşulda olursa olsun erken yaşta yabancı dille öğretim yapan öğretmenlerin çok daha sabırlı olması, sınıf içinde sürekli yenilik sağlayarak öğrencilerin dikkatinin toplaması, ders izlencesinin daha ilgi çekici etkinliklerle donatılması, materyal seçiminde çocukların görsel yönden etkilenmesinin sağlaması gerekmektedir (Ögeyik, 2009).

Okul öncesi dönemde çocukların yabancı dil öğrenmesini kolaylaştıran yöntemlerin ikisinin de müzik ve oyun yoluyla öğrenme olduğunu araştırmalar göstermiştir. Çocukların doğaları gereği oyuna ve eğlenmeye karşı oldukça istekli olmaları, yabancı dil öğretmenlerinin, daha eğlenceli aktiviteler planlamasına sebep olmaktadır. Çocukların en sevdiği eğlenceli aktivitelerden biri olan müzik sayesinde çocuklar, eğlenerek farkında olmaksızın yabancı dil öğrenebilmektedirler. Şarkılar sayesinde çocukların dinleme, konuşma, yazma gibi dil becerilerinin geliştiği görülmektedir (Yuliana, 2003). Okul öncesi dönemde öğretmenlerin, yabancı dil eğitiminde müziği kullanması çocukların bilgileri hafızalarına daha kolay kaydetmelerine yardımcı olmaktadır. Müzik ile yapılan yabancı dil öğretiminin diğer ezbere dayalı klasik öğretim yöntemlerine göre daha etkili olduğu ve müzik ile yapılan öğretim sonucu, verilmek istenilen bilgilerin çocuklar tarafından daha iyi öğrenildiği sonucuna varılmıştır (Modiri, 2010). İlter ve Er (2007), yaptıkları bir araştırmada okul öncesi yaşlarındaki çocukların daha çok oyun, şarkı ve tekerlemelerle yapılan bir dil eğitiminin daha başarılı olacağı sonucuna varmışlardır. Oyunun; basit, eğlendirici yabancı dil öğretim tekniklerinden biri olduğu görülmektedir (Ceyhan, 2007). Çocuklara verilen yabancı dil eğitiminde en çok üzerinde çalışılan konulardan birinin oyunlarla yapılan eğitim olduğu ve çocukların genellikle öğrenmeleri gerekenleri değil; öğrenmek istedikleri ve ilgilerini çeken şeyleri öğrenmeye yatkın oldukları görülmektedir. Erken yaşta yabancı dil eğitiminin en önemli anahtarlarından birinin de “oyun” olması gerektiği vurgulanmaktadır (Dellal, 2011).

Çocukların yabancı dil öğrenmesinde dikkat edinilmesi gereken bir durumda çocuğun motivasyon düzeyinin sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınmasıdır. Çocuklara yabancı dil eğitimi veren eğitimcilerin, çocuklarda var olan doğal motivasyona karşılık gelecek bir eğitimi gerçekleştirmesi ve motivasyonu sürekli kılması gerekmektedir. Motivasyon özellikle çocuklara yabancı dil öğretiminde göz önünde bulundurulması gereken bir durumdur (Dellal, 2011).

Okul öncesi dönemde yabancı dil eğitiminde kullanılan tekniklerden birisi de gösteri tekniğidir. Bu teknikte pazen tahta ve gerçek cisimler uygulanarak, çocukların iki duyu organını kullanmalarına fırsat verilmektedir. Figürler, çizimler, karikatürler de çocukların ilgisini çekebilecek yabancı dil öğretim tekniklerinden biri olmaktadır. (Ceyhan, 2007).

Yabancı dil öğretiminde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması çok önemlidir. Çeşitli araç gereçler kullanmanın en önemli nedenlerinden biri de öğrenciyi güdülemek olmaktadır. Çeşitli bulmacalar, bilmeceler, tekerlemelerde çocukların dikkatini çekmektedir (Ceyhan, 2007).

Tekerleme (Tongue Twisters), birbiriyle kafiyeli kelimelerin ard arda gelmesi olarak tanımlanmaktadır. Öğrenciler için bir oyun gibi algılandıkları da, hem kelime öğretimi, hem sesletim öğretimi hem de derse karşı motivasyonun artırılması açısından tekerlemelerin yararlı olduğu görülmektedir (Karakoç, 2007).

Okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi verilirken fiziksel çevreninde çok önemli olduğu bilinmektedir. Bu durumda çocukların çalışma alanlarının çeşitli posterlerle, hayvan resimleriyle, dikkat çekici resimlerle ve gerçek objelerle donatılmasına dikkat edilmelidir. Çocukların evlerinden kendi kişisel eşyalarını getirmeleri konusunda cesaretlendirilmesi sağlanarak, sınıfta İngilizce köşesi tasarlanabilmesine olanak sağlayabilir. Bu köşede minderler, kuklalar, flash kartlar, boyalar, oyuncaklar, kumaş parçaları, hikaye kitapları oldukça yararlı olacaktır. Çocukların bu köşede serbestçe oynamalarına izin verilmesi gerekmektedir. (Scott ve Ytreberg, 1999). Ayrıca bu yaş grubu çocuklar için iyi planlanmış ve müfredatın bir parçası olan ve açık havada yapılan aktivitelerden büyük oranda faydalanılmaktadır. Bu dönemde yerel dükkânlara, parklara geziler düzenlenmesi, piknikler ve doğa çalışmaları yapılması ve en önemlisi tüm bunlar yapılırken İngilizce'nin bunlara bir şekilde dahil edilmesi çocukların dil öğrenmesine yararlar sağlayacaktır. Bu sayede çocuklara İngilizce'ye başlamak için oldukça güzel bir ortam sunulmuş olmakta ve çocukların motive olması sağlanmaktadır (McIlvain, 2011).

Scott ve Ytreberg (1990) yabancı dil aktiviteleri arasında bir denge kurulması gerektiğini söyleyerek, sessiz etkinliklerden sonra hareketli etkinliklerin planlamasının daha uygun olacağını belirtmektedir. Çocukların yabancı dil eğitiminde dinleme, konuşma, okuma, yazma gibi farklı becerilerine hitap edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Öğretmen- öğrenci, öğrenci- öğrenci aktivitelerinin sağlanması ayrıca sınıf oturma düzenine de dikkat edilmesi yabancı dil eğitiminde önemli yer tutmaktadır. Öğretmenlerin etkinliğe göre farklı oturma düzenlerinden yararlanması gerekmektedir. Özellikle basit düzenlemelerle çocukların ikili çalışmasına olanak sağlanması, dil öğretiminde çok yararlı ve verimli bir yol olmaktadır. (Scott ve Ytreberg, 1999).

Çocuklara yabancı dil eğitimi verilirken hikaye kitaplarından da yararlandığı görülmektedir. Çocuklar hikaye kitaplarında geçen yeni kelimeleri öğrenme fırsatı bulmakta ve hikaye kitabı sayesinde kelimelerin anlamlarını bilmeseler de zamanla öğrenmeleri sağlanmaktadır. Çocuklara hikaye kitaplarının anlatımında kukla kullanılması dil öğretiminin en başarılı formlarından biri olmaktadır. Örneğin çocuklarla “Teddy” (ayıcık) kuklasının kullanılması dil öğretiminin daha eğlenceli olmasını sağlayacaktır. “Teddy” çocuklara sorular sorabilmekte ve çocuklarında “Teddy” ye soru sorması sağlanabilmektedir. “Teddy” kullanılarak çeşitli diyalogların geliştirilmesi çocukların yabancı dil öğrenmesini daha eğlenceli hale getirebilmektedir.

Örneğin,

“Teddy, can you swim?

No, I can't but I can sing

And Teddy then sing a song”

Or

“Teddy, do you like carrot?

Ugh, no!

What about bananas?

Yes, I love them.” (Scott ve Ytreberg, 1999).

Slatterly & Willis (2001), yabancı dil öğrenen çocukları iki şekilde sınıflamıştır. “Young Learners” (Genç Öğrenciler) 7-12 yaş arası çocukları, “Very Young Learners” (Çok Genç Öğrenciler) ise 7 yaşın altındaki öğrencileri oluşturmaktadır (Akt. Kang Shin, 2007)

Kang Shin (2007), 7-12 yaş arası öğrencilere İngilizce' yi öğretmek için 10 faydalı fikir sunmuştur. Aşağıda kısaca bu fikirlere değinilmiştir.

1. Görsel, gerçek ve hareketli nesnelere aktiviteler yaratılması: Genç öğrencilerin genellikle kısa algı ve dikkat kabiliyetleri ve aşırı derecede fiziksel enerjilerinin olmasından dolayı, gerçek ve somut nesnelere kullanılması gerekmektedir. Bu yaş grubu çocuklarla çalışırken oyuncak, kuklalar, renkli görsel materyaller kullanılması, çocukların dikkatinin çekilmesine sebep olmaktadır.
2. Öğrencilerin görsel ve gerçek şeyler oluşturmaya teşvik edilmesi: Derslerle ilgili görsel şeyler yapmaya çalışan öğrenciler için öğrenmenin daha kalıcı ve daha kolay olduğu bilinmektedir. Öğrencilerden öğrendikleri şeylerin karakterlerini çizmesi, maske veya oyun hamuruyla şekiller yapması ve etkinlik için gerekli olan şekilleri yapmak için resim (sanat) öğretmeni ile işbirliği yapılması, dil öğrenmesini kolaylaştıran yollardan biri olmaktadır. Öğrenciler ders için kendi oyuncaklarını oluşturabilirler.
3. Bolca aktivite düzenlenmesi: Genç öğrencilerin kısa süreli odaklanma kabiliyetlerinin olmasından dolayı, beş-yedi yaşlarındaki çocuklar için, 5-10 dakika süreli aktiviteler yapılması, 8-10 yaşlarındaki çocuklar için ise aktiviteler, 10-15 dakika civarında tutulması uygun olmaktadır.
4. Konu öğretilmesi: Genç öğrenciler için kullanılabilir yaygın konular; hayvanlar, arkadaşlar, aile, çevre, vatandaşlık, alışveriş gibi temaları içerebilmektedir. Ayrıca öğrencinin sevdiği hikâyeye kitapları, web siteleri, ya da sevdiği filmlerin konuları olabilmektedir.
5. Öğrencilerin aşına olduğu hikâyeye ve konuları kullanılması: Öğrencilerin kendi ülkesinden, kültüründen konular ve hikâyeler kullanılması, çocukların aşına oldukları temaları seçilmesi onların yabancı dil öğrenmesini kolaylaştırmaktadır. Çocukların sevdiği ana dilde yazılmış bir hikayenin İngilizceye çevrilerek onlara anlatılması ve her ders öğrendiği konuyu canlandırması (kişileştirmesi) için öğrenciye izin verilmesi, çocukların yabancı dil öğrenmesini kolaylaştırmaktadır.
6. Sınıf programını İngilizce olarak hazırlanması: Sınıfta temel bir program tablosunun İngilizce olarak hazırlanması, genç öğrencilerin başarılı olmasına katkı sağlamaktadır.

7. Gerektiğinde ana dilin kaynak olarak kullanılması: Öğrencilerin ana dili, bu dile fazla bağlı kalmadan öğrenme sürecinde bir ödül olarak kullanılabilmesi uygun olmaktadır. Çocukların iletişim becerilerini oluşturmaya odaklanılarak, aktivitelerde kullanılacak zor ve karışık yönlendirmeler için ana dil kullanılabilir.
8. Halk arasından yardımcı getirilmesi: Uygulanan yabancı dil etkinliklerinde, halk arasından yardımcı getirilmesi öğrenmenin daha etkili olmasını sağlayacaktır.
9. Okulunuzdaki diğer öğretmenlerle beraber çalışılması.
10. Diğer İngilizce öğretimi uzmanlarıyla iletişim halinde olun. (Özel eğitim öğretmenleri, kolej öğretmenleri, üniversite öğretim görevlileri)

McIlvain (2011), küçük çocukların yabancı dili kolay öğrenmeleri için bazı durumlara dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir. McIlvain (2011)'e göre aşağıda çocukların yabancı dil öğrenmesini kolaylaştıracak ipuçlarına yer verilmiştir.

1. İlgi

Küçük çocuklara yabancı dil eğitimi verilirken, öncelikle onların ilgilerinin her zaman göz önünde bulundurulmasına önem verilmektedir. Bu yaş grubu çocukların genellikle kendilerine, ailesine, yemeğe, evcil hayvanlara, oyuncaklara ve çevreye karşı ilgili olmalarından dolayı, çocukların dili anında görebileceği, hissedebileceği, dokunabileceği, koklayabileceği ve tadabileceği pratik aktivite ve deneyimle sonuçlanan etkinlikler planlanması ve köşeler düzenlenmesi uygun olmaktadır.

2. Menü

Küçük çocukların kendilerine verilen görevleri farklı zamanlarda bitirdikleri görülmektedir. Görevlerini erken bitiren çocukların bağımsız bir şekilde çalışabilecekleri uygun görev, dağılımlar ve seçimler yapabilecekleri fırsatlar tanınması çocukların başka etkinlikler için plan yapmasına sebep olabilmektedir. Özenle araştırılan Planla-Yap-Değerlendir metodu, çocukların pasif olması yerine aktif, derse katılan kişiler olmalarını sağlamaktadır. 3-4 yaşındaki çocuklar, bir grafik üzerinde semboller ve resimler kullanarak aktivitelerini planlayabilmekte ve beş yaşındaki çocuklar ise MENÜ' den kopyalanan anahtar kelimeleri yazmaya teşvik edilmeleri uygun olmaktadır.

3.Ebeveynlerin Katılımı

Küçük çocukların ebeveynlerinin, çocuklarının erken yaşta İngilizce öğrenmeleri konusunda heyecanlanabildikleri gözlenmektedir. Bununla birlikte dört yaşındaki çocuğa nasıl İngilizce öğretildiğini merak edebildikleri ve aynı zamanda, iyi derece de İngilizce konuşmazlarsa, çocuklarına yardım gerektiği zaman nasıl destekleyecekleri hususunda endişelenebildikleri düşünülmektedir. Önderlik etmek ve ebeveynleri görüşmelere ve çalışmalara davet etmek ve işlerin nasıl yürütüldüğünü görme fırsatını onlara sunmak gerekmektedir. Eğer mümkünse, sınıfta yapılan çalışmalarını görmeleri için velilerin küçük gruplar halinde sınıfa davet edilmesi ve alternatif olarak bazı derslerin videoya alınarak ebeveynlere gösterimi sağlanabilmektedir.

2.11. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Peçenek (2002), okul öncesi eğitimde 4-6 yaş grubuna yönelik yabancı dil öğretim uygulamaları kesitsel düzen ile sergileniş ve bu kesitlerde yabancı dil öğrenimini ve öğretimini çok yönlü olarak tanımlamak amacıyla tez çalışmasını yürütmüştür. Araştırma nitel yöntem olan durum çalışması olarak yapılmıştır. Araştırmaya iki okul öncesi kurumda eğitim alan 61 çocuk, iki eğitim uzmanı ve iki yabancı dil öğretmeni ve çocukların aileleri katılmıştır. Araştırmanın sonunda, okul öncesi dönemde yabancı dil öğretiminin çocuğun yabancı dil öğrenmede olumlu bir başlangıç yapmasını ve olumlu duyuşsal yaşantılar edinmesini sağladığını bulmuştur. Çalışma grubunda yer alan aileler, çoğunlukla okul öncesi dönemde yabancı dil öğretimini, yabancı dil öğrenme yaşantısına bir giriş ve yabancı dile alışma süreci olarak algılamaktadırlar. Çalışma sonunda, altı yaş çocukları göreceli olarak yabancı dile ilgili görünmekte ve yabancı dile ilişkin dönütler vermektedir. Bunun yanı sıra altı yaş çocuklarının edinim düzeyleri dört- beş yaşlara göre daha yüksektir (Akt. Topçuoğlu, 2006).

Bekir (2004), Almanya'da okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden beş- altı yaş grubu Türk çocuklarına uygulanacak olan Dil Eğitim Programının dil gelişimine etkisini belirlemek amacıyla doktora tez çalışmasını yürütmüştür. Almanya'da okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden beş-altı yaş grubundaki 80 çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. 80 çocuk tesadüfi yöntemle deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Araştırma deneysel nitelik taşımaktadır. Araştırma modeli örneklem ve kontrollü, ön ve son test model olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubunu

oluşturan çocuklara ön test olarak Peabody Resim-Kelime Testi, Descoedres'in Lügatçe Testi, Lügatçe ve Dil Testi, çocuk ve ailesine ilişkin bilgileri belirlemek amacıyla ise Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Deneysel grubu oluşturan çocuklara araştırmacı tarafından danışman rehberliğinde hazırlanan dil eğitim programı 12 hafta süreyle uygulanmıştır. Kontrol grubu bu uygulamanın dışında bırakılmıştır. On iki haftalık süre sonunda deney ve kontrol grubunu oluşturan çocuklara son test olarak aynı testler tekrar uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizleri, S.P.S.S 10.0 bilgisayar istatistik programıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda Almanya'da okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden beş-altı yaş grubu Türk çocuklarına uygulanan dil eğitim programının çocukların dil gelişim düzeylerinde etkili olduğu bulunmuştur. Bu nedenle Almanya'da yaşayan Türk çocukları için ana dil eğitimine erken dönemde başlanması ve okul öncesi eğitim kurumlarında ana dilin aktif olarak desteklenmesi gerekmektedir.

İşgören (2005), Dil eğitimine başlamada uygun yaşın ne olduğunu araştırmak amacıyla tez çalışmasını yürütmüştür. Araştırmacıların yaptığı araştırmalardan elde edilen veriler ve yine bu konuyu destekleyici olarak yabancı dil öğretmenlerinden görüşme yoluyla elde edilen verilere dayanmaktadır. Araştırma 2004-2005 yılında Bolu ili, ilk ve ortaöğretim okulları ile İzmir ili özel ilköğretim okullarında görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin yabancı dil öğrenme yaşı hakkındaki görüşlerini ve bugüne kadar bu konuda yapılmış araştırmaları kapsamaktadır. Araştırma doküman taraması ve görüşme yöntemlerinin kullanıldığı nitel bir araştırmadır. Araştırma boyunca toplam 16 yabancı dil öğretmeni ile "Kartopu Örnekleme" kullanılarak görüşülmüştür: Bunlardan dokuzu Bolu il merkezindeki devlet okullarında, yedisi ise İzmir il merkezindeki iki özel ilköğretim okulunda görev yapmaktadır. Araştırma, var olan durumu saptamaya yönelik tarama modelinde, betimsel bir araştırmadır. Araştırma bulguları, kaynakların taranması ve yabancı dil öğretmenleri ile görüşme yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonunda elde edilen verilere göre dil edinimi ve öğreniminde, yaş faktörü önemli bir yer tuttuğu söylenmiştir. Ancak bunun beraberinde içinde bulunan sosyo-ekonomik yapının, aile, okul, çevre ile biyolojik koşullar ve olumlu motivasyonun da çok büyük etkileri bulunduğu, gereken şartlar sağlandıktan ve iyi bir ana dili eğitimi verildikten sonra erken yaşta yabancı dil öğretiminin bir fırsat olabileceği belirtilmiştir.

Küçük (2006), okul öncesi dönemde yabancı dil olarak verilen İngilizce eğitimi konusunda İngilizce öğretmenlerinin, okul yöneticilerinin, okul öncesi öğretmenlerinin

ve ailelerin erken yaşta İngilizce eğitimine yaklaşımları, bu konudaki görüş ve beklentileri ile erken yaşta verilen yabancı dil eğitiminin avantaj ve dezavantajlarını gözlemeye çalışmıştır. Çalışma Adana ilinin, Seyhan ilçesinde, okul öncesinde İngilizce eğitimi veren sekiz özel okul ve sekiz devlet okulunda görev yapan 20 İngilizce öğretmeni, 13 okul yöneticisi, 34 okul öncesi öğretmeni ile çocukları bu okullarda eğitim gören toplam 274 aile ile yürütülmüştür. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış İngilizce öğretmeni görüşme formu, yarı yapılandırılmış okul yöneticisi görüşme formu, yarı yapılandırılmış okul öncesi öğretmeni görüşme formu ve aile anketlerinden elde edilmiş olup, elde edilen veriler nitel araştırma tekniklerine uygun olarak analiz edilmiştir. Çalışmada eğitimci ve ailelerin, okul öncesinde İngilizce eğitimini yararlı ve gerekli gördükleri, okul öncesinden başlayarak orta öğretimin sonuna kadar düzenli ve sürekli bir dil eğitiminin olması gerektiği görüşünde oldukları bulunmuştur.

Topçuoğlu (2006), Yabancı dil öğretiminin okul öncesi dönemde başlatılmasının yabancı dil öğrenimine etkisini araştırmak amacıyla tez çalışmasını yürütmüştür. Araştırma iki aşamada iki yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi alan ve almayan öğrenciler belirlenmiştir. Bu amaca ulaşmak için betimsel yöntemlerden “Okul Survey” yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde amaç var olan durumu olduğu şekliyle ortaya koymaktır. İkinci aşamada ise deneysel yöntem kullanılmıştır. Bu aşamada okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi alan öğrenciler ve almayan öğrenciler olmak üzere iki kategori haline getirilmiştir. Bu öğrenci gruplarına sınıf düzeylerine göre önce hazır bulunuşluk testi (ön test), konular anlatıldıktan bir ay sonra başarı testi (son test) uygulanmıştır. Çalışma grubu ilköğretim öğrencileri 1, 2, 3, 4 ve 5. sınıflardan oluşmaktadır. Grupta 44 kız, 52 erkek öğrenci bulunmaktadır. Toplam 96 öğrenci üzerinde çalışma yapılmıştır. Bu öğrencilerden 83’ü okul öncesi eğitimi almış, 13’ü almamıştır. Bu öğrencilerden 55’i okul öncesinde yabancı dil eğitim almış, 28’i almamıştır. Araştırmada elde edilen sonuçların bir kısmına burada kısaca yer verilmiştir. Okul öncesi eğitiminde yabancı dil eğitimi alan ve almayan öğrencilerin ön test-son test puan ortalamaları arasındaki fark, son test puanları lehine anlamlı bulunmuştur.

- 1) Okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi alan öğrencilerin daha başarılı oldukları bulunmuştur.
- 1) Yabancı dil eğitiminde cinsiyetin bir faktör olmadığı bulunmuştur.
- 2) Yabancı dil eğitiminde 5. sınıf öğrencilerinin seviyelerinin 1, 2, 3 ve 4. sınıf

öğrencilerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

- 3) Yabancı dil eğitimine karşı olumlu tutum içinde olan öğrencilerin, olumlu olmayan öğrencilere göre daha başarılı oldukları bulunmuştur.
- 4) Anneleri yabancı dil bilen öğrenciler, bilmeyen öğrencilere göre daha başarılı bulunmuştur.
- 5) Yabancı dil puan ortalaması en yüksek olan öğrencilerin algıladıkları anne tutumu “otoriter” tutumdur.
- 6) Yabancı dil puan ortalaması en düşük olan öğrencilerin algıladıkları anne tutumu “ilgisiz-demokrat” olarak bulunmuştur.

İlter ve Er (2007), Okul öncesi dönemde, erken yaşta yabancı dil öğretiminin önemini tartışmak ve erken yaşta yabancı dil öğretiminin nasıl olması gerektiği konusunda veli ve öğretmen görüşlerini almak ve Milli Eğitim Bakanlığına okul öncesi dönemde yabancı dil öğretimi için bazı önerilerde bulunmak amacıyla okul öncesi eğitimde yabancı dilin yeri ve önemini incelemişlerdir. Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerine ve okul öncesi eğitimde çocukları olan velilere yabancı dil öğretimi konusundaki düşüncelerini öğrenmek üzere bir anket verilmiş ve görüşleri alınmıştır. Anketteki sonuçlara SPSS aracılığı ile frekans yüzde uygulanmıştır. Bu araştırma Antalya ili sınırları içerisindeki iki devlet ve iki özel okul öncesi kurumunu kapsamaktadır. Bu çalışma 70 okul öncesi öğrenci velisi ve 18 anaokulu öğretmeni ile sınırlı kalmıştır. Okul öncesi eğitimde öğretmen ve veli görüşleri alınarak yapılan anket çalışmasında öğretmen ve veli görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Her iki grup da okul öncesinde yabancı dilin gerekli olduğunu düşünmekte olduğu ve her iki grubunda bu yaşlarda daha çok oyun, şarkı ve tekerlemelerle yapılan bir dil eğitiminin daha yararlı gördükleri bulunmuştur.

Karakoç (2007) araştırmasında Türkiye’de okul öncesi eğitimde anasınıfları İngilizce dersleri için bir öğretim programı tasarısı hazırlamayı amaçlamıştır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için, Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinin eğitim sistemleri incelenmiş, ülkemizde İngilizce öğretimi ile ilgili alan yazın taranmış, toplanan veriler, bir öğretim programı tasarısını oluşturacak alt problemlere yanıt olacak şekilde ifade ve analiz edilmiştir. Erken yaşta yabancı dil öğretiminde içeriğin ne olacağı konusuyla ilgili olarak, hali hazırda özel okulların anasınıfları İngilizce derslerinde işledikleri ders ve çalışma kitapları incelenmiş, sonuçta 10 ünitelik bir program hazırlanmıştır. İçerik;

çocukların bilişsel, fiziksel, psiko motor ve dil becerileri gelişimlerine uygun olacak şekilde hazırlanmıştır.

Aytar ve Öğretir (2008), okul öncesi eğitim kurumlarında verilen yabancı dil eğitimi hakkında anne, baba ve öğretmenlerin görüşlerini bazı değişkenlere göre incelemiştir. Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında verilen yabancı dil eğitimine ilişkin 350 anne-baba ve 140 öğretmen görüşleri anket yoluyla incelenmiştir. Elde edilen veriler, SPSS paket programı ve tanımlayıcı istatistik kullanılarak analiz edilmiştir. Yabancı dil öğrenimine başlama yaşını annelerin yaklaşık yarısı (% 48, 6) üç-dört yaş, babaların yarısı (% 47, 3) yedi-sekiz olarak bildirmişlerdir. Çocuğunun okul öncesi eğitimde yabancı dil öğrenmesini istemesindeki en önemli nedeni olarak, annelerin % 44'ü ve babaların % 60'ının yabancı dil öğrenimine küçük yaşta başlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yabancı dil eğitimine erken yaşta başlanılmasını öğretmenlerin yarısından çoğu (%64, 3) çocuğun zihin-dil gelişimini olumlu yönde etki yapacağını belirtmişlerdir. Sonuç olarak, anne-babalar ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okul öncesi yabancı dil öğretimi yanlısı olduğu görülmektedir. Bu genel görüşün aksine, çocuklara kendi ana dillerini tam öğrenmeden yabancı dil öğretilmesinin çocukların kişilik yapısı ve toplumsal gelişimlerine de olumsuz etkileri olacağı düşüncesini savunanlarda bulunmaktadır.

Ekizoğlu N. ve Ekizoğlu A. (2008), İngilizce Farkındalık Eğitimi alan anaokul öğrencileri ile almayan öğrencilerin yabancı bir dil olan İngilizceyi öğrenmeye yönelik isteklerinin karşılaştırılması amacıyla çalışmasını gerçekleştirmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu; İngilizce Farkındalık Eğitimi alan 41 anaokulu öğrencisi ile bu eğitimi almayan 61 anaokulu öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin, 1 ay süreyle ev ortamlarında, uzmanlarca yaş ve gelişim düzeylerine uygun hazırlanmış bir İngilizce eğitim VCD'sini izlemeleri ve ebeveynlerinin bu süre içinde çocuklarını gözlemlemeleri sağlanmıştır. Veriler, süreç sonunda ebeveynlere yöneltilen çoktan seçmeli gözlem anketi sorularına verilen yanıtlar ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 12.0 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. İngilizce farkındalık eğitimi alan öğrencilerin İngilizce eğitim VCD'sini izlemekten hiç sıkılmadıkları ve çevresindeki büyüklerine izledikleriyle ilgili bazen soru sordukları; buna karşın bu eğitimi almayan öğrencilerin ise dört haftalık sürecin sonuna doğru VCD'yi izlemekten sıkıldıkları ve çevresindeki büyüklerine izledikleriyle ilgili çoğu zaman soru sordukları ortaya konmuştur.

Sığırtmaç ve Özbek (2009), okul öncesi dönem çocuklarına İngilizce eğitimi verilerek; çocukların İngilizceyi öğrenme durumlarının belirlenmesi, gözleme dayalı olarak çocukların yabancı bir dile ilgi ve istekleri, öğrendiklerini günlük hayata aktarıp aktaramadıkları gibi durumların belirlenmesi amaçlanmacıyla çalışmasını yürütmüşlerdir. Örnekleme, Niğde iline bağlı Bor ilçesindeki MEB'e bağlı bağımsız bir anaokulunda eğitim alan dört yaş grubundan on üç, beş yaş grubundan on bir ve altı yaş grubundan on bir olmak üzere toplam otuz beş çocuk oluşturmaktadır. Çocukların İngilizce eğitimi sırasında derse olan tutumları, ilgileri gözlenmiş ve gözlemler yarı yapılandırılmış gözlem formuna kaydedilmiştir. Çalışma, konulara göre verilen İngilizce sözcüğün karşılığı olan nesneyi seçme ve verilen nesnenin İngilizce karşılığını söyleme düzeylerini ölçme ile sınırlı tutulmuştur. Örnekleme yer alan çocukların hiçbiri başlangıçta İngilizce bilmediği için ön test uygulanmamıştır. Eğitimden sonra son test uygulanarak, veriler frekans dağılımı ve yüzdeler olarak çözümlenmiştir. Test, her çocuğa birebir uygulanarak elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; verilen nesnenin İngilizce karşılığını söylemede başarı oranı; dört yaş için %66.6, dört yaş için %86.1, dört yaş için %78.7 ve İngilizce adı söylenen nesnenin resmini gösterme başarı oranı; dört yaş için %74.1, beş yaş için %93.5, altı yaş için %84.4 olduğu bulunmuştur.

Tulu (2009), Ana dili Türkçe olan ve ana dili Türkçe olmayan (iki dilli) dört-yedi yaş çocukların dil gelişim düzeylerine uyruk, cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik düzey, kardeş sayısı, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, annenin Türkiye'de bulunma süresi, babanın Türkiye'de bulunma süresi, çocukların anaokuluna devam etme süreleri faktörlerinin dil gelişim düzeylerini etkileyip etkilemediği belirlemek amacıyla çalışmasını yürütmüştür. Araştırmanın genel evreni; 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Didim ve Kuşadası ilçelerinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ana dili Türkçe olmayan (iki dilli) dört-yedi yaş çocukların tamamına ulaşılmaya çalışılmış, ulaşılan 59 iki dilli çocuklarla aynı demografik özellikleri taşıyan 59 adet tek dilli olup araştırmaya alınan çocuklardan oluşmaktadır. Araştırmada çocukların ve ailelerinin niteliklerini saptamak amacıyla; kişisel bilgi formu, çocukların sözcük hazinesi ve alıcı dil gelişimlerini belirlemek amacıyla "Peabody Resim Kelime Testi" (PRKT), "Descoedres Lügatçe Testi" (DLT) ve çocukların dil yeteneği ve kelime hazinesinin zenginliğini ölçmek için hazırlanmış olan ve Davaslıgil (1985) tarafından Türkçeye uyarlanan "Limboş ve Wolf'un Lügatçe ve Dil Testi"

kullanılmıştır. Araştırmada iki dilli çocukların ve ana dili Türkçe olan çocukların dil gelişim düzeyine uyruk faktörünün etkili olduğu bulunmuştur.

Modiri (2010), beş yaş grubu çocuklarda müzik aracılığı ile yabancı dil öğrenmeyi test etmek amacıyla çalışmasını yürütmüştür. Bu araştırmada okul öncesi dönemde müzik aracılığı ile yabancı dil öğrenmenin diğer klasik öğretim yöntemlerine göre bilgilerin çocukların hafızalarında daha kolay depolanıp depolanmadığını, başka bir deyişle bilgilerin daha iyi öğrenilip öğrenilmediğini test etmek amacıyla “Örneklem ve Kontrollü, Son -Test Model” (DeneySEL Yöntem) kullanılmıştır. Çalışma grubuna beş-altı yaş aralığında bulunan İstanbul ili içerisinde sosyo-ekonomik düzey ve sayı açılarından birbirine denk ve eşit sayıda iki farklı anaokuldan random olarak seçilen öğrencilerden biri deney, diğeri kontrol grubu olmak üzere toplamda 30 öğrenci alınmıştır(n=15+15). Deney grubuna, yabancı sözcükler ve cümlelerden oluşan ve araştırmacı tarafından hazırlanan çocuk şarkıları ile aktif katılımlı öğrenme yaşantıları düzenlenirken, kontrol grubuna geleneksel öğretim yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sonunda araştırmacı tarafından geliştirilen gözlem ve değerlendirme formu aracılığı ile veriler toplanmış ve ulaşılan veriler üzerinde istatistiksel analizler yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda müzik aracılığı ile eğitim verilen çalışma grubunun, diğer gruba göre üstün başarı sağladığı ve iki grup puanları arasındaki farklılığın $p<0,00$ düzeyinde anlamlı olduğu anlaşılmıştır.

Yazıcı ve Temel (2011), Erken çocukluk dönemindeki iki dilli ve tek dilli çocuklarının dil gelişimi ile okuma olgunluğu arasındaki ilişkiyi incelenmek amacı çalışmasını yürütmüştür. Araştırma iki örneklem grubundan oluşmaktadır. Birinci örneklem grubunu, Almanya' da anaokuluna devam eden iki dilli beş-altı yaşların Türk kökenli 96 çocuk oluşturmaktadır. İkinci Örneklem grubunu ise Ankara'da sosyo-ekonomik düzeyi düşük bölgelerde bulunan tek dilli beş-altı yaşlarında 96 çocuk oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında Descouedres Lugaççe Testi (DLT) ve Peabody Resim Kelime Testi (PRKT) ve Metropolitan Olgunluk Testi (MOT), uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, iki dilli ve tek dilli çocukların dil gelişimi ile okuma olgunluğu puanları arasındaki ilişkinin pozitif ve $\alpha=0.01$ düzeyinde anlamlı olduğu saptanmıştır.

2.12. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Penfield ve Roberts (1959) çeşitli olaylardan dolayı beynin sol yarımküresinde

beyin hasarı geçiren çocukların beyinlerini incelemiş, onların dil becerilerini yeniden kolayca yine sol yarımkürede geliştirdikleri merkezler yoluyla kazandıklarını, ergenlik dönemini aşmış kişilerin bu durumu edinemediklerini belirlemiştir. Lenneberg (1967) de Penfield ve Roberts gibi (1959) ergenlik çağına kadar olan yılları dil öğrenimi için biyolojik olarak aktif yıllar olduğunu saptamıştır. Doğumda çocukların iki yarım küresinin de eşit değerinde olduğunu, sonraları dil becerilerinin büyük bir çoğunlukla sol yarım küreye, az oranda da sağ yarımküreye konuşlandığını görmüştür. Odaklaşmanın 2 yaş civarında başladığını ve 12 veya 13. yaşta tamamlandığını ileri sürmüştür. Lenneberg'in bulgularını Schumann'ın (1975) geliştirdiği kuram desteklemiştir. Duygu kuramına göre, ergenlik dönemine kadar olan yıllar sosyal ve duygusal açıdan dil öğrenilmesi için çok duyarlı bir dönemdir. Böylece, çocukluk döneminin dil öğrenimi için büyük bir avantaj olduğu, onların yaşamlarında bir dönüm noktası olduğu ortaya çıkmıştır (Akt. Demirezen, 2003).

Mitakidou (1997), bir Yunan anaokulunda İngilizce öğrenen çocukların İngilizceye karşı nasıl bir tutum sergilediklerini gözlemek amacıyla ve Yunanistan'da kullanılan yabancı dil eğitim programlarını tanımlamak amacıyla çalışmasını yürütmüştür. Yunanistan'da İngilizce öğrenmeye çok değer verildiğini, bu konuya ticaret, endüstri ve hükümet alanlarından teşvik verildiği görülmektedir. Yazar çalışmasında okul öncesi çocukları (3.5 – 5.5 yaş arası) günde iki yarım saatlik bölümler halinde bir İngilizce programına dahil etmiştir. Araştırmanın sonunda çocukların İngilizce öğrenmeye büyük gayret gösterdikleri, programın sonunda büyük gelişme kaydettikleri görülmüştür.

Nyack Montessori Merkezi'nde (2003), çocukların ikinci dili kazanımlarında aileleri de içeren üç aşamalı bir çalışma düzenlenmiştir. Çocuklarının ikinci dili öğrenmelerine destek sağlamak için çalışmaya katılan ailelere bir dönemlik İspanyolca dersleri verilmiştir. Ailelere ve çocuklara resmi olmayan rahat sınıf ortamında şarkılar, oyunlar ve diğer yöntemlerle dil öğrenimi sağlanmıştır. Ayrıca çalışmada kullanılan telefon öğretmeni servisi ile de eğitim desteklenmiştir. Araştırma erken ikinci dil edinmenin bilgisel avantajlarını ve etkili değişkenlerin öğrenmede ilerlemeye katkıda bulunduğunu göstermiştir. Ayrıca ailelerin bilgilerinin, çocukların akademik başarılarına katkıda bulunduğunu da ortaya koymuştur (Goren, 2003).

Piller (2000), Macaristan'da yabancı dilin ana dile etkisinin nasıl olduğunu belirlemek amacıyla çalışmasını yürütmüştür. Araştırma da yabancı dil öğrenen (İngilizce, Fransızca, Rusça) üç farklı öğrenci grubunun ana dillerinde yazmış oldukları

metinler üç yıl süresince karşılaştırılmıştır. Araştırmanın başında, öğrenciler daha yeni bir yabancı dil öğrenmeye başladıklarında, yazdıkları metinlerin sözdizimsel karmaşıklığının çok ciddi biçimde değişkenlik göstermediği belirtilmiştir. Ancak uzun dönemde, yabancı dil öğrenen öğrencilerin yazdıkları Bulgarca metinlerin, sözdizimsel karmaşıklık bakımından kontrol grubundaki öğrencilerinkinden çok daha üst bir seviyeye tırmandığı gözlemlenmiştir. Araştırma da yabancı dil eğitimi alan çocukların kendi ana dillerinde daha iyi cümleler kurduğu net bir şekilde ortaya konmuştur

Mechelli, (2012) Londra Koleji Üniversitesi'nden bilim adamları 80'i iki dil bilen 105 kişinin beyinlerini incelemiştir. Araştırmada yeni bir dil öğrenmenin beyindeki bilgiyi işleyen gri maddede değişiklik yarattığı görülmüştür. Daha genç yaşta ikinci bir dil öğrenen kişilerde bu bölgenin diğerlerine oranla daha gelişmiş olduğu da kaydedilmiştir. Beynin yapısının bazı durumlarda değişebileceği önceden biliniyordu. Ancak bu araştırma sayesinde yeni bir dil öğrenmenin de beyni geliştirdiği görülmüştür. Araştırmada alınan beyin taraması görüntülerinde iki dilli kişilerin beynindeki gri maddenin diğerlerine göre daha yoğun olduğu bulunmuştur. Aradaki bu fark özellikle erken yaşta dil öğrenilenlerde daha büyük olduğu ve bu sayede erken yaşta dil öğrenmenin daha etkili olduğu da gözlemlenmiştir

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırmanın uygulaması, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve tekniklere değinilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel ve nicel boyutların olduğu karma bir metodoloji içermektedir. İkinci dil öğrenme ile ana dil gelişimi arasındaki ilişkinin ne olduğunu ortaya çıkarmak için yordayıcı ilişkisel (korelasyonel) araştırma modeli kullanılmıştır.

Korelasyonel araştırma, iki ya daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır. Değişkenlere müdahale edilmemesi nedeniyle korelasyonel araştırmalar nedensel araştırmalara benzemektedir. Ancak nedensel karşılaştırma araştırmalarında bir bağımlı değişkeni etkileyen bağımsız değişkenler bir neden-sonuç ilişkisi içinde belirlenmeye çalışılırken korelasyonel araştırmalarda sadece değişkenlerin birlikte değişimleri incelenir (Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. 2008). Yani iki değişken ilişkili olduğunda, bir değişkenin diğer değişken ile değiştiğini ve bir değişkenin diğerine ilişkin bilgi taşıdığını ifade etmektedir. İki değişken arasındaki ilişki ne kadar yüksekse bir değişkenin bilinmeyen değerinin tahmin edilmesinin o kadar doğru yapılabileceğinden söz edilebilir (Bekdemir ve Başbüyük, 2011).

Çocukların ana dil gelişimini belirlemek için onların konuşmalarının ses kayıtları alınması, yazılı metin haline getirilen bu kayıtların toplam sözcük sayısına ve çocukların hikayeyi anlatırken değindiğini serim, düğüm, çözüm bölümüne göre incelenmesi, ayrıca çocukların ebeveynlerine gönderilen kişisel bilgi formunda yer alan açık uçlu soruların incelenmesi ve değerlendirilmesi araştırmanın nitel boyutunu oluşturmaktadır.

3.2. Evren ve Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini Adana ilinde İngilizce eğitimi alan 48-60 ve 61-72 ay aralığındaki çocuklar oluşturmuştur. Adana ilindeki okullar tabakalı örnekleme yöntemi ile sınıflandırılmıştır. Okul öncesi dönemde İngilizce eğitimi veren okullar arasından amaçlı örnekleme yöntemi ile uygulama yapılacak okul seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu özel okula giden, aynı öğretmen tarafından haftada beş saat İngilizce eğitimi alan ve ana dili Türkçe olan 48-60 ve 61-72 ay aralığındaki 59 çocuk oluşturmuştur. Öğretmen görüşüne başvurularak tespit edilen gelişimsel problemi olan iki çocuk araştırmanın dışında tutulmuştur. Ayrıca çocukların okula devam süreleri de araştırma süresince göz önünde bulundurulmuştur. Üç hafta devamsızlık yapan bir çocukta araştırmanın dışında tutulmuştur.

Tablo 2' de çalışma grubunda yer alan çocukların yaş ve cinsiyete göre frekans ve yüzdelik dağılımları verilmiştir.

Tablo 2

Çocukların Yaş ve Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Çocuğun Yaşı		n	%
48-60 ay	Kız	9	39,1
	Erkek	14	60,9
	Toplam	23	100
61-72 ay	Kız	17	47,2
	Erkek	19	52,8
	Toplam	36	100

Örnekleme oluşturan bireylerin cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 2' de incelendiğinde; 48-60 ay aralığında dokuz kız (%39,1) ve 14 erkek (%60,2) olmak üzere toplam 23 çocuktan oluşmaktadır. 61-72 ay aralığında ise 17 kız (%47,2) ve 19 erkek (%52,8) olmak üzere toplam 36 çocuktan oluşmaktadır.

Tablo 3' de çocukların aylık ortalamalarına yer verilmiştir.

Tablo 3

Çocukların Aylık Ortalama Dağılımları

Çocukların Ay Aralıkları	N	Ortalama
48-60 ay	23	53,60
61-72 ay	36	65,97

Örnekleme oluşturan çocukların, aylık ortalamaları tablo 3' de incelendiğinde; 48-60 ay aralığında olan 23 çocuğun aylık ortalamalarının 53,60 , 61-72 ay aralığındaki 36 çocuğun aylık ortalamalarının ise 65,97 olduğu görülmektedir.

Tablo 4' de, çocukların okul öncesi eğitim kuruma devam etme sürelerine ilişkin dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 4

Örnekleme Oluşturan Bireylerin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Etme Sürelerine

Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Süresi	48-60 Ay				61-72 Ay			
	Kız		Erkek		Kız		Erkek	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1 yıldan az	3	33,3	8	57,1	2	11,8	3	15,8
1 yıl	1	11,1	3	21,4	5	29,4	7	36,8
2 yıl	2	22,2	3	21,4	7	41,2	6	31,6
3 yıl	3	33,3	-	-	2	11,8	3	15,8
4 yıl	-	-	-	-	1	5,9	-	-

İlişkin Dağılımları

Örnekleme oluşturan bireylerin okul öncesi eğitim kurumuna devam etme

sürelerine ilişkin dağılımları tablo 4 'de incelendiğinde; 48-60 ay grubunda 11 çocuğun bir yıldan az süreyle, dört çocuğun bir yıl, beş çocuğun iki yıl, üç çocuğunda üç yıl boyunca okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği görülmektedir. 61-72 ay grubunda ise beş çocuk bir yıldan az süreyle, 12 çocuk bir yıl, 13 çocuk iki yıl, beş çocuk üç yıl, bir çocuğunda dört yıl boyunca okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği görülmektedir.

Tablo 5' de, çocukların kendinden büyük kardeş sayılarına ilişkin dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 5

Örnekleme Oluşturan Bireylerin Kendinden Büyük Kardeş Sayılarına İlişkin Dağılımları

Kendinden Büyük Kardeş Sayısı	48-60 Ay				61-72 Ay			
	Kız		Erkek		Kız		Erkek	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kardeşi Yok	6	66,7	6	42,9	9	52,9	13	68,4
1	2	22,2	7	50	2	41,2	4	21,1
2	-	-	1	7,1	2	5,9	2	10,5
3	-	-	-	-	-	-	-	-
4	1	11,1	-	-	-	-	-	-

Örnekleme oluşturan bireylerin kendinden büyük kardeş sayılarına ilişkin dağılımları tablo 5' de incelendiğinde, kardeşi olmayan çocukların sayılarının kardeşi olan çocuklara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Örnekleme oluşturan 48-60 ay grubunda sadece bir çocuğun kendinden büyük dört kardeşi olduğu görülmektedir.

Tablo 6' da, çocukların ebeveynlerinin eğitim durumuna ilişkin dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 6

Örnekleme Oluşturan Bireylerin Ebeveynlerinin Eğitim Durumuna İlişkin Dağılımları

Eğitim Durumu	48-60 Ay				61-72 Ay			
	Anne		Baba		Anne		Baba	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İlkokul	1	4,3	1	4,3	1	2,8	-	-
Ortaokul	-	-	-	-	-	-	2	5,6
Lise	8	34,8	5	21,7	3	8,3	5	13,9
Üniversite	14	60,9	17	73,9	32	88,9	29	80,6

Örnekleme oluşturan bireylerin ebeveynlerinin eğitim durumlarına ilişkin dağılımları tablo 6' da incelendiğinde; her iki ay aralığında üniversite mezunu olan anne ve babaların sayılarının fazla olduğu saptanmıştır. İlkokul ve ortaokul mezunu olan ebeveynlerinin sayılarının az olduğu fark edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmada kullanılacak dört farklı veri toplama aracı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen, anne-baba ve çocuklara yönelik kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu, çocuk, anne-baba, kardeşler ve aile yapısı ile ilgili soruları içermektedir. Bu form, çocuğun cinsiyeti, doğum tarihi, okula başlama tarihi, okul öncesi eğitim kuruma devam etme süresi, anne-babanın eğitim durumu, yaşı, mesleği, anne babanın yabancı dil bilme durumları, kardeşlerin eğitim durumları, çocukların ev ortamlarında yabancı dilin kullanılma ve desteklenme durumu, çocukların yabancı dile olan ilgileriyle ilgili sorulardan oluşmaktadır. Ayrıca formda, ailelerin okul öncesinde yabancı dil eğitimi verilmesine yönelik düşünceleri ve yabancı dilin ana dile nasıl etki

ettiğine dair görüşleri sorulmuştur.

3.3.2.Portage Gelişim Envanterinden Yararlanılarak Hazırlanan Dil Testi

Çocukların her birinin, dil gelişimlerini belirlemek amacıyla Portage Gelişim Envanterinin dil gelişimine ilişkin bölümü uygulanmıştır.

3.3.2.1.Portage Gelişim Envanteri Tanımı , Tarihçesi ve Güvenirliği

Portage Eğitim Modeli; “0-6 yaşlar arasında normal gelişim gösteren, risk altında olan, tanısı konmuş özel eğitime gereksinim duyan, korunmaya muhtaç olan çocukların gelişimlerini desteklemeye yönelik hazırlanmış bir erken müdahale programıdır. Bu program anne-baba eğitimini emel alan ev merkezli ve ev-kurum merkezli programlar olarak yürütülmektedir. 1967 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Winsconsin Eyaleti'nin Portage Kentinde geliştirilmiş olduğundan “Portage” ismini almıştır. Daha sonra dünya genelinde kabul gören Portage Modeli, 35 dile çevrilmiş ve 87 ülkede kullanılarak geçerliliğini ve güvenilirliğini kanıtlamıştır. Bu çerçevede farklı ülkelerde Portage Dernekleri kurulmuştur. Bu dernekler Uluslararası Portage Derneği (International Portage Association “IPA”) çatısı altında örgütlenmişlerdir. Farklı ülkelerdeki tüm ulusal Portage dernekleri IPA prensipleri doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir. IPA kurul üyeleri: Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, İrlanda, Japonya, Hindistan, Norveç, Filipinler, Hollanda, Kıbrıs, Pakistan, Jamaica, Litvanya ve Türkiye’dir. Türkiye’de Portage: Portage Projesi, Ülkemizde 1989 yılında Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü’nün çalışmaları ile dikkat çekmeye başlamıştır. Bu çalışmalarda, çocuklara yönelik hazırlanan Portage Kontrol Listeleri Türkçe’ye çevrilmiş, yapılan araştırmalarla kullanılabilirliği kanıtlanmıştır. Daha sonraki dönemde IPA ile kurulan bağlantılar ve birlikte gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda ülkemizde yapılan bu çalışmaların resmi olarak tanınabilmesi ve Ülkemizin Uluslararası Portage zincirine katılabilmesi için Türkiye Portage Derneği’nin kurulmasının yararlı olacağı görülmüştür. Bu çerçevede 07.01.2003 tarihinde Çocuk Gelişimini Destekleme (PORTAGE) Derneği resmi olarak kurulmuş ve Uluslararası Portage Derneği (IPA) tarafından resmen kabul edilerek, Uluslararası zincire katılmıştır”. (<http://www.portageturkiye.org/>, adresinden 14 Ocak 2013 tarihinde edinilmiştir).

Yıldız ve Perihanoğlu (2004), veri toplama aracı olarak kullanılan “*Portage Erken Eğitim Kılavuzu Kontrol Listesinin*” güvenilirlik düzeyini α Crambach testine göre $\alpha = 0,85$, standardized item $\alpha = 0,86$ bulmuşlardır. Yüksek derecede α Crambach sonucu görülmesi nedeniyle bu ölçeğin kullanılmasına karar verilmiştir.

3.3.2.2. Dil Testi

Portage Gelişim Envanterinden Yararlanılarak Hazırlanan Dil Testi 48-60 ve 61-72 ay aralığındaki çocuklara yaş gruplarına uygun dil bölümü hazırlanarak uygulanmıştır. Portage Gelişim Envanteri Kontrol Listesinde bulunan davranışların çocuklar tarafından yapılması istenmiştir. Testin uygulanmasında somut nesnelere, resimlerden, sözel yönergelerden yararlanılmıştır. Her iki yaş grubuna uygulanan dil testinde 14 davranış yer almaktadır.

3.3.3. Resimli Hikaye Kitabı

Çocukların dil edinimini belirlemek amacıyla çocuklara resimli hikaye kitabı, hikaye kartı tekniği ile anlatılmış ve çocuklardan anlatılan hikayeyi geri anlatmaları istenmiştir. Çocukların sözel ifadeleri ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Ses kayıt cihazı sesi kaliteli bir şekilde kaydedebilen, kaydettiği sesleri bilgisayara aktarabilen dijital özelliklere sahiptir. Anlatılan hikaye kitabı bir uzman görüşüne başvurularak seçilmiştir. Buna göre resimli, 16 sayfalık 3-6 yaş arası çocukların gelişimine uygun, çocukların ilk defa karşılaştığı “Çiçeğin Ömrü” adlı resimli kitap seçilmiştir. Çiçeğin Ömrü adlı hikaye kitabı 251 sözcükten oluşmaktadır.

3.3.4. Çocukların Yabancı Dil Öğrenme Durumunu Belirleyen Başarı Testi

Çocukların 20 Eylül 2010- 7 Mart 2011 tarihleri arasında İngilizce öğretmeni tarafından aldıkları İngilizce eğitimi sonunda, uygulanan eğitim planı çerçevesinde çocuklara ikinci dil öğrenme durumlarını belirlemek amacıyla başarı testi uygulanmıştır. Yabancı dil eğitimini veren öğretmenle diyalog halinde olunmuş ve çocuklara öğretilen kelime ve karşılıklı konuşmaları kapsayan bir test hazırlanmıştır. 48- 60 ay aralığındaki çocuklara hazırlanan İngilizce testi, toplam 43 kelimenin İngilizce karşılığı, üç İngilizce emir cümlesini yerine getirip getirmeme durumu ve bir

adette soruya cevap vermesini kapsayacak şekilde uygulanmıştır. 61- 72 ay aralığındaki çocuklara ise İngilizce testi, toplam 64 kelimenin İngilizce karşılığı, üç İngilizce emir cümlesini yerine getirip getirmeme durumu ve bir adette soruya cevap vermesini kapsayacak şekilde hazırlanarak uygulanmıştır. Test, çocuklara gösterilen resimdeki nesnenin adını söyleme şeklinde uygulanmıştır. Nesnelere sorarken soru kalıplarının İngilizce öğretmeni ile eşdeğer olması açısından İngilizce öğretmeninden yardım alınmış ve aynı soru kalıpları kullanılmıştır. İngilizce öğretmeni, İngilizce etkinliklerini çalışma kitabı kullanarak uygulamaktadır. Çocukların her biri öğretmenin yönergelerine göre çalışma kitaplarını kendileri tamamlamaktadır. Öğretmen İngilizce etkinliklerini çocuklara sorular sorarak, şarkılar dinleterek, oyun yöntemini kullanarak, kuklalardan yararlanarak uygulamaktadır.

3.4.Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler, 2010-2011 eğitim öğretim yılı içerisinde, güz döneminin son üç haftasında ve bahar döneminin ilk üç haftasında toplanmıştır. Araştırmacı, verilerin toplanmasından önce, çocuklarla kaynaşmak, onları daha yakından tanımak için çocuklarla sohbet etmiş ve çocukların sınıflarında gerçekleşen etkinliklere katılmıştır. İki hafta süren bu katılım, çocukların araştırmacıyı tanımalarını sağlamıştır.

Yapılan gözlemlerden sonra, çocukların dil gelişimlerini belirlemek için ilk olarak Portage Gelişim Envanterinden yararlanılarak hazırlanan dil testi uygulanmıştır. Ayrıca bu süre içerisinde, çocukların ailelerine doldurmaları için kişisel bilgi formu verilmiştir. Portage Gelişim Envanterinden yararlanılarak hazırlanan dil testine dair uygulamalardan sonra bahar döneminin başında hikaye anlatımı ile ilgili veriler toplanmıştır. Hikaye anlatımı ile ilgili verilerin toplanması yaklaşık iki hafta sürmüştür. Dil gelişimine ait veriler tamamlandıktan sonra, 20 Eylül 2010 - 7 Mart 2011 tarihleri arasında yabancı dil eğitimi alan çocuklara ikinci dil öğrenme durumunu belirlemek için 7 Mart 2011- 11 Mart 2011 tarihleri arasında başarı testi uygulanmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu Verilerine İlişkin Verilerin Toplanması

Velilere gönderilen kişisel bilgi formlarının büyük çoğunluğu bir hafta süre içerisinde doldurulmuş ve geri gönderilmiştir. Formu göndermeyen velilere, tekrar ikinci bir form gönderilmiştir. Velilerin formu doldurup geri göndermeleriyle birlikte

toplam 59 aileye ulaşılmıştır.

3.4.2.Portage Gelişim Envanterinden Yararlanılarak Hazırlanan Dil Testine İlişkin Verilerin Toplanması

Çocukların her birinin dil gelişim düzeylerini belirlemek amacıyla “Portage Gelişim Envanterinin Dil Gelişimine Ait Bölümünden ” yararlanılarak uygulanmıştır. Uygulamalar için çocuğun rahat iletişim kurabileceği sessiz bir ortam seçilmiş ve her bir çocuğa bireysel olarak uygulanması sağlanmıştır. Testin uygulanması, her çocuk için yaklaşık 15 dakika kadar sürmüştür.

3.4.3.Okunan Hikaye Kitabı ile İlgili Ses Kayıtlarının Toplanması

Araştırmacı önceden seçilmiş olan hikaye kartlarını ses kaydı alınacak çocuğa vererek hikaye kartlarını incelemesini istemiştir. Sonra hikaye araştırmacı tarafından çocuğa okunmuş ve çocuktan hikayeyi anlatması istenmiştir. Bu sırada çocuğun kullandığı sözel ifadeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Türkçe etkinliği sırasında alınan kayıtlar her bir çocuk ile ortalama 10-15 dakika sürmüştür. Ses kayıt cihazına kaydedilen sözel ifadeler araştırmacı tarafından yazılı metinler haline getirilmiştir.

3.4.4.Çocukların İkinci Dil Öğrenme Durumunu Belirleyen Başarı Testine İlişkin Verilerin Toplanması

Çocukların ikinci dil öğrenme durumunun belirlenmesi amacıyla yabancı dil eğitimi sonunda çocuklara “Başarı Testi” uygulanmıştır. Uygulamalar için çocuğun rahat iletişim kurabileceği sessiz bir ortam seçilmiştir. Test her bir çocuğa bireysel olarak uygulanarak ortalama 10 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada yer alan değişkenler, kullanılan veri toplama araçları ve istatistiksel analizler aşağıdaki gibi olmuştur.

Tablo 7

Araştırmada Yer Alan Değişkenler, Veri Toplama Araçları ve Analizleri

Veri Toplama Araçları	Ölçeceği Değişkenler	Kullanılacağı Aşamalar	Analiz Yöntemi
Kişisel Bilgi Formu	Cinsiyet, Anne-Babaların Yabancı Dil Bilme Durumu, Öğrenilen Yabancı Dilin Desteklenme Durumu vb.	Uygulamaların İlk Aşaması	Frekans Dağılımları, Yüzde, Betimsel Analiz
Portage Gelişim Envanteri	Dil Gelişimi	Uygulamaların ilk Aşaması	Pearson korelasyon Analizleri
Hikaye Kitabı	Dil Gelişimi	Uygulamaların İkinci Aşaması	Pearson Korelasyon Analizleri, Betimsel Analiz
İkinci Dil Öğrenme Başarı Testi	İkinci Dil Öğrenme Başarısı	Uygulamaların Son Aşaması	Pearson Korelasyon Analizleri

Araştırmaya alınan çocukların ailelerinin doldurduğu kişisel bilgi formlarından elde edilen veriler değerlendirilmiş, bazı değişkenlere göre incelenmiş ve frekans dağılımlarını belirlenmiştir.

Portage Gelişim Envanterinden Yararlanılarak Hazırlanan Dil Testinden; doğru yanıtla “2” puan, yardımla yapılan doğru yanıtla “1” puan ve yanlış yanıtla “0” puan verilerek değerlendirilmiştir. 48 - 60 ve 61-72 ay aralığındaki çocukların bu testten alabilecekleri minimum puan “0” maksimum puan ise “28” dir. Çocukların “İkinci Dil Öğrenme Durumunu Belirleyen Başarı Testi”, çocukların verdikleri cevaplara göre analiz edilmiştir. Çocukların testte verdikleri yanıtlar değerlendirilirken, her bir doğru yanıtla “1” puan yanlış yanıtla ise “0” puan verilmiştir.

Ses kaydına alınan dil etkinliği, yazılı metinler haline getirilmiş ve analizleri iki farklı Türkçe öğretmeniyle birlikte yapılmıştır. Çocukların hikaye anlatımlarında kullandıkları sözcük sayıları toplanarak, çocuklara kullandıkları her sözcük için “1” puan verilmiştir. Her çocuğun kullandığı sözcük sayısı toplanarak, toplam puanlar elde edilmiştir. Çocukların, hikaye kitabını anlatırken kullandıkları “sonra” ve “ve” sözcükleri, cümle başlarında kullandıklarında puanlamaya dahil edilmemiştir.

Sözcük: Anlamlı ses veya ses birliği, söz, kelimedir (TDK, 2005).

Ayrıca hikayenin Türkçe öğretmenleri tarafından serim, düğüm ve çözüm bölümleri belirlenmiş olup, her bölümün içeriği maddelere ayrılmıştır. Serim bölümünden “5” , düğüm bölümünden “25” , çözüm bölümünden “7” madde oluşturulmuştur. Maddeler hikayenin serim, düğüm ve çözüm bölümünde olan olaylara göre belirlenmiştir. Bu maddelere Ek 4’ de detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

Çocuklar hikaye anlatımlarında, ifade ettikleri her maddeden “1” puan almışlardır. Her çocuğun ifade ettiği maddeler toplanarak toplam puanlar elde edilmiştir. Çocukların hikaye anlatımları değerlendirilirken, hikayedeki maddelerle birebir ifadeler olması yerine, çocukların kendi cümleleriyle maddeleri ifade etme becerilerine göre puanlama yapılmıştır. Bu şekilde puanlama yapılmasının sebebi çocukların dil gelişim düzeyleri ve mevcut sözcük hazinelerinin göz önünde bulundurulmasından kaynaklanmıştır. Aşağıda bu durumu örnekleyen bir ifadeye yer verilmiştir.

Düğüm Bölümünde Belirlenen Maddelerden Bir Örnek: “Elif’in çiçeğin güneş ve su ile büyüdüğünü öğrenmesi”

Ç1: Çiçek su ve güneş ile büyümüş.

Ç2: Güneşten çok güzel beslenmiş. O da her gün suluyormuş.

Yukarıdaki örnek ifadelerde de görüldüğü gibi, çocukların cümleleri ile hikayedeki belirlenen madde anlam olarak birbiriyle örtüşmektedir.

Hikayeler giriş (serim), gelişme (düğüm), sonuç (çözüm) olmak üzere üç bölümden oluşurlar.

1)Giriş (Serim) Bölümü:

Bu bölümde olayın ya da olayların geçeceği, yer ya da yerler ayrıntıya girmeden minik betimlemelerle tanıtılır. Öykü kişilerinin kimi özelliklerine kısaca değinilir.

2)Gelişme (Düğüm) Bölümü:

Bu bölümde hikayenin olayı gelişir, açılır. İlginç öğelerle okuyucuyu kendine çeker. Konuşmalar çoğunlukla gelişme bölümünde bulunur. Konuşma ya da anlatım yoluyla kişilerin özgün yanları sergilenir.

3)Sonuç (Çözüm) Bölümü:

Hikayelerin sonuç bölümleri en çok bir paragraf, en az bir cümleden oluşur.

Uzun sonuç bölümleri okuyucuyu sıkar. Okuyucu üzerinde istenen etkiyi sağlayamaz. Anlatılan olay ya da olaylar özgün ya da çarpıcı biçimde sonuçlandırılır (Pehlivan, 2005).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın örneklemini oluşturan bireylerin ebeveynlerinden edinilen yabancı dil ile ilgili bilgilere ve Portage Erken Çocukluk Gelişim Envanterinden yararlanılarak hazırlanan dil testi, hikaye metninden alınan veriler ve İngilizce başarı testinden alınan puanlar arasındaki ilişkiye ait bulgulara verilmiştir.

4.1. Örnekleme Ait Bulgular

4.1.1. Örnekleme Oluşturan Bireylerin Ebeveynlerinin İngilizce Dil Seviyelerine İlişkin Bulgular

Tablo 8

Örnekleme Oluşturan Bireylerin Ebeveynlerinin İngilizce Dil Seviyelerine İlişkin Bulgular

İngilizce Dil Seviyesi	48-60 Ay				61-72 Ay			
	Anne		Baba		Anne		Baba	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Başlangıç	6	26,1	5	21,7	5	13,9	3	8,3
Orta	9	39,1	10	43,5	20	55,6	19	52,8
İleri	4	17,4	6	26,1	5	13,9	8	22,2
Bilmiyor	4	17,4	2	8,7	6	16,7	6	16,7

Örnekleme oluşturan bireylerin ebeveynlerinin İngilizce dil seviyelerine ilişkin dağılımları tablo 8’ de incelendiğinde; 48-60 ay ve 61-72 ay grubunda orta seviyede İngilizce bilenlerin sayılarının daha fazla olduğu görülmektedir. 48-60 ay aralığında olan çocukların ebeveynlerinden on velinin, 60-72 ay olan çocukların ebeveynlerinden ise on üç velinin ileri seviyede İngilizce bildiği tablo 8’de belirtilmiştir. Ebeveynlerin dil seviyeleri kendileri tarafından belirlenmiştir.

4.1.2. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Ebeveynlerinin Ev Ortamında Yabancı Dil Kullanıp Kullanmamalarına İlişkin Bulgular

Tablo 9

Örneklemi Oluşturan Bireylerin Ebeveynlerinin Ev Ortamında Yabancı Dil Kullanıp Kullanmamalarına İlişkin Bulgular

Ev Ortamında Yabancı Dil Kullanılması	48-60 Ay				61-72 Ay			
	Anne		Baba		Anne		Baba	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	5	21,7	6	26,1	2	5,6	2	5,6
Hayır	18	78,3	17	73,9	34	94,4	34	94,4

Örneklemi oluşturan bireylerin ebeveynlerinin ev ortamında yabancı dil kullanıp kullanmamalarına ilişkin dağılımları tablo 9’ da incelendiğinde; ebeveynlerinin büyük bir çoğunluğunun ev ortamında yabancı dil kullanmadıkları sadece 15 velinin yabancı dili evde kullandıkları saptanmıştır.

4.1.3. Örneklemi Oluşturan Bireylerin Daha Önce Yabancı Dil Eğitimi Alma Bilgisine İlişkin Bulgular

Tablo 10

Örneklemi Oluşturan Bireylerin Daha Önce Yabancı Dil Eğitimi Alma Bilgisine İlişkin Bulgular

Daha Önce Yabancı Dil Eğitimi Alma Bilgisi	48-60 Ay				61-72 Ay			
	Kız		Erkek		Kız		Erkek	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	4	44,4	3	21,4	4	23,5	6	31,6
Hayır	5	55,6	11	78,6	13	76,5	13	68,4

Örnekleme oluşturan bireylerin daha önce yabancı dil eğitimi alma bilgisine ilişkin dağılımları tablo 10’ da incelendiğinde; 48-60 ay grubunda yedi çocuğun, 61-72 ay grubunda ise on çocuğun daha önce yabancı dil eğitimi aldıkları görülmektedir.

4.1.4. Örnekleme Oluşturan Bireylerin Öğrendiği Yabancı Dilin Evde Desteklenme Bilgisine İlişkin Bulgular

Tablo 11

Örnekleme Oluşturan Bireylerin Öğrendiği Yabancı Dilin Evde Desteklenme Bilgisine İlişkin Bulgular

Yabancı Dilin Evde Desteklenme Bilgisi	48-60 Ay				61-72 Ay			
	Kız		Erkek		Kız		Erkek	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	7	77,8	11	78,6	11	64,7	13	68,4
Hayır	2	22,2	3	21,4	6	35,3	6	31,6

Örnekleme oluşturan bireylerin öğrendiği yabancı dilin evde desteklenme bilgisine ilişkin dağılımları Tablo 11’ de incelendiğinde; 48-60 ay grubunda on sekiz çocuğun, 61-72 ay grubunda ise yirmi dört çocuğun yabancı dil öğrenmesinin desteklendiği saptanmıştır.

4.1.5. Örnekleme Oluşturan Bireylerin Yabancı Dil Öğrenmeye Karşı Merakı ve İlgisine İlişkin Bulgular

Tablo 12

Örnekleme Oluşturan Bireylerin Yabancı Dil Öğrenmeye Karşı Merakı ve İlgisine İlişkin Bulgular

Yabancı Dil Öğrenmeye Karşı Merakı ve İlgisi	5 yaş				6 yaş			
	Kız		Erkek		Kız		Erkek	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	9	100,0	13	92,9	17	100,0	15	78,9
Hayır	-	-	1	7,1	-	-	4	21,1

Örnekleme oluşturan bireylerin yabancı dil öğrenmeye karşı merakı ve ilgisine ilişkin dağılımları tablo 12’ de incelendiğinde; 48-60 ay ve 61-72 ay grubundaki çocukların büyük bir çoğunluğun yabancı dil öğrenmeye karşı ilgili oldukları görülmektedir.

4.1.6. Örnekleme Oluşturan Bireylerin, İngilizcenin Aktif Kullanıldığı Yerde Bulunma Bilgisine İlişkin Bulgular

Tablo 13

Örnekleme Oluşturan Bireylerin, İngilizcenin Aktif Kullanıldığı Yerde Bulunma Bilgisine İlişkin Bulgular

İngilizcenin Aktif Kullanıldığı Yerde Bulunma Bilgisi	48-60 Ay				61-72 Ay			
	Kız		Erkek		Kız		Erkek	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	4	44,4	3	21,4	1	5,9	-	-
Hayır	5	55,6	11	78,6	16	94,1	19	100,

Örnekleme oluşturan bireylerin, İngilizcenin aktif kullanıldığı yerde bulunma bilgisine ilişkin dağılımları tablo 13’ de incelendiğinde; 48-60 ay ve 61-72 ay grubundaki çocukların büyük bir çoğunluğunun İngilizcenin aktif kullanıldığı yerde bulunmadığı görülmektedir.

4.1.7. Örnekleme Oluşturan Bireylerin Duyabileceği Şekilde Ailenin Yabancı Kanal Seyretmesine ve Yabancı Şarkı Dinlemesine İlişkin Bulgular

Tablo 14

Örnekleme Oluşturan Bireylerin Duyabileceği Şekilde Ailenin Yabancı Kanal Seyretmesine ve Yabancı Şarkı Dinlemesine İlişkin Bulgular

Ailenin Yabancı Kanal Seyretmesi ve Yabancı Şarkı Dinlemesi	48-60 Ay				61-72 Ay			
	Kız		Erkek		Kız		Erkek	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	4	44,4	6	42,9	11	64,7	11	57,9
Hayır	5	55,6	8	57,1	6	35,3	8	42,1

Örnekleme oluşturan bireylerin duyabileceği şekilde ailenin yabancı kanal seyretmesine ve yabancı şarkı dinlemesine ilişkin dağılımları tablo 14’ de incelendiğinde; 48-60 ay grubunda 10 çocuğun, 61-72 ay grubunda ise 22 çocuğun ebeveynlerinin, televizyon seyrettiği ve yabancı şarkı dinlediği görülmektedir.

4.2. Nitel Bulgular

4.2.1. Ailelerin; çocuğun okul öncesi dönemde İngilizce eğitimi almasının, ana dilini nasıl etkileyeceğine yönelik düşüncelerine ilişkin bulgular

Örnekleme oluşturan 59 çocuğun ebeveynlerinden alınan cevaplar incelendiğinde; Yedi velinin okul öncesi dönemde alınan İngilizce eğitiminin çocuğun ana dilini nasıl etkileyeceğini bilmedikleri, 36 velinin alınan İngilizce eğitiminin çocuğun ana dilini etkileyebileceğini ifade ettikleri, 14 velinin ana dilini

etkilemeyeceği görüşünde oldukları ve iki velinin de sadece dil bilmenin öneminden bahsettikleri görülmüştür. Buna göre velilerin ifadeleri “Bilgi Sahibi Olmadığımı Belirtenler”, “Ana Dilini Etkileyebileceğini Düşünenler”, “Ana Dilini Etkilemeyeceğini Düşünenler” ve “Dil Bilmenin Önemini Savunanlar” olmak üzere dört başlık altında toplanarak incelenmiştir.

“Bilgi Sahibi Olmadığımı Belirtenler” başlığı altında toplanan bazı velilerin ifadeleri şu şekildedir.

“Bilmiyorum.” E1

“Ana dilini nasıl etkileyeceği konusunda fikrim yok.” E11

“Bu konuyu bilmiyorum” E14

“Ana Dilini Etkileyebileceğini Düşünenler” başlığı altında toplanan velilerin ifadeleri şu şekildedir.

“Öncelikle dil gelişimine katkısı olacağını ve ana diline hakimiyeti geliştireceğini düşünüyorum” E4

“Elbette olumlu etkileyecektir. Kelime hazinesi gelişecek. Ufku açılacaktır” E45

“Ana dilini de geliştireceğini düşünüyorum. Çocuğum İngilizce bir kelime öğrendiğinde anlamını düşünerek Türkçe karşılığını bulup, bazen konuşmalarında kullanıyor. Dilimizi kullanırken anlamasını geliştiriyor” E15

“Sürekli İngilizce konuşursa etkileyebilir. Yabancı dil bazı ortamlarda gerekli. Ana dilimizden vazgeçmeyiz.” E20

“Ana Dilini Etkileyebilir.”, başlığı altında toplanan velilerin ifadeleri incelendiğinde, 35 velinin, okul öncesi dönemde alınan İngilizce Eğitiminin çocuğun ana dilini olumlu etkiyeceği, bir velinin de sürekli İngilizce konuşulması durumunda ana dilini olumsuz etkileyebileceği fikrinde olduğu görülmüştür.

“Ana Dilini Etkilemeyeceğini Düşünenler” başlığı altında toplanan velilerin ifadeleri şu şekildedir.

Hayır etkilemez. Çünkü ikisi apayrı bir olay. E6

Hayır etkileyeceğini düşünmüyorum. E37

Ana dilini öğrenmesini etkilemez. E17

“Dil Bilmenin Önemi Savunanlar” başlığı altında toplanan velilerin ifadeleri şu şekildedir.

Dünya dili olan İngilizce’ yi öğrenmesini geleceği açısından istiyorum. Temel eğitimi alması için özel okula gönderiyorum. E9

İngilizce olmadan bir eğitimin tam olacağını sanmıyorum. Günümüzde İngilizce bilmemenin kesinlikle bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. E31

“Dil Bilmenin Önemi”, başlığı altında toplanan velilerin ifadeleri incelendiğinde, okul öncesi dönemde alınan İngilizce eğitiminin ana dilini nasıl etkileyeceği konusunda fikir beyan etmedikleri, dil bilmenin öneminden bahsettikleri görülmüştür.

4.2.2. Ailelerin Okul Öncesi Dönemde Yabancı Dil Eğitimi Verilmesine Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Örnekleme oluşturan 59 çocuğun ebeveynlerinden alınan bilgiler incelendiğinde; 58 velinin okul öncesi dönemde yabancı dil eğitiminin verilmesini gerekli buldukları, bir velinin de okuma yazma eğitiminden sonra yabancı dil eğitimi verilmesini uygun bulduğu görülmüştür. Buna göre velilerin ifadeleri “Okul Öncesi Dönemde Yabancı Dil Eğitimi Verilmeli” ve “Okul Öncesi Dönemde Yabancı Dil Eğitimi Verilmemeli” olmak üzere iki başlık altında toplanarak incelenmiştir

“Okul Öncesi Dönemde Yabancı Dil Eğitimi Verilmeli” başlığı altında toplanan bazı velilerin ifadeleri şu şekildedir.

“Evet verilmelidir. Çocukların zihinlerine yerleşiyor. Küçük yaşlarda öğrenilenleri unutmuyorlar. Hafızaları daha çok temiz olduğu için öğrendiklerini unutmuyorlar. Zihinsel gelişimlerini de etkilediğini düşünüyorum” E4

“Evet verilmelidir. Fakat yabancı bir “native speaker” tarafından verilirse okul öncesi çocuklarına daha çok yarar sağlar. Yabancı bir dilin Türk öğretmen tarafından öğretilmesi 10-12 yaşından sonra daha verimli olur. Okul öncesi çocuklar 3 dili bile

aynı anda öğrenebilirler ancak doğal ortamında, o dilin gerçek kullanıcıları olursa”.

E14

“Kesinlikle verilmeli. Yabancı dile başlama yaşı 4- 5 olmalı.”E8

“Evet. Sağ ve sol küreler birbirinden işlevsel olarak ayrılmadan daha kalıcı ve kolay öğrenebilir.”

“Kesinlikle verilmelidir. En azından yabancı dil öğrenmek büyük bir hadise şekline dönüşmez. Kulak- dil aşinalığı olur. İngilizceye hakim olmak 2000’li yılların çocukları, gençleri için zorunluluktur. Hatta bir yabancı dil ile yetinilmemelidir.

“Okul Öncesi Dönemde Yabancı Dil Eğitimi Verilmemeli” başlığı altında toplanan bir velinin ifadesi şu şekildedir.

“Bence okuma yazma öğrendikten sonra verilmelidir.”E49

Kişisel bilgi formundan edinilen bilgilerin, çocukların yabancı dil öğrenmesine nasıl etki ettiğine bakılmış olup, anlamlı ilişki çıkmadığından dolayı bulgular bölümünde yer verilmemiştir. Anlamlı ilişki çıkmamasının sebebi örneklem büyüklüğünün yetersizliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.3. Problem Durumuna İlişkin Bulgular

4.3.1. 48-60 Ay ve 60-72 Ay Aralığı Portage Erken Çocukluk Gelişim Envanterinden Yararlanılarak Hazırlanan Dil Testi Puanları ve İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Çocukların portage gelişim envanterinden yararlanılarak hazırlanan dil testi puanları ve İngilizce başarı testi puanları arasındaki ilişkiye ait bulgularına tablo 15’ de yer verilmiştir.

Tablo 15

Çocukların Dil Testi Puanları ve İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye İlişkin Değerleri

Çocuğun Yaş Aralığı	n	r
48-60 ay	23	,769
61-72 ay	36	,641

Tablo 15’de görüldüğü gibi Portage Erken Çocukluk Gelişim Envanterinden yararlanılarak hazırlanan dil testi puanları ve İngilizce başarı testi puanları arasında; 48-60 ay aralığında, yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,769$, $p<.01$). 61-72 ay aralığında Portage Erken Çocukluk Gelişim Envanterinden yararlanılarak hazırlanan dil testi puanları ve İngilizce başarı testi puanları arasında, orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,641$, $p<.01$).

4.3.2. 48-60 Ay ve 61-72 Ay Aralığındaki Çocukların, Hikaye Anlatımlarında Kullandıkları Toplam Sözcük Sayılarına İlişkin Bulgular

Çocukların hikaye anlatımlarında kullandıkları toplam sözcük sayılarına ilişkin bulgularına aşağıdaki tablo 16’ da yer verilmiştir.

Tablo 16

48-60 Ay ve 61-72 Ay Aralığındaki Çocukların, Hikaye Anlatımlarında Kullandıkları Toplam Sözcük Sayılarına İlişkin Ortalamaları

Çocuğun Yaş Aralığı	n	x	s
48-60 ay	23	79.39	26,47
61-72 ay	36	84.13	19,11

Tablo 16’ da, çocukların hikaye anlatımlarında kullandıkları sözcük sayılarını incelendiğinde, 48-60 ay aralığındaki çocukların kullandıkları sözcüklerin aritmetik ortalamasınının 79.39, 61-72 ay

aralığındaki çocukların ise kullandıkları sözcüklerin aritmetik ortalamasınının 84.13 olduğu bulunmuştur.

4.3.3. Çocukların Hikaye Anlatımlarında Kullandıkları Toplam Sözcük Sayıları ile İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Çocukların hikaye anlatımlarında kullandıkları toplam sözcük sayıları ile İngilizce başarı testi puanları arasındaki ilişkiye ait bulgularına tablo 17’ de yer verilmiştir.

Tablo 17

Çocukların Hikaye Anlatımlarında Kullandıkları Toplam Sözcük Sayıları ile İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Değerleri

Çocuğun Yaş Aralığı	n	r
48-60 ay	23	,437
61-72 ay	36	,821

Tablo 17’ de görüldüğü gibi hikaye anlatımlarında kullandıkları toplam sözcük sayıları ile İngilizce başarı testi puanları arasında; 48-60 ay aralığında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,437$, $p<.0,05$). 61-72 ay aralığında, hikaye anlatımlarında kullandıkları toplam sözcük sayıları ile İngilizce başarı testi puanları arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,821$, $p<.01$).

4.3.4. Çocukların Hikaye Anlatımlarında Serim, Düğüm ve Çözüm Bölümlerinden Elde Ettikleri Toplam Puanlar ile İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Çocukların hikaye anlatımlarında serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden elde ettikleri toplam puanlar ile İngilizce başarı testi puanları arasındaki ilişkiye ait bulgularına tablo 18’de yer verilmiştir.

Tablo 18

Çocukların Hikaye Anlatımlarında Serim, Düğüm ve Çözüm Bölümlerinden Elde Ettikleri Toplam Puanlar ile İngilizce Başarı Testi Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Değerleri

Çocuğun Yaş Aralığı	n	r
48-60 ay	23	,485
61-72 ay	36	,418

Tablo 18' de görüldüğü gibi; hikaye anlatımlarında serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden elde ettikleri toplam puanlar ile İngilizce başarı testi puanları arasında; 48-60 ay aralığında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,485$, $p<0,05$). 61-72 ay aralığında, hikaye anlatımlarında serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden elde ettikleri toplam puanlar ile İngilizce başarı testi puanları arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,418$, $p<0,05$).

BÖLÜM VI

TARTIŞMA

Dil, insanlar arasında kurulan bağın temel yapı taşı oluşturarak, kültürlerin aktarılmasında önemli görevleri üstlenen, her daim önem verilmesi gereken ve sürekli araştırılan bir konu olmuştur. Bu bağlamda bir dilin gelişiminin nasıl olduğu, dilin edinilmesinde hangi rollerin önemli olduğu, ikinci bir dil öğrenilmesinde birinci dilin rolünün ne olduğu konuları araştırılmış ve bazı bulgulara ulaşılmıştır. Ana dil gelişimi ile yabancı dil öğrenme arasındaki ilişkinin ne olduğu konusunda yapılan çalışmalarda ana dilin yabancı dil öğrenmede olumlu yönünün olduğu tespit edilmiştir (Duskova, 1969; Lococo, 1975; Heuchertt, 1989; Caprez, 2010). Yapılan çalışmalardan yola çıkarak, Türkiye’de okul öncesi dönemdeki çocukların ana dil gelişimleri ile yabancı dil öğrenmeleri arasında nasıl bir ilişki olduğu sorusunun yanıtlanma gereksinimi ortaya çıkmıştır. Dillerin birbirinden farklı oluşu aralarındaki ilişkilerinde değişebileceği fikrini ortaya çıkarmaktadır. Bu araştırma, “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48-60 ve 61-72 ay aralığındaki çocukların Türkçe dil gelişimleri ile İngilizce öğrenmeleri arasında ilişkinin ne olduğunu öğrenmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada; çocukların ailelerinden alınan kişisel bilgi formu verileri, çocukların ana dil gelişimleri, düz anlatımlarından elde edilen toplam sözcük sayıları, çocukların dinledikleri hikayenin serim düğüm ve çözüm bölümlerine ne kadar değindikleri ve İngilizce öğrenme başarıları incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan çocukların ailelerin doldurduğu kişisel bilgi formu verileri incelendiğinde; 61-72 ay aralığındaki çocukların sayıları 48-60 ay aralığında olan çocukların sayılarına göre daha fazla olduğu bilinmektedir. Çocukların genel olarak ailelerinin üniversite mezunu olduğu dikkati çekmektedir. Ebeveynlerin İngilizce dil seviyeleri dağılımlarına bakıldığında; 48-60 ay ve 61-72 ay grubunda orta seviyede İngilizce bilenlerin sayılarının daha fazla olduğu görülmektedir. 48-60 ay aralığında 10 velinin, 61-72 ay grubunda da 13 velinin ileri seviyede İngilizce bildiğini ifade ettiği tespit edilmiştir. Ailelerin büyük bir çoğunluğunun çocuklarının öğrendiği yabancı dili evde çocuğun desteklediği fakat çocukların büyük bir çoğunluğunun İngilizce’nin aktif kullanıldığı yerde bulunmadığı görülmektedir. Genel olarak çocukların ailelerine bakıldığında; ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin yüksek

olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çocukların yabancı dil öğrenmelerinin evde aileleri tarafından desteklenmesi ve velilerin genel olarak orta seviyede yabancı dil bilmeleri çocukların yabancı dili öğrenmesinde kolaylaştırıcı etkisi olabileceği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır.

Portage Erken Çocukluk Gelişim Envanterinden yararlanılarak hazırlanan dil testi ve İngilizce başarı testi arasında 48-60 ay aralığında yüksek düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki olduğu, 61-72 ay aralığında ise orta düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. 48-60 ay yaş grubunda 61-72 ay yaş grubuna göre daha yüksek bir ilişki çıkmasının sebebi; 48-60 ay aralığında örneklemin daha az olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ana dil gelişimi iyi olan çocukların aynı zamanda yabancı dil öğrenme konusunda da başarılı oldukları söylenebilir. Çocukların ana dil gelişiminin iyi olması, başka faktörler dışında ikinci dili daha kolay öğrenmesinde bir kriter olabilir.

Çocukların hikaye anlatımlarında kullandıkları toplam sözcük sayıları ile İngilizce başarı testi puanları arasında; 48-60 ay aralığında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu, 61-72 ay aralığında ise yüksek düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

61-72 ay aralığında, 48-60 ay aralığına göre daha yüksek bir ilişki çıkmasının sebebini, 61-72 ay aralığında dil gelişimlerinin daha iyi olması ve kelime hazinelerinin daha fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ana dil gelişimi ile çocukların kullandıkları sözcük sayısı arasında pozitif bir ilişki olduğu ayrıca hikaye anlatımında daha fazla sözcük kullanan çocukların ana dil gelişimlerinin daha iyi olduğu düşünülmektedir.

“Sözcük dağarcığını geliştirebilme, kendini sözel olarak ifade edebilme, dinlediklerinde yeni olan sözcükleri fark edebilme, yeni öğrendiği sözcükleri anlamlarına uygun olarak kullanabilme dil alanının amaç kazanımları içerisinde yer alır (MEB, 2006). Çocuğun hikaye anlatırken kullandığı sözcük sayısı, onun dil gelişimi hakkında fikir sahibi olmamızı sağlamıştır.

Üç – altı yaş grubunda çocukların toplam kelime sayısı 1000’dir. Diğer insanlara söylediklerinin % 80’i anlaşılır bir ifadeye sahiptir. Bu dönemde, ana dilinin temel yapısını öğrenirler. Cümlelerin büyük bir kısmı, dilbilgisi kurallarına uygundur (Atay, 2009).

Çocukların hikaye anlatımlarında serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden elde ettikleri toplam puanlar ile İngilizce başarı testi puanları arasında; 48-60 ve 61-72 ay

aralığında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Dinlediklerini çeşitli yollarla ifade edebilme, dinlediklerini başkalarına anlatabilme, dinlediklerini özetleyebilme dil alanının amaç kazanımları içerisinde yer alır(MEB, 2006). Beş yaş grubunun dil gelişim özelliklerini incelendiğinde resimli ip ucu olmadan bildiği hikayeleri anlattığı görülmektedir. Altı yaş grubunda ise çocuklar üç beş bölümlük hikayeyi birleştirip anlatabilmektedirler (Güven ve Bal, 2004). Çocukların resimli hikaye kitabını nasıl anlattığı, hikayede geçen olaylara ne ölçüde değindiği çok önemlidir. Bu durum, çocukların dil gelişiminin nasıl olduğunu fark edilmesi konusunda yol göstermiştir.

Ana dil gelişimi ile ikinci dil öğrenme başarısı arasında pozitif bir ilişki olduğu, yurt dışında yapılan bazı çalışmalarda da saptanmıştır.

Ana dilin evde kullanımı ile ikinci dildeki öğrenim başarısı arasındaki bağlantıyı tespit etmek amacıyla yapılan bir araştırma da Estonya ve Letonyalı çocukların İsveç dilindeki başarısı ana dilin evde düzenli bir şekilde kullanılmasına dayandırılmaktadır. Benzer bir durum da Avusturalya’ da yaşayan Alman göçmen çocuklarında tespit edilmiştir (Bekir, 2004).

Almanya’da yaşayan Yugoslav çocukların ana dili ve ikinci dili arasında da benzer ilişkiler yapılan bir çalışmayla tespit edilmiştir. Ana dilini Yugoslavya’da yaşadığı sürede iyi bir şekilde geliştiren ve Almanca’ yı da iyi öğrenen çocukların iki dilde de tam bir dil hâkimiyetine ulaştıkları görülmüştür (Bekir, 2004).

Krashen 1981 yılında yazdığı “Birinci dilin ikinci dil edinimindeki rolü” başlıklı makalesinde Duskova ve Lococo’nun çalışmalarına değinmiştir. Duskova 1969 yılında yaptığı araştırmasında ana dilleri çekçe olan ve İngilizce öğrenen öğrencilerin çekçe yazılmış kompozisyonlarını incelemiştir. Öğrencilerin İngilizce yazılmış cümlelerinde, kelime sıralamasında ve cümle yapılarında ana dilin etkisini açık bir şekilde görmüştür. Lococo(1975) yine Amerika da, İspanyolca ve Almanca öğrenen üniversite öğrencileriyle yaptığı bir çalışmada diller arası etkileşim olduğunu belirtmiş ve öğrencilerin cümlelerindeki kelime sırasında hatalar görmüştür. Bu hataları ana dilin etkisine bağlamıştır.

Almanya’da göçmen çocuklar üzerinde yapılan başka bir çalışmada birinci dilin ikinci dil üzerinde olumlu bir etkisi bulunduğu ortaya konulmuştur. Araştırmaya göre, geldiği ülkenin dil ve kültür derslerine katılan öğrenciler, ikinci dildeki bilgilerini ölçen testlerde, bu derslere katılmayan öğrencilere göre daha başarılı sonuçlar elde etmişlerdir. Kendi ana dillerine gereken önemi veren çocuklar, bildiklerini ikinci dile

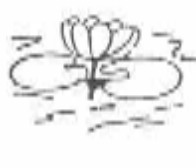
aktararak, ikinci dili öğrenme de olumlu yönde gelişmeler göstermişlerdir (Caprez, 2010).

İkinci dilin edinimi ile ilgili en önemli sorulardan biri çocuklarda ikinci dilin doğal olarak öğrenilmesinde ana dilin gelişme safhalarının çok küçük yaşlardan ikinci dilin kazanılmasına nasıl etki ettiği. İlk ve ikinci dil kazanımı ile ilgili yapılan araştırma sonuçlarının karşılaştırılması sonucunda ikinci dili öğrenenlerin temelde ana dil kazanımını belirleyen ilkelerin yolunu takip ettikleri görülmüştür (Felix, 1978; akt. Sığırtmaç ve Özbek, 2009).

Finli bilim adamı Skutnabb-Kangas (1981), ikinci dilin gelişiminde ana dilin önemini nilüfer çiçeği ile açıklamaktadır. Çocuğun konuştuğunu duyduğumuz zaman sadece ifade ettiği şeyi duyarız. Yani çiçeğin suyun üstünde duran kısmını görmüş oluruz. Ancak ana dilin kökleri suyun derinliklerine uzanmaktadır. Çocuk bir yabancı dili öğrendiğinde o dil ona ana dil nilüferinin su yüzeyinde görünen kısmı gibi gelir. Çocuk günlük, somut ve tanıdık şeyler ile ilgili oldukça akıcı ve harika bir aksanla konuşmaya başlar. Çocuk ikinci dile günlük konuşma dilinde tam hakimmiş gibi görünebilir. Ancak öğrenilen bu dil çocuk için zamanla köklerinden bağımsız hareket eden bir nilüfermiş gibi görünür. **(Resim 1)** Eğer çocuğu, öğrendiği yabancı dilde eğitim görebilecek kadar iyi bildiği ya da başka sebeplerden dolayı yabancı dilde eğitim görmeye zorlarsak, çocuğun ana dil gelişimi duracaktır. Yabancı dildeki eğitim ana dilin gelişimini engelliyorsa veya ana dile ihmal etmeye neden oluyorsa, ana dilinin kökleri yeterli ve iyi biçimde gelişmeyecek ya da zamanla ayrılıp yok olacaktır. **(Resim 2)** Eğer yabancı dil, düzenli kökleri olmadan sadece yüzeyde yüzen bir nilüfer çiçeği gibi ise, bu durum genellikle çocukların iki dile de sahip olacağı şeklinde gelişir. Ancak bu iki dil, ana dildeki gibi sağlam temellere dayanmaz. **(Resim 3)** Her iki dilinde gelişebilmesi, ana dilin köklerine bağlıdır. Ana dilin pürüzsüz gelişimi, iyi gelişmiş bir iki dilliliğine sebep olur. Resim 4'te her iki dilde olumlu gelişme gösterildiği, nilüfer çiçeği ile gösterilerek resmedilmiştir. Eğer çocuklar ana dillerini tam kazanmadan ikinci dili kazanmaya yönlendirilirse ana dil kazanımı gerileyebilir



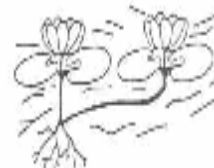
Resim 1



Resim 2



Resim3



Resim 4

Cummins (1979) yılında yazdığı makalesinde “Gelişimsel Birbirine Bağlılık (*Developmental interdependence hypothesis*) ” ve “Eşik (*Threshold*) hipotezlerinden bahseder. Gelişimsel birbirine bağlılık hipotezi, ikinci bir dilde yetenek gelişiminin ikinci dile yoğun maruziyetin başladığı zamanda birinci dilde zaten gelişmiş yetenek türünün kısmen bir parçası olduğunu savunmaktadır. Yani ikinci dilde ulaşılabilecek olan beceri seviyesinin belli oranlarda birinci dildeki beceri seviyesine bağlı olduğunu önermektedir. “Eşik” hipotezin de ise iki dilli çocukların bilişsel becerilerinin düzenli gelişebilmesi ve iki dilliliğin zihinsel gelişim üzerinde olumlu etki yapabilmesi, gelişmiş birinci dil becerilerine dayanmaktadır. Bu temel seviye dilsel ve bilişsel bir eşik niteliğindedir. Eşik kuramı dengeli ve baskın iki dilliler arasındaki farkın anlaşılması için önemlidir. Bu kuramda, her biri iki dilli çocuk için farklı sonuçlar ifade eden iki farklı eşik vardır. İki dilliliğin olumsuz etkilerinden kaçınmak için iki dilli bir çocuk her iki dilde de birinci eşığe ulaşmak zorundadır.

Baker (2006), eşik kuramını üç katlı bir eve benzeterek açıklamıştır. Evin zemin katında olan çocuklar, özellikle kendi yaş gruplarıyla kıyaslandığında her iki dilde de gösterdiği mücadelede yetersizdir. Her iki dilde de düşük seviyede yeterlilik olduğunda, çocukların zihinsel becerileri olumsuz etkilenebilir. Örneğin, her iki dilden birinde de sınıfta yeterince faaliyet gösteremeyen bir çocuk eğitim yönünden sıkıntılar yaşayabilir. Evin ikinci katında olan çocuklar, her iki dilde olmasa da bir dilde yaşlarına uygun mücadele gösterirler. Bu seviyede kısmen iki dilli bir çocuk tek dilli çocuklardan idrak etme kabiliyeti bakımından biraz farklı olacak ve tek dilli bir çocukla kıyaslandığında çok önemli olumlu ya da olumsuz bir farklılığı muhtemelen göstermeyecektir. Evin en üst katında, üçüncü katta, dengeli çift dillilere yaklaşan çocuklar bulunmaktadır. Bu seviyede, çocuklar iki ya da daha fazla dilde yaşlarına uygun bir mücadele gösterirler. Örneğin; dillerin herhangi birindeki müfredatta faaliyet gösterebilirler. İki dilliliğin olumlu zihinsel avantajlarının görülebileceği seviye bu seviyedir. Çocuklar her iki dilde de yaşına uygun kabiliyete sahip olduğunda, tek dillilere kıyasla zihinsel avantajlara sahip olabilirler.

Literatürde yabancı dil eğitiminin ve öğretiminin erken yaşta başlaması konusunda iki önemli çekince mevcuttur. Birinci çekince ana dil gelişiminin olumsuz etkilenebileceği öne sürülmektedir. İkincisi ise erken yaşta başlatılan ve bu eğitim sürecinin bitiminde ulaşılan dil seviyesinin olması gereken noktaya ulaşamamasıdır. Bu iki karşıt tez bugün artık geçerliliğini yitirmiştir. Erken yaşta başlatılan yabancı dil çalışmaları doğru yöntem ve yaklaşımlar temelinde yürütüldüğünde ana dil gelişiminde

pozitif bir etkileşim söz konusudur. Aynı zamanda hedeflenen yabancı dil seviyesine ulaşılması mümkündür (Akdoğan, 2005) Sharon Lapkin ve Merrill Swam'ın yapmış olduğu araştırmalarda anaokullarında yapılan ikinci dil eğitiminin ana dilin ve anadilde edinilmesi gereken diğer bilgilere olumsuz etkilemediği göstermiştir (Akt. Kara, 2004).

Birinci dilin gelişiminin ikinci dile olumlu etkisi vardır. Bir dildeki beceriler öteki dile aktarılır. Eğer çocuk ana dilinin gramerinde, sözcük dağarcığında, konuşma akıcılığında başarılıysa ikinci dilde de başarılı olması beklenir (Caprez, 2007). Çocukların ana dil gelişim düzeyi, ikinci dil gelişiminin güçlü bir göstergesidir. Kendi ana dillerinde sağlam bir temel ile okula gelen çocuklar güçlü bir şekilde okuryazarlık becerilerini okulda(ikinci dil)geliştirirler. Kendi ana dillerinde kelime ve kavramları geliştiren bir şekilde onlarla sorunları tartışan ailelerin çocukları okulda daha başarılı oluyorlar. Çocukların evde öğrendiği ana dildeki bilgi ve becerileri okuldaki dile aktarılıyor. Kavram ve düşünme becerilerinin çocukların gelişimi açısından bakıldığında, iki dilde birbirine bağlıdır. Diller arasındaki aktarım iki yönlü olabilir. Ana dilin iyi olması ikinci dil öğrenmeye olumlu katkı sağlar. Yabancı dilde edinilen bilgilerde ana dile aktarılır (Cummins, 2001).

Günümüzde bir yabancı dil öğrenmek, farklı bir kültürü tanımayı ve farklı kültürden insanlarla iletişim kurmayı sağlar. Yabancı dil bilmenin insana sağladığı faydalar azımsanmayacak kadar büyüktür. Yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde, ana dil gelişimi yabancı dil öğrenmede ve ikinci dil ediniminde önemli rol oynamaktadır. Ana dilin desteklenmesine yönelik uygun eğitim programlarının hazırlanması, çocukların dil gelişimlerini daha üst bir seviyeye taşımasına yardımcı olacak, aynı zamanda başka bir dili de öğrenmesini kolaylaştıracaktır. Yapılan araştırmada çocukların ana dil gelişimleri ile İngilizce öğrenme başarısı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmayla ana dil gelişim puanları iyi olan çocukların, bir yabancı dili öğrenmesini de kolaylaştırdığını görmekteyiz.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler geliştirilebilir:

5.1. Araştırmacılara Öneriler

Ana dil gelişiminin ikinci dil öğrenmedeki kolaylaştırıcı yönü göz önünde bulundurularak, bu çalışmanın benzerlerinin aynı yaş grubuyla veya daha küçük yaş gruplarıyla; daha büyük bir örneklem ve farklı yöntem ve tekniklerle çalışılması araştırma bulgularının genellenmesine katkı sağlayabilir.

Boylamsal çalışmalar yapılarak, okul öncesi dönemde yabancı dil öğrenen çocukların ileri yaşamlarındaki ana dil gelişimleri ve yabancı dil öğrenme durumları arasındaki ilişki saptanabilir.

Ana dil gelişiminin yabancı dil öğrenmeye etkisi veya yabancı dil öğrenmenin ana dil gelişimine etkisi incelenerek, deneysel çalışmalar yapılabilir.

Türkiye’de erken çocukluk dönemindeki çocukların dil gelişimlerini değerlendirebilecek testler geliştirilebilir.

5.2. Anne-Babalara ve Eğitimcilere Öneriler

Çocukların doğumdan itibaren dil gelişimlerine önem verilmeli, uygun eğitim programlarıyla desteklenmesi sağlanmalıdır. Evde dil gelişimini destekleyici ortamların oluşturulmasında anne babalar gerekli özeni göstermelidir.

Çocuklar küçük yaşta kitapla tanıştırılmalı ve anlatılan hikayeye yönelik etkinliklere mutlaka yer verilmelidir. Çocukların kendilerini ifade edebilmelerine fırsatlar tanınarak dil gelişimlerinin desteklenmesi sağlanmalıdır.

Anne babalar, çocuklarının dil gelişimlerini yakından takip etmeli ve çocuklarının dil gelişimini geliştirecek etkinlikler yapılmalıdır.

Okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi alan çocukların velileri, çocuklarının aldığı bu eğitimi desteklemeli, öğrendiği ikinci dili konuşmasına fırsat sağlamalıdır.

Okul öncesi dönemde yabancı dil öğretimine başlanmadan önce çocukların ana

dil gelişimleri uzmanların yardımıyla belirlenebilir. Dil gelişimleri yeterli olmayan çocuklara yönelik ana dil gelişimi etkinlikleri artırılabilir. Dil gelişimi yeterli olan çocuklara da yabancı dil eğitimi çalışmaları artırılabilir.

Yabancı dil eğitimi veren öğretmenin mutlaka, etkinliklerine başlamadan önce çocukların bireysel özelliklerini tanınması ve ona göre etkinliklerini planlaması gerekmektedir.

Okul öncesi dönemdeki çocukların yabancı dille tanışmasını ve yabancı dile yönelik olumlu yaşantılar edinmesini amaçlayan bu yaş grubu çocuklarına yönelik bir yabancı dil öğretim programı yapılmalıdır.

Okul öncesi dönemdeki çocuklara yabancı dil eğitimi, o yaş grubuna uygun yöntem ve tekniklerle verilmelidir.

Okul öncesi öğretmenlerinin yabancı dil eğitimi alması sağlanarak, çocuklara yabancı dil eğitimi vermesi desteklenebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın, İngilizce öğretimini okul öncesinden itibaren müfredata eklemesi ve anasınıfından orta öğretimin sonuna kadar devam ettirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akdoğan, F. (2005). Erken yaşta yoğun yabancı dil eğitimi ve öğretimi temel bilgiler ve yaklaşımlar. A. Oktay ve Ö. P. Unutkan, (Ed), *Okul öncesi eğitimde güncel konular*, (ss. 213 – 226). İstanbul: Morpa Yayınlar,
- Aksan, D. (1975). Ana dili. *Türk Dili Dergisi*, XXXI, (285), 423-434.
- Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim I*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Anşin, S. (2006). Çocuklarda yabancı dil öğretimi. *Diyarbakır Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 9-20.
- Apeltauer, E. (1987). *Gesteuerter zweitspracherwerb. voraussetzungen und Konsequenzen für den Unterricht*. München.
- Aslan, N. (2008). Dünyada erken yaşta yabancı dil öğretimi uygulamaları ve Türkiye’deki durum *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 35.
- Atay, M. (2009). *Erken çocukluk döneminde gelişim I*. (1. bs), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aytar Güngör, A., ve Öğretir, A. D. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki yabancı dil eğitimine ilişkin anne-baba ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 13-30.
- Avcı, H. (2009). *Yabancı dil öğrenme yaşı*. <http://www.sizinti.com.tr/konular/ayrinti/yabanci-dil-ogrenme-yasi.html> adresinden 23 Aralık 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Bal. S., Güven. N., ve Metin., N. (1999). *Portage erken çocukluk eğitim programı*. (çev) Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Baker, C. (2004). *Foundations of bilingual education and bilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Baran, G., Halıcı, P. (2006). Çocuklarda yabancı dil eğitimi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 24, 44-52
- Bayhan, P. S., Artan, İ. (2012). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Bear, J. (1998). *Yabancı bir uzman gözüyle, Ana dilinde çocuk olmak, yabancı dilde eğitim*. (Haz: A. Kilimci). (1. bs), İstanbul: Papirus.
- Bekdemir, M., Başbüyük, A. (2011). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin matematik başarı ve kaygı düzeylerinin coğrafya başarısını yordaması. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 459-477

- Bekir, H. (2004). *Almanya'da okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu Türk çocuklarına uygulanan dil eğitim programının dil gelişimine etkisi*. Yayımlanmış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bekir, Ş., Temel, F. (2005). Erken çocukluk döneminde iki dillilik. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. 637, 65-72.
- Bekir, Ş., Temel, F. (2005). Erken çocukluk döneminde ikinci dil kazanımı. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 640, 294-29.
- Bikçentayev, V. R. (2005). *Çok erken yaşlarda çocuklara yabancı dil eğitimi*. http://www.dilokulu.com/makale_ic.asp?id=21 adresinden Ocak 2010 tarihinde alınmıştır.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bohannon, J.N. (1993). Theoretical approaches to language acquisition. (Ed. J.B. Gleason), *The development of language*. (pp.239-299). New York: Macmillan Publishing Company.
- Caprez- Krompæk, E. (2007). Die bedeutung der erstsprache im integrationsprozess. <http://www.terra-cognita.ch/10/caprez.pdf>, adresinden 16 Kasım 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Caprez- Krompæk, E. (2010). *Entwicklung der Erst-und Zweitsprache im interkulturellen Kontext*. .Münster: Waxmann
- Ceyhan, E. (2007). *Yabancı dil öğretimi teknolojisi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Chomsky, N. (2011). *Dil ve zihin*. (A. Kocaman, Çev), Ankara: BilgeSu Yayıncılık
- Clark, B.A. (2000). *First- and Second-Language acquisition in early childhood*. <http://www.eric.ed.gov>, adresinden 20 Kasım 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Crain, W.C. (1980). *Chomsky's theory of language development, theories of development concept and applications*. USA: Pub.Practice Hall.
- Collier, V.P. (1988). *The effect of age on acquisition of a second language for school*. <http://thomasandcollier.com/>, adresinden 15 Ekim 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Cummins, J. (2001). *Bilingual children's mother tongue: why is it important for education*. <http://www.fiplv.org/Issues/CumminsENG.pdf>, adresinden 16 Aralık 2012 tarihine edinilmiştir.
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çavuşoğlu, A. (2006). Ana dili, edinimi, önemi ve geliştirilmesi. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(1), 37-46.

- Çınar, İ. (2007). *Ulusal dil, ana dili ve eğitim dili*. <http://www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/49-15/258-ikram-ana-dili.html>, adresinden 22 Kasım 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Dağabakan, F., Dağabakan, D. (2007). *Dil ve çocukta dil gelişim kuramları*. http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/dilbilim_ana_02.php, adresinden 15 Aralık 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Dellal, A. N. (2011). *Çocuklara yabancı dil eğitimi ve dil edinimi*. (1. bs), İstanbul: Çanakkale Kitaplığı
- Demircan, Ö. (2005). *Yabancı-dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Demirezen, M. (2003). Yabancı dil ve ana dil öğreniminde kritik dönemler. *Dil Dergisi*, 118, 5-15
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Dönmez, N., Dinçer, Ç., Abidoğlu, Ü., Gümüştü, ve Ş., Pişkin, Ü. (2000). *Okul öncesi dönemde dil gelişimi etkinlikleri*. Ankara: Ya-Pa Yayın Evi
- Ellis, R. (1994). *The study of second language acquisition*. Oxford University Press New York (Google Book) , <http://www.google.com.tr/books> , adresinden 20 Ocak 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Ekizoğlu, A., Ekizoğlu, N. (2008). *İngilizce farkındalık eğitimi alan anaokul öğrencileri ile almayan öğrencilerin İngilizce öğrenmeye yönelik isteklerinin karşılaştırılması*, ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/16.doc, 14 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Gander, M. J. , H. W. Gardiner (1998). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Çev: Bekir Onur), Ankara : İmge Kitabevi.
- Gül Deretarla, E., Sığırtmaç Dikici, A.(2008). *Okul öncesinde özel eğitim*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Güven, N. ve Bal, S. (2004). *Dil gelişimi ve eğitimi, 0-6 yaş dönemindeki çocuklar için destekleyici etkinliklerle*. (3. Bs), İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Goren, D. (2003). *Preschool second-language, acquisition: A parent involvement program to reinforcing montessori life*, 15(2), 23 <http://www.eric.ed.gov/>, adresinden 25 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Hengirmen, M. (2002). *Yabancı dil öğretim yöntemleri ve TÖMER yöntemi*. (2. bs), Ankara: Engin Yayınevi.

- İlhan, N. (2005). Çocukların dil edinimi, gelişimi ve dile katkıları. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 155-160.
- İlter, B., Er, S. (2008). Erken yaşta yabancı dil öğretimi üzerine veli ve öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 21-30
- İşgören Çayıroğlu, O. (2005). *Yabancı dil öğretimine başlamada en uygun yaşın ne olduğuna ilişkin dil bilimsel yaklaşımlar ve öğretmen görüşleri*, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Kang Shin, J. (2007). *Ten helpful ideas for teaching English to young learners*. http://turkey.usembassy.gov/uploads/images/zKvylgJfKyn_mtdgxwg/AUC_Joan_Shin_Plenary_Handout.pdf, adresinden 12 Ekim 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Kara, Ş. (2004). Ana dil edinimi ve erken yaşta yabancı dil öğretimi. *Uludağ Üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 17(2), 295-314.
- Karacan, E. (2000). Çocuklardan dil gelişimini etkileyen faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0700/6.html>, adresinden 12 Aralık tarihinde indirilmiştir.
- Karakoç, C.(2007). *Okul öncesi eğitimde ana sınıfları İngilizce dersi için bir öğretim programı önerisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (18. bs), Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.
- Karakaya, Z. (2008). *Dil edinimi, okul öncesi dil ve oyun eğitimi*. Samsun: E Yazı.
- Krashen, D.S.(1981). *Second language acquisition and second language learning stephen*.http://sdkrashen.com/SL_Acquisition_and_Learning/SL_Acquisition_and_Learning.pdf , adresinden 12 Ekim 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Küçük, M. (2006). *Okul öncesinde yabancı dil eğitimi konusunda ailelerin görüşleri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Maviş, İ. (2005). Çocukta dil edinim kuramları. (Ed. S.Topbaş), *Dil ve kavram gelişimi*, (Böl.3), (s. 31-61), Ankara: Kök Yayınları.
- Mei -Yu, L. (2000). *Language development in the early years*. <http://www.eric.ed.gov>, 20 Kasım 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Mirici, İ. H. (2001). *Çocuklara yabancı dil öğretimi*. Gazi Kitabevi:Ankara.

- Modiri, I. G. (2010). Okul öncesinde müzik aracılığı ile yabancı dil öğretimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 505-516.
- Mitakidou, C. (1997). Learning english in a greek preschool. *Reading Teacher*, 51, 2, Retrieved in 29.12.2006 (tarihinde indirildi) from Ebscohost Database <http://connection.ebscohost.com/c/articles/170543/learning-english-greek-preschool> , adresinden 20 Kasım 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Linda M. Espinosa, Ph.D. (Tarihsiz). *Second language acquisition in early childhood*. <http://peoplelearn.homestead.com> adresinden 10 Aralık 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Meb, (2006). Okul öncesi eğitim programı. 36-72 Aylık Çocuklar İçin. <http://www.mevzuat.meb.gov.tr> adresinden 04.06.2012 tarihinde edinilmiştir.
- Mc Laughlin, B. (1984). *Second language acquisition in childhood*. Vol.1: Preschool (google book) Children, New Jersey, Second Edition, 1984.
- McIlvain, A. (2011). *Teaching english to very young learners*. http://www.englishadventure.net/pdfs/Teaching_English_to_Very_Young_Learners.pdf, adresinden 10 Kasım 2012 tarihinde indirilmiştir.
- McLaughlin, B. ve Ark. (1995). *Assessing language development in bilingual preschool children*. Ed, 388 388 , 29p.
- Mechelli, A. (2012). *Learning languages 'boosts brain*. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/health/3739690.stm>, adresinden 15 Nisan 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Ögeyik, C. M. (2009). *Okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi*. (Ed.Yeşim Fazlıoğlu), *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi*, (1. bs), İstanbul: Kriter Yayınları.
- Özcan, B. (2006). *Yabancı dil öğretimi, ilkeler ve çözümler*. İstanbul: Matbaa 70.
- Piller, I. (2000). *Kecskes & Papp: Foreign Lang & Mother Tongue* <http://linguistlist.org/issues/11/11-1985.html>, adresinden 15 Ekim 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Polat, H. (2000). *Okul döneminde ana dilin önemi*. <http://www.atib.org/>, tarihinde indirilmiştir.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2003). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.

- Sağır, M (2007). *Ana Dil mi? Ana Dili mi? Türkoloji Araştırmaları*, <http://www.turkishstudies.net/sayilar/sayi4/sagirmukim.pdf>, adresinden 20 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Sığırtmaç, A. ve Özbek, S. (2009). Okul öncesi dönemde İngilizce eğitimi, *İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(19), 99-113.
- Scott, W.A., Ytreberg, L.H. (2001). *Teaching English to children*. USA: Longman Publishing.
- Skutnabb-Kangas, T. (1981). *Bilingualism or not. the education of minorities, clevedon. multilingual matters. (Google Book)* <http://www.google.com.tr/books> , adresinden 20 Ocak 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Subaşı, G. (2004). Bilgiyi işleme kuramı. (Ed. Ayten Ulusoy), *Gelişim ve Öğrenme*, (s.260-305), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tarcan, A. (2004). *Yabancı dil öğretim teknikleri*. (1. bs), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temel, F., Yazıcı, Z.(2003). İki dilli ve çok kültürlü ortamlarda yetişen çocuklar için ana dilinin gerekliliği. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 622, 495-505.
- TDK, (2005). *Türk dil kurumu sözlüğü*. Ankara : TDK yayınları.
- Tutaş, N. (2000). *Yabancı dil öğrenmede yaş faktörü*. <http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/dergi/sayi1-8/6/20.pdf>, adresinden 15 Nisan 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Tümkaya, S. (2008). *Dil gelişimi*. (Ed. M. Engin Deniz). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*, Ankara: Maya Akademi.
- Topbaş, S. (2005). Konuşma Dilinin Evrim Sürecinde İletişim-Dil-Konuşma Bağıntısı. (Ed: S. Seyhun Topbaş), *Dil ve kavram gelişimi*, Ankara: Kök Yayıncılık
- Topçuoğlu, E. (2006). *Yabancı dil öğretiminin okul öncesi dönemde başlatılmasının yabancı dil öğrenimine etkisi*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Turan, A. (2000). *Sevgi dili konuşan çocuklar*. (1. bs), İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Tulu, Y. (2009). *Ana dili Türkçe olan ve ana dili Türkçe olmayan (iki dilli) 4-7 yaş çocuklarının dil düzeylerine etki eden faktörlerin incelenmesi*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yazıcı, Z. (1999). *Almanya ve Türkiye’de anaokuluna devam eden 60-76 aylar arasındaki Türk çocuklarının dil gelişimi ile okuma olgunluğu arasındaki*

ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Wilson, R. (2003). *Yabancı dil öğrenmenin ilkeleri*. www.dilset.com adresinden Mart 20012'de alınmıştır.

Yazıcı, Z., Temel, F. (2011). İkidilli ve tek dilli çocuklarda dil gelişimi okuma olgunluğu ilişkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 145 – 158.

Yılmaz, Ş. (2009). Erken çocuklukta iletişim-dil-konuşma. (Ed. Y. Fazlıoğlu), *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi*, İstanbul: Kriter Yayınları

Yuliana . (2003). *Teaching English to young learners through songs*. <http://puslit.petra.ac.id/files/published/journals/ING/ING030501/ING03050106.pdf>, adresinden 14 Kasım 2012 tarihinde edinilmiştir.

Yıldız, R., Perihanoğlu, P.(2004). Okul öncesi eğitimde araç-gereç bulunma düzeyi ile öğrencilerin gelişim düzeyleri arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi* 1(11), http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_I/ozetler/rauf_pinar_ozet.htm, adresinden edinilmiştir.

EKLER

EK 1. ÇOCUKLAR VE EBEVEYNLERLE İLE İLGİLİ KİŞİSEL BİLGİ FORMU

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın Veli,

“5-6 Yaş Gruplarında Ana Dil Gelişimi İle Yabancı Dil Öğrenimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” konulu “Yüksek Lisans” tezini hazırlamaktayım. Bu çalışmaya sizin sorulara verdiğiniz cevaplar büyük fayda sağlayacaktır. Yanıtlarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçları doğrultusunda kullanılacağı için soruları içtenlikle ve samimi olarak cevaplamanız önem taşımaktadır.

Yardımlarınız için teşekkür ederim

Habibe ÖZER/Okul Öncesi Öğrt.

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayperi DİKİCİ SİĞİRTMAÇ

SORULAR

ÇOCUĞUNUZUN;

1)	Adı Soyadı:	Doğum Tarihi(Gün/Ay/Yıl):	Cinsiyeti:
----	-------------	---------------------------	------------

2)	Çocuğunuz okul öncesi eğitim kurumuna ne kadar süredir devam etmektedir?
----	--

4)	Çocuğunuzun hatırlayabildiğiniz ilk kelimeleri nelerdir?
----	--

5)

Çocuğunuzla birlikte ailedeki çocuk sayısı kaç tanedir?

6)

Kardeşlerin Yaşı	Kardeşlerin Öğrenim Durumu
1:	1:
2:	2:
3:	3:

7) EĞİTİM DURUMUNUZ VE MESLEĞİNİZ

Baba	<input type="checkbox"/> İlkokul <input type="checkbox"/> Ortaokul
	<input type="checkbox"/> Lise <input type="checkbox"/> Üniversite
Meslek:	

Anne	<input type="checkbox"/> İlkokul <input type="checkbox"/> Ortaokul
	<input type="checkbox"/> Lise <input type="checkbox"/> Üniversite
Meslek:	

8) YABANCI DİL BİLİYOR MUSUNUZ?

Baba	<input type="checkbox"/> Evet <input type="checkbox"/> Hayır
Yanıtınız “evet” ise hangisi(leri)?	

Anne	<input type="checkbox"/> Evet <input type="checkbox"/> Hayır
Yanıtınız “evet” ise hangisi(leri)?	

9) İNGİLİZCE DİL SEVİYENİZ

Baba	<input type="checkbox"/> Başlangıç <input type="checkbox"/> Orta <input type="checkbox"/> İleri	Anne	<input type="checkbox"/> Başlangıç <input type="checkbox"/> Orta <input type="checkbox"/> İleri
------	---	------	---

10) EV ORTAMINDA YABANCI DİL KULLANIYOR MUSUNUZ? (AİLE BİREYLERİ ARASINDAKİ SÖZLÜ İLETİŞİMDE)

Baba	<input type="checkbox"/> Evet <input type="checkbox"/> Hayır
------	--

Anne	<input type="checkbox"/> Evet <input type="checkbox"/> Hayır
------	--

11) ÇOCUĞUNUZ DAHA ÖNCE YABANCI DİL EĞİTİMİ ALDI MI?

<input type="checkbox"/> Evet	<input type="checkbox"/> Hayır
Yanıtınız “evet”ise ne kadar süre ve haftada kaç saat aldı?	

12) ÇOCUĞUNUZUN ÖĞRENDİĞİ YABANCI DİLİ DESTEKLEMENİN İÇİN EVDE BİR ŞEYLER YAPIYOR MUSUNUZ?

<input type="checkbox"/> Evet	<input type="checkbox"/> Hayır
Yanıtınız “evet”ise neler yapıyorsunuz?	

13) ÇOCUĞUNUZ YABANCI DİLİ ÖĞRENMEK İÇİN İSTEKLİ VE MERAKLI MI?

<input type="checkbox"/> Evet	<input type="checkbox"/> Hayır
-------------------------------	--------------------------------

14) İNGİLİZCENİN AKTİF OLARAK KULLANILDIĞI BİR YERDE ÇOCUĞUNUZLA BERABER BULUNDUNUZ MU?(YURTDIŞI VEYA YABANCI BİREYLERLE GÖRÜŞME)

<input type="checkbox"/> Evet	<input type="checkbox"/> Hayır
Yanıtınız “evet”ise ne kadar sıklıkta ve süre ile bulundunuz?	

15) ÇOCUĞUNUZUN DUYABİLECEĞİ ŞEKİLDE İNGİLİZCE ŞARKILAR DİNLİYOR VE İNGİLİZCE TELEVİZYON KANALLARI İZLİYOR MUSUNUZ?

<input type="checkbox"/> Evet	<input type="checkbox"/> Hayır
-------------------------------	--------------------------------

**16) ÇOCUĞUNUZUN İNGİLİZCE EĞİTİMİ ALMASININ ANA DİLİNİ NASIL
ETKİLEYECEĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ?**

**17) SİZCE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE YABANCI DİL EĞİTİMİ VERİLMELİ
MİDİR?**

Düşüncelerinizi yazınız.

**EK 2. 48- 60 AY PORTAGE GELİŞİM GELİŞİM ENVANTERİNDEN
YARARLANILARAK HAZIRLANAN DİL TESTİ**

ÇOCUĞUN ADI SOYADI: DOĞUM TARİHİ:		
	DAVRANIŞLAR	DEĞERLENDİRME
1	Birbirini takip eden üç işi başarabilir.	
2	Edilgen cümleleri anlar.	
3	İstenildiğinde bir çift nesne, resim veya sözcüğü bulabilir.	
4	Konuşurken “ yapacaktım, yapabilirdim gibi sözel ifadeleri kullanır.	
5	Birleşik cümleler kurar. (Topa vurdum ve top yola kaçtı)	
6	İstenildiğinde, nesnenin altındaki, üstündeki nesnelere gösterebilir.	
7	Resimdeki mantıksızlıkları gösterir.	
8	Kızkardeş, anneanne, dede gibi kelimeleri kullanır.	
9	Zıtlıklarla ilgili karşılaştırmalarda en son sözcüğü söyler. (“Hangisi büyük?”, “Hangisi küçük”? ifadesinde önce küçük olanı gösterir. En son işittiği sözcüğü hatırlar.	
10	Resimli ipucu olmadan bildiği hikayeleri anlatır.	
11	Belirli bir sınıfa ait olmayan resmi gösterir.	
12	İki kelimenin kafiyeli olup olmadığını söyler. (Atkı- askı, kafiyeli) (Kitap-ördek, kafiyesiz)	
13	Karmaşık cümleler kullanır. “ Annem içeri girmemi istiyor çünkü.....	
14	Sesin yüksek mi ? Alçak mı ? olduğunu söyler.	

EK 3. 61-72 AY PORTAGE GELİŞİM GELİŞİM ENVANTERİNDEN YARARLANILARAK HAZIRLANAN DİL TESTİ

ÇOCUĞUN ADI SOYADI: DOĞUM TARİHİ:		
	DAVRANIŞLAR	DEĞERLENDİRME
1	Az, biraz, çok kavramlarının anlamını bilir ve gösterir.	
2	Adresini söyler.	
3	Telefon numarasını söyler.	
4	En az, en çok, birkaç' ın anlamını bilir. (1 küp, 3 küp, 8 küp)	
5	Basit şakalar yapar.	
6	Günlük deneyimlerini anlatır.	
7	Yer ve hareket tarif eder. (.... doğru, oradan, uzakta, üstünde gibi)	
8	“Niçin” sorusunu açıklayarak cevaplar.	
9	3 veya 5 bölümlük hikayeyi birleştirir ve anlatır.	
10	Kelimeleri tanımlar. (Masa, ev, elma, top, araba, merdiven, bardak, soba, hırka) (9' da 6 söyler.)	
11	Bana tersini söyle sorusunu cevaplar.(Bana küçüğün tersini söyle, bana sıcağın tersini söyle gibi)	
12	“Eğer.....olsaydı ne olurdu?” sorusunu cevaplar. (Eğer yumurtayı düşürseydin ne olurdu?)	
13	Dün ve yarını anlamlı olarak kullanır.	
14	Yeni veya bilmediği kelimelerin anlamlarını sorar.	

Ek 4. HİKAYEDE BELİRLENEN MADDELER

Hikayenin Adı: Çiçeğin Ömrü

Serim Bölümünde Belirlenen Maddeler:

- 1) Güneşli bir bahar sabahının olması
- 2) Bahçede küçük sarı bir çiçek görmesi
- 3) Çiçeği çok beğenmesi
- 4) Çiçeğe su vermesi
- 5) Zaman geçince çiçeğin büyümesi

Düğüm Bölümünde Belirlenen Maddeler:

1. Çiçeğin güneş gördüğü ve su aldığı için memnun olması
2. Çiçeğin şanslı olduğuna inanması
3. Elif'in çiçeğin güneş ve su ile büyüdüğünü öğrenmesi
4. Elif ile çiçeğin arkadaş olması
5. Çiçeğin insan ve hayvan gibi canlı olduğunu anlaması
6. Baharın gelmesi
7. Her canlı gibi küçük bir çiçekken zamanla büyümesi
8. Yazın gelmesiyle çiçeğin iyice büyümesi
9. Sonbaharın gelmesi
10. Çiçeğin yapraklarını dökmesi
11. Çiçeğin yaşlanması
12. Rüzgar esince yapraklarını dökmesi
13. Çiçeğin boynunun bükülmesi
14. Çiçeğin baharda doğması
15. Çiçeğin yaz bitince öldüğünü anlaması
16. Çiçeğin sonbaharın ve kışın soğukunda yaşayamayacağını anlaması
17. Çiçeğin toprağa tohum bırakması
18. Tohumun baharı beklemesi
19. Elif'in üzüldüğünü anlaması
20. Geçirdiği günleri özlediğini anlaması
21. Çiçeğin, Elif'ten üzülmemesini istemesi
22. Yazı düşünmesini, beklemesini istemesi
23. Kış bitince baharın geleceğini söylemesi
24. Tohumların çiçek açacağını belirtmesi

25. Çiçeğin Elif'ten memnun kalması

Çözüm Bölümünde Belirlenen Maddeler

1. Elif'in baharı umutla beklemesi
2. Elif'i ertesi sabah bir sürprizin beklemesi
3. Her tarafın karla kaplı olması
4. Çiçeğin ölmesi
5. Kar altında kalması
6. Çiçeğin gözükmemesi
7. Elif'in yeni çiçek açana kadar baharı beklemek zorunda kalması

EK 5. 48-60 AYLIK ÇOCUKLARIN İNGİLİZCE BAŞARI TESTİ

48- 60 AY İNGİLİZCE KELİMELER					
ÇOCUĞUN ADI SOYADI:					
DOĞUM TARİHİ:					
		DEĞERLENDİRME			DEĞERLENDİRME
		E			E
1	Red		44	sit down	
2	Pink		45	stand up	
3	Yellow		46	Come here	
4	Blue		47	What's your name?	
5	Black				
6	Green				
7	Orange				
8	white				
9	Book				
10	Bag				
11	Chair				
12	Table				
13	Door				
14	Window				
15	Tv				
16	Sofa				
17	Head				
18	Arm				
19	Leg				
20	Hand				
21	King				
22	Clown				
23	Witch				
24	Fairy				
25	Dog				
26	Cat				
27	Fish				
28	Bird				
29	Banana				
30	Apple				
31	Sandwich				
32	Cake				
33	Christmas tree				
34	Lorry				
35	Bus				
36	Car				
37	Fire engine				
38	Bike				
39	Duck				
40	Horse				
41	Sheep				
42	Cow				
43	Rabbit				

EK 6. 61-72 AYLIK ÇOCUKLARIN İNGİLİZCE BAŞARI TESTİ

61- 72 AY İNGİLİZCE KELİMELER					
ÇOCUĞUN ADI SOYADI:					
DOĞUM TARİHİ:					
		DEĞERLENDİRME			DEĞERLENDİRME
1	Blue		44	Robot	
2	Green		45	Phone	
3	Purple		46	Trumpet	
4	Yellow		47	head	
5	Pink		48	arms	
6	Red		49	tummy	
7	Six		50	fingers	
8	Five		51	legs	
9	Four		52	feet	
10	Three		53	trousers	
11	Two		54	tshirt	
12	One		55	jacket	
13	Cat		56	hat	
14	Brown		57	socks	
15	cow		58	shoes	
16	Lulu		59	bird	
17	panda		60	spider	
18	Butterfly		61	fish	
19	Ball		62	turtle	
20	Car		63	rabbit	
21	Black		64	elephant	
22	White		65	stand up	
23	Train		66	sit down	
24	Scooter		67	come here	
25	Chocolate		68	What's your name?	
26	Ice cream				
27	Cake				
28	Apples				
29	Fish				
30	Bananas				
31	Christmas tree				
32	In				
33	On				
34	Under				
35	Behind				
36	Baby				
37	Mummy				
38	Daddy				
39	Sister				
40	Brother				
41	Family				
42	Drum				
43	Boat				

EK 7. HİKAYE KARTI



EK 8. İZİN BELGESİ

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı :B.08.4.MEM.4.01.00.11.040/397-10
Konu : Ölçek Uygulama Çalışması

08/09/2010

VALİLİK MAKAMINA
ADANA

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 06.09.2010 tarih ve 2817 sayılı yazılarında, Enstitüleri İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Habibe ÖZER' in danışmanı Yrd. Doç. Dr. Ayperi DİKİCİ SİĞİRTMAÇ yönetiminde hazırlanmış oldukları "5-6 Yaş Gruplarında Ana Dil Gelişimi İle Yabancı Dil Edinimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tez çalışmasının ilimiz merkez ilçelerinde bulunan işinleri ekte sunulan okullarda ölçek uygulama çalışması yapabilmeleri konusunda izin istenleri belirtilmekte olup; yazıları ve anket soruları ilişikte sunulmuştur.

İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Habibe ÖZER' in danışmanı Yrd. Doç. Dr. Ayperi DİKİCİ SİĞİRTMAÇ yönetiminde hazırlanmış oldukları "5-6 Yaş Gruplarında Ana Dil Gelişimi İle Yabancı Dil Edinimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tez çalışmasının ilimiz merkez ilçelerinde, işinleri ekte sunulan okullarda, 27 Eylül 2010- 31 Mayıs 2011 tarihleri arasında, okul müdürlüklerinin gözetim ve denetiminde, eğitim ve öğretimin aksanılmadan ölçek uygulama çalışması uygulamaları müdürlüğümüzüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınıza da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.


Mithatcan GELEK
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
08/09/2010


Reşat ÖZLÜ (MİR)
Vali a.
Vali Yardımcısı

İLKÖĞRETİM BÖLÜM BAŞKANLIĞINA,

03/09/2010

2008971540 nolu Habibe Özer'in "5-6 Yaş Gruplarında Ana Dil Gelişimi ile Yabancı Dil Edinimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tez çalışmasının uygulamasını aşağıda belirtilen okullarda 27 Eylül 2010-31 Mayıs 2011 tarihleri arasında yapabilmesi için gerekli iznin verilmesini arz ederim.

Özel Çukurova Bilfen Okulları,
Özel Adana Koleji,
Özel Fınal Okulları,
Özel Adana Gündoğdu Okulları,
Özel Adana Başkent Okulları


Yrd. Doç. Dr. Ayperi Sığartmaç

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu
Ek 2. Portage Gelişim Ölçeği

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Habibe ÖZER
Doğum Yeri : KAYSERİ
Doğum Tarihi : 21/04/1986
Medeni durumu : Evli
e-mail : hbbozerr@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

2008-2013 : Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Adana.
2004-2008 : Lisans, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi
Öğretmenliği, Adana
1997-2004 :Niğde Anadolu Lisesi, Niğde

İŞ DURUMU

2013- : Adana Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Gelişimi Programı,
Adana (Görevlendirme)
2010-2011 : Karşıyaka Çobanoğlu Kız Meslek Lisesi, Açık Lise
(Haftasonları Görevlendirme)
2010- : Nuri ve Zekiye Has İlköğretim Okulu, Okul Öncesi
Öğretmeni, Adana.
2008-2010 : Esenler İlköğretim Okulu, Okul Öncesi Öğretmeni,
Mersin / Tarsus